

T.C
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ANAHTAR SÖZCÜKLERİN SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRMEYE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Melek SEVİNÇ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mehmet CANBULAT

Bolu-2008

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Melek SEVİNÇ'e ait Anahtar Sözcüklerin Söz Varlığını Geliştirmeye Etkisi adlı çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. (25.04.2008)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Mehmet CANBULAT

Üye : Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Meriç TUNCEL

Prof. Dr. Uğur ESER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**THE EFFECT OF KEY WORDS ON VOCABULARY DEVELOPMENT****Melek SEVİNÇ****M.A. Thesis****Primary School Teaching Department****Thesis Advisor: Assistant Professor Mehmet CANBULAT****April, 2008, 240 pages + XIX**

The purpose of the study is to determine the effect of key words, which take part in 4th and 5th grade's Turkish Language Education Programme and are related to " health and environment theme, on vocabulary development and comprehension levels.

In this study description method is used as a qualitative research technique. Moreover, interview and document analysis techniques are applied.

All of the 4th and 5th grade students at primary education schools during 2006-2007 education year in district A, which is a district of Bolu, forms the target population of the study. Three main stages are followed in this study. Although key words are given in the first stage, they are not provided in the second stage. In the third stage, students are expected to write short stories making use of the answers they give to the questions(designed for the purpose of finding keywords) and they are expected to form mind maps. During the above mentioned stages, sampling is not taken from the population. On the contrary, population forms the sampling. However, snowball and chain samplings were taken during the interview method in which oral answers of subject related questions are recorded. 74 5th grade and 71 fourth grade students have participated in short story writing and mind map activities. Interview has been carried out with 29 4th grade and 21 fifth grade students.

Semi- structured interview and document analysis techniques are used in data collection process. Main data collection instruments (means) are stories written by students, mind maps and interview questions prepared by consulted specialists.

Descriptive data analysis method is used in data evaluation process. the data is organized according to the subjects that are determined by research questions. Findings which are obtained from descriptive analysis are organized and interpreted.

In order to provide validity and reliability of the study, the research is carried out in real class atmosphere with the guidance of a teacher. Students have enough time to answer the questions and there is not any intervention. Questions are prepared according to the views of specialists and asked in an understandable language.

The following results are concluded:

1) Results about the first sub problem

a) It is observed from the short stories written by the given key words that, forth grade students have used the word “ağaçlar” correctly and the word “durak” incorrectly. Likewise, fifth grade students have used the word “orman” correctly and “edüstri” incorrectly.

b) According to the stories written without key words, forth grade students have used “hastalık” frequently and “kavşak” rarely. Similarly, fifth grade students have preferred to use “hastalık” frequently and “eğitim” rarely.

c) Forth grade students have mostly used the word “kanguru” and rarely used the word “sıçramak” while writing stories in the light of key words and answers of the comprehension questions. Moreover, it is concluded that fifth grade students have mostly used “kuduz” and rarely used “cömert”.

2) Results obtained from second sub problem

- a) Interview records have shown that while forth grade students have preferred the word “hastalık” at maximum and “antibiyotik” at minimum level, fifth grade students have used “atık” at maximum level and “ toprak ana” at minmum level.

3) Results obtained from third sub problem

- a) Results of the mind map activities(by giving the key words) point out that while forth grade students have used the word “ağaçlar” at maximum and the word “kulak misafiri olmak” at minimum level, “hastalık” is stated at maximum and “kamuoyu eğitimi” is stated at minimum level among fifth grade students.
- b) Results of Mind map activities which are prepared without key words present that, while forth grade students have used “ağaçlar” mostly, they have used “durak” and “yakmak” rarely. In addition to the following results, fifth grade students have used “hastalık” at maximum level but they have chosen “doğal zenginlik, toprak ana, sanayileşmek, turizm and deney” at minimum level.
- c) In the light of the mind map activities done by asking questions, it can be inferred that forth grade students have commonly used “ trees” but they have rarely chosen the words “kesmek and fren sesi”. Furthermore, “hastalık” is mostly preferred but “toprak ana” is rarely preferred by fifth grade students.

Key words: concept, word, key word, mind map, vocabulary

ÖZET

ANAHTAR SÖZCÜKLERİN SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRMEYE ETKİSİ

Melek SEVİNÇ

Yüksek Lisans Tezi

Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mehmet CANBULAT

Nisan- 2008, 240 sayfa + XIX

Bu araştırmanın amacı, 4. ve 5. sınıf Türkçe Eğitim Programında geçen “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili anahtar sözcüklerin kavranmışlık düzeyleri ve söz varlığı gelişimi üzerindeki etkisini belirlemektir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemine bağlı olarak betimsel tarama modeli kullanılmış; nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve doküman analizi teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Bolu ili A ilçesindeki ilköğretim kurumlarında öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın anahtar sözcükler verilerek, anahtar sözcükler verilmeden, anahtar sözcükleri buldurmaya yönelik sorulan sorularla yazdıkları hikayeler ve oluşturdukları zihin haritaları aşamalarında evrenden örneklem alınmamıştır, evren örnekleme oluşturmaktadır. Ancak temaya uygun sorulan soruların sözlü cevapları ve cevapların kayıt edildiği görüşme yönteminde “Kartopu veya Zincirleme Örnekleme” alınmıştır. Hikaye yazma ve zihin haritası çalışmalarında 4. sınıflarda 71, 5. sınıflarda 74 öğrenci ile çalışılmıştır. Görüşme ise 4. sınıflarda 29, 5. sınıflarda 21 öğrenci ile yapılmıştır.

Verilerin toplanmasında, yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmadaki temel veri toplama araçları;

öğrencilerin yazdıkları hikayeler, oluşturdukları zihin haritaları ve araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak hazırlanan görüşme sorularıdır.

Verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmiştir. Yapılan betimsel analizden elde edilen bulgular, düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak için araştırmalar sınıf ortamında, öğretmen gözetiminde yapılmıştır. Öğrencilere gerekli zaman verilmiş, her hangi bir müdahale de bulunulmamıştır. Görüşmede sorulan sorular uzman görüşleri alınarak hazırlanmış ve öğrencilerin anlayacakları şekilde sorulmuştur.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1) Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

- a) Anahtar sözcükler verilerek yazdıkları hikayelerle ilgili sonuçlar; 4. sınıflarda en çok doğru anlamda kullanılan “ağaçlar” en az doğru anlamda kullanılan “durak” anahtar sözcüğü, 5. sınıflarda en çok doğru anlamda kullanılan “orman” en az doğru anlamda kullanılan “endüstri” anahtar sözcüğü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- b) Anahtar sözcükler verilmeden yazdıkları hikayelerle ilgili sonuçlar; 4. sınıflarda en çok “hastalık” en az “kavşak” anahtar sözcüğünün kullanıldığı, 5. sınıflarda en çok “hastalık” en az “eğitim” anahtar sözcüğünün kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.
- c) Anahtar sözcüklerle temaya uygun sorular sorularak yazdıkları hikayelerle ilgili sonuçlar; 4. sınıflarda en çok “kanguru” en az “sıçramak” anahtar sözcüğünün kullanıldığı, 5. sınıflarda en çok “kuduz” en az “cömert” anahtar sözcüğünün kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

2) İkinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

- a) Sorular sorularak cevapların ses kaydına alındığı çalışmayla ilgili sonuçlar; 4. sınıflarda en çok “hastalık” en az “antibiyotik” anahtar sözcüğünün kullanıldığı, 5. sınıflarda en çok “atık” en az “toprak ana” anahtar sözcüğünün kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

3) Üçüncü Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

- a) Anahtar sözcükler verilerek oluşturdukları zihin haritası çalışmasıyla ilgili sonuçlar; 4. sınıflarda en çok “ağaçlar” en az “kulak misafiri olmak” anahtar sözcüğünün kullanıldığı, 5. sınıflarda en çok “hastalık” en az “kamu oyu eğitimi” anahtar sözcüğünün kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.
- b) Anahtar sözcükler verilmeden oluşturdukları zihin haritası çalışmasıyla ilgili sonuçlar; 4. sınıflarda en çok “ağaçlar” en az “durak ve yakmak” anahtar sözcüklerinin kullanıldığı, 5. sınıflarda en çok “hastalık” en az “doğal zenginlik, toprak ana, sanayileşmek, turizm ve deney” anahtar sözcüklerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.
- c) Sorular sorularak yaptıkları zihin haritası çalışmasıyla ilgili sonuçlar; 4. sınıflarda en çok “ağaçlar” en az “kesmek ve fren sesi” anahtar sözcüklerinin kullanıldığı, 5. sınıflarda en çok “hastalık” en az “toprak ana” anahtar sözcüklerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kavram, Sözcük, Anahtar Sözcük, Zihin Haritası, Söz Varlığı

Sevgili Aileme...

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında yardım ve desteğini esirgemeyen, danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet CANBULAT'a, değerli görüşlerinden yararlandığım Yrd.Doç.Dr. Bayram BIÇAK'a ve Arş. Gör. Ayşenur CANBULAT'a, tezdeki eksikliklerin giderilmesinde yardımcı olan Yrd.Doç.Dr. Kaya YILDIZ ve Yrd.Doç.Dr. Meriç TUNCEL'e;

Araştırma sürecinde yapılan çalışmalarda yardımcı olan değerli meslektaşlarıma;

Tez yazım aşamasında her türlü yardımda bulunan ahlama, enişteme ve bu çalışma esnasında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen ve bana her türlü anlayışı gösteren aileme,

Teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	ii
ÖZET.....	v
İTHAF.....	viii
TEŞŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xvi
KISALTMALAR.....	xviii
SEMBOLLER.....	xix

BÖLÜM I

I. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar.....	8

BÖLÜM II

II. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	10
2.1. KURAMSAL TEMELLER.....	10
2.1.1. Dil Nedir?.....	10
2.1.2. Ana Dil Nedir?.....	11
2.1.3. Anadilin Edinilmesi ve Öğretilmesi.....	12
2.1.4. Dil Edinimi.....	14
2.1.4.1. Çocukta Dil Gelişimi.....	14
2.1.4.2. Okul Çağındaki Çocukta Dil Gelişimi.....	15

2.1.4.3. Çocukta Söz Varlığı Gelişimi.....	16
2.1.5. Sözcük Nedir?.....	18
2.1.5.1. Sözcük Öğretimi.....	18
2.1.6. Kavram Nedir?.....	21
2.1.6.1. Kavram Öğretimi.....	22
2.1.6.1.1. Şartlanma	23
2.1.6.1.2. Aktarma	23
2.1.6.1.3. Bağlam.....	23
2.1.6.1.4. Genelleme.....	24
2.1.6.1.5. Belirginleştirme.....	24
2.1.6.1.6. Ayırt etme.....	24
2.1.6.1.7. Tanımlama.....	24
2.1.6.1.8. Anlamli Hale Getirme.....	25
2.1.6.1.9. Sınıflandırma.....	25
2.1.7. Sözcük ve Kavram İlişkisi.....	25
2.1.8. Söz Varlığı Nedir?.....	26
2.1.8.1. Aktif (Etkin) ve Pasif (Edilgin) Söz Varlığı.....	28
2.1.8.2. Söz Varlığının Önemi.....	31
2.1.8.3. Söz Varlığı Gelişimi ve Anahtar Sözcükler.....	35
2.1.8.4. Söz Varlığının Eğitim Programlarındaki Yeri.....	37
2.1.8.5. Söz Varlığını Geliştirici Yöntem Ve Teknikler.....	39
2.2. SÖZ VARLIĞI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	42
2.2.1. Yurt İçindeki Araştırmalar.....	42
2.2.2. Yurt Dışındaki Araştırmalar.....	46

BÖLÜM III

III. YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırmanın Modeli.....	51
3.2. Evren ve Örneklem.....	52
3.3. Verilerin Toplanması.....	53

3.4. Verilerin Analizi.....	56
3.5. Geçerlilik ve Güvenilirlik.....	58

BÖLÜM IV

IV. BULGULAR VE TARTIŞMA...	61
4.1. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler.....	62
4.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	63
4.2.1. “Sağlık Ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikayelerin Yazı Dilinde Uygun Kullanım Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	63
4.2.2. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerin Yazı Dilinde Uygun Kullanım Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	71
4.2.3. “Sağlık ve Çevre Temasında Bulunan Anahtar Sözcükler İle İlgili Sorular Sorularak Hikaye Yazma Çalışmasında Hikayelerin Yazı Dilinde Uygun Kullanım Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	77
4.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	88
4.3.1. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcüklerin Sözlü Dil Kullanımına Düzeyleri Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	88
4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	108
4.4.1. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilerek Yaptıkları Zihin Haritalarının Görsel İfade Edilme Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	108
4.4.2. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilmeden Yaptıkları Zihin Haritalarının Görsel İfade Edilme Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	117
4.4.3. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Sorular Sorularak Yaptıkları Zihin Haritalarının Görsel İfade Edilme Düzeyi Nedir?”	

Alt Problemine İlişkin Bulgular	124
4.5. Tartışma.....	133
 BEŞİNCİ BÖLÜM	
V. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	140
5.1. Sonuçlar	140
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	140
5.1.1.1. Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikayelerle İlgili Sonuçlar.....	140
5.1.1.2. Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerle İlgili Sonuçlar.....	143
5.1.1.3. Anahtar Sözcüklerle Temaya Uygun Sorular Sorularak Yazdıkları Hikayelerle İlgili Sonuçlar	145
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	147
5.1.2.1. Sorular Sorularak Cevapların Ses Kaydına Alındığı Çalışmayla İlgili Sonuçlar	147
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar.....	149
5.1.3.1. Anahtar Sözcükler Verilerek Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasıyla İlgili Sonuçlar	149
5.1.3.2. Anahtar Sözcükler Verilmeden Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasıyla İlgili Sonuçlar	151
5.1.3.3. Sorular Sorularak Yaptıkları Zihin Haritası Çalışmasıyla İlgili Sonuçlar.....	153
5.2. Öneriler.....	155
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler.....	157
 KAYNAKÇA.....	 158

ÖZGEÇMİŞ.....	167
EKLER.....	168
Ek 1: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	170
Ek 2: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	174
Ek 3: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	179
Ek 4: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	183
Ek 5: 4. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	188
Ek 6: 5. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	191
Ek 7: 4. Sınıflar Sorular Sorularak Ses Kaydı Alınan Öğrencilerin Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	195
Ek 8: 5. Sınıflar Sorular Sorularak Ses Kaydı Alınan Öğrencilerin Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	197
Ek 9: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	199
Ek 10: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	203
Ek 11: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	208
Ek 12: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	212
Ek 13: 4. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	217
Ek 14: 5.Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler.....	220

Ek 15: 4. Sınıflarda Tüm Çalışmalara Katılan Öğrenci Sayıları.....	224
Ek 16: 5. Sınıflarda Tüm Çalışmalara Katılan Öğrenci Sayıları.....	229
Ek 17: Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili 4. Sınıf Öğrencilerine Ait Anahtar Sözcükler.....	224
Ek 18: Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili 5. Sınıf Öğrencilerine Ait Anahtar Sözcükler.....	225
Ek 19: 4. Sınıf Öğrencilerine Hikaye Yazma Çalışmasında Sorulan Sorular.....	226
Ek 20: 5. Sınıf Öğrencilerine Hikaye Yazma Çalışmasında Sorulan Sorular.....	227
Ek 21: 4. Sınıf Öğrencileri İle Yapılan Görüşme Soruları.....	228
Ek 22: 5. Sınıf Öğrencileri İle Yapılan Görüşme Soruları.....	229

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1:	Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi.....	30
Tablo 2:	Sınıflara Göre Söz Varlığını Geliştirici Kazanımlar	38
Tablo 3:	Yapılan Etkinliklere Katılan Öğrenci Sayıları.....	61
Tablo 4:	Hikaye ve Zihin Haritası Çalışmalarına Katılan Öğrenci Sayıları.	62
Tablo 5:	Görüşmeye Katılan Öğrenci Sayıları.....	62
Tablo 6:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Hikaye Yazma Çalışması.....	64
Tablo 7:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Hikaye Yazma Çalışması.....	68
Tablo 8:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Hikaye Yazma Çalışması.....	72
Tablo 9:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Hikaye Yazma Çalışması.....	75
Tablo 10:	4. Sınıflarda Sorular Sorularak Hikaye Yazma Çalışması.....	78
Tablo 11:	5. Sınıflarda Sorular Sorularak Hikaye Yazma Çalışması.....	83
Tablo 12:	4. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Görüşme Çalışması.....	89
Tablo 13:	5. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Görüşme Çalışması.....	98
Tablo 14:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışması.....	109
Tablo 15:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışması.....	114
Tablo 16:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışması.....	118
Tablo 17:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Yapılan Zihin Haritası Çalışmasında Elde Edilen Bulgular.....	122
Tablo 18:	4. Sınıflarda Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışması.....	125
Tablo 19:	5. Sınıflarda Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışması.....	130
Tablo 20:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları	

	Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	141
Tablo 21:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	142
Tablo 22:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	143
Tablo 23:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	144
Tablo 24:	4. Sınıflarda Temaya Uygun Sorular Sorularak Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	145
Tablo 25:	5. Sınıflarda Temaya Uygun Sorular Sorularak Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	146
Tablo 26:	4. Sınıflarda Sorular Sorularak Görüşme Yapılan Çalışmada Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	147
Tablo 27:	5. Sınıflarda Sorular Sorularak Görüşme Yapılan Çalışmada Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	148
Tablo 28:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	149
Tablo 29:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	150
Tablo 30:	4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	151
Tablo 31:	5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	152
Tablo 32:	4. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	153
Tablo 33:	5. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı.....	154

KISALTMALAR

TDK: Türk Dil Kurumu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

a.s. : Anahtar Sözcüğünü

G.Ö.: Görüşülen Öğrenci

Çev.: Çeviren

KS: Kullanılan Sözcük

DA: Doğru Anlamda

SEMBOLLER

- x : Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Sözcük
- : Yapılan Çalışmalarda Kullanılmayan Anahtar Sözcük
- * : Yapılan Çalışmalara Katılmayan Öğrenci

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1. 1. Problem Durumu

Sosyal bir varlık olan insan duygularını, düşüncelerini, isteklerini, acılarını, sevinçlerini diğer insanlara aktarmada dili kullanır. Dil; insanın duygu, düşünce, hayal ve tasarılarını, amaç ve isteklerini söz veya yazı ile anlatması için daha doğmadan kazanmaya başladığı ve doğduktan sonra da çeşitli çevresel faktörlerin katkısı ile geliştirdiği bir sistemler bütünüdür. Dil insanın doğayı ve çevreyi tanıması ve anlamlandırmasında olmazsa olmazların başında gelen en önemli araçtır (Baysal, 2007:8).

Çevresiyle sürekli etkileşim ve iletişim içinde olan insanoğlu, ilk olarak anneden öğrendiği dil ile iletişim kurmaya başlar ve anadili ile de içinde yaşadığı toplumla bir bağ oluşturur (Aksan, 1975:427,430). İnsanın sağlıklı düşünmesini, doğru karar vermesini, duygu, düşünce ve hayallerini tam, doğru ve açık olarak ifade etmesini sağlayan sihirli güç anadilidir. İnsan ana dili ile düşünür, düşüncelerini en iyi şekilde ve doğru olarak da yine anadili ile anlatabilir (Karakuş, 2005:25).

Kişinin çevresiyle etkin bir iletişim sağlayabilmesi, dili kullanmadaki becerisine bağlıdır. Bu aşamada dilin temel yapı taşlarını oluşturan sözcükler devreye girer. Çünkü duygu, düşünce ve hayaller sözcüklerle ifade edilir. Bundan dolayı da insanın duygu, düşünce, hayal ve isteklerini tam ve doğru, karşısındaki kişilerin

zihinlerinde karanlık bir nokta bırakmayacak şekilde anlatabilmesi söz varlığının zengin olmasına bağlıdır. İnsanların anlama ve anlatma evrenini oluşturan sözcükler, bir dilin temelini oluştururlar. Bir dili bilinçli bir şekilde kullanmak, o dilin söz varlığındaki sözcüklerin anlam bütünlüğü içinde kullanılmasıyla mümkündür. Bu da ancak eğitim ve öğretim sürecinde kullanılacak olan materyallerin zengin bir söz varlığı içermesine bağlıdır.

Eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan en etkin materyal, bir yerde öğretmenin de yardımcısı olan ders kitaplarıdır. Ders kitapları öğrencilerin öğrenmesi gereken her şeyi planlı bir şekilde içerdiği için eğitim ve öğretim sürecinde çok önemli bir role sahiptir. İşte bu denli öneme sahip olan ders kitaplarının da söz varlığı açısından son derece zengin bir şekilde hazırlanmış olması gerekmektedir. Çünkü bu niteliklerde hazırlanacak olan ders kitapları, çocukların dil ve anadil gelişimlerine büyük katkı sağlayacaktır.

Sözcük öğretiminde üzerinde durulması gereken ilk nokta “hangi sözcükler öğretilmelidir?” sorusudur (McCullough, 1974:58-74; Aktaran; Pehlivan, 2003:85). Bu soruya cevap arandığında “anahtar sözcük” kavramı ortaya çıkmaktadır. Bir okuma parçası ya da temanın işlenişinde kavranılması gereken temel sözcüklere “anahtar sözcükler” denilmektedir.

Anahtar sözcükler, işlenen konu veya temanın anlaşılmasını kolaylaştırıcı özellik taşıyan sözcüklerdir. Öğretilecek sözcükler oluşturulurken, sözcüklerin, öğrencilerin günlük hayatında karşılaşılabilecekleri ve asıl önemlisi kendi düşüncelerini, dileklerini, yaş ve düzeylerine göre ayrıntıları ve incelikleri ile anlatabilmelerinde işe yarayacak sözcükler, sözcük grupları, deyimler, terimler vb. olmalıdır. Bunun için öğrencilerin yaş ve seviyelerine göre sahip olabilecekleri sözcüklerin bilinmesi gerekir. Sözcük öğretiminde, en çok kullanılan ve işe yarayacak anahtar sözcükler seçilmeli, bu sözcüklerin öğrencilere kavratılması sağlanmalıdır (Karatay, 2007:152).

Anahtar sözcükler öğretilirken öğrencilerin yeni bilgiye ait özel öneme sahip kavram ve kelimeler üzerinde bilgileri, deneyimleri, düşünce ve görüşleri saptanmalıdır. Seçilecek sözcük ve sözcük grupları metinle ilgili ipucu vermeli ve yeterli sayıda olmalıdır.

İnsan hayatında çok önemli olan dilin, vazgeçilmezliğinin temelinde sözcükler yatmaktadır. Bütün olarak dilin bünyesinde yer alan sözcükler, herhangi bir nesnenin veya nesneler bütünü anlamını soyut veya somut olarak karşılar. Sözcükler, kavramların bazen önemli bir parçası bazen de kendisidir. Duygu ve hayal bir yönüyle düşünce ise de tamamıyla yine sözcüklere dayanır. Dolayısıyla bir insan ne kadar çok sözcük biliyorsa, düşüncesini o kadar çok geliştirmiştir. Çünkü “her sözcük insan zihnine kavram olarak yerleşir. Bu nedenle insan, kavramlarla, yani sözcüklerle düşünür.” (Özkırımlı, 1994:111). Aynı zamanda sözcükler varlıkların sembolik göstergeleridir. Yani varlığın kendisi olmamakla birlikte onu insan zihnine yerleştiren sembollerdir. İşte bu sembolik değer taşıyan unsurlar (sözcükler) insanoğlunun kendi varlığının farkına varmasını ve dış dünyayı içselleştirerek anlamlandırmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle sözcükler, dış dünyaya ait bütün nesnelerin algılanması yoluyla oluşturulan kavramların sembolik göstergesi ve sesletim ögesi olarak, insanoğlunun düşünce ve varlık dünyasına şekil vermekte ve onların anlama ve anlatma etkinliklerine; yani iletişim becerilerine de yön vermektedir (Başkan, 1983:140-146)

İnsanlar söylenilenleri ve yazılanları anlamak, duygu ve düşüncelerini bir başkasına aktarmak için sözcüklere ihtiyaç duyarlar. Anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı ile sözcük dağarcığının zenginliği arasında yakın bir ilgi vardır. Sözcük dağarcığının zayıf veya zengin olması, hem anlama hem de anlatma yeteneğini etkilemektedir.

Bir dilin işlevsel kullanımı o dil ile ilgili söz varlığına bağlıdır. Söz varlığı ise bir dildeki sözcüklerin tamamı olarak ifade edilebilir. TDK sözlüğünde, söz varlığı, “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi” biçiminde tarif edilmektedir (Türkçe Sözlük, 2005). Söz dağarcığı

ise “Bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler, kelime hazinesi” biçiminde tarif edilmektedir (Türkçe Sözlük, 2005). Görüldüğü gibi sözlükte “bir kişinin bildiği sözcükler” (kişisel söz varlığı) ile “bir dildeki bütün sözcükler” (millî söz varlığı) birbirinden çok farklı durumlar olmasına rağmen aynı terimle ifade edilmiştir. Çünkü “söz varlığı” kavramı yeni kullanılmaya başlanan bir kavramdır (Aksan, 1998:17). Bu çalışmada da genel anlam itibarı ile “söz varlığı” kavramı kullanılmıştır. Sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, söz dağarcığı, söz hazinesi, vokabüler gibi değişik terimlerle de ifade edilen söz varlığı, geniş kapsamlı düşünülünce öğrenme ortamlarında öğrencilerin karşılaştığı kelime grubu şeklindeki atasözleri, terimler, deyim ve deyiş gibi alanları da kapsamaktadır. Yani dillerin söz varlığı değişik katmanlardan oluşur. Bu nedenle söz varlığı deyince sadece dile ait kelimeler bütününe düşünmeyip bu katmanları da göz önünde bulundurmak gerekir. Söz varlığı içinde deyimler, terimler ve atasözleri, hem birbirleriyle hem de genel dil katmanıyla sıkı bir ilişki içindedir.

Literatürde, dillerin yapı taşlarını oluşturan sözcük için çok sayıda tanımlama ve sınıflama yapılmıştır. Sözcüğü tanımlamak ve açıklamak başlangıçta kolay gibi görünse de aslında oldukça tartışmalı bir konudur. “Sözcük nedir?” sorusunun birden çok cevabı olması da bunu açıkça ortaya koymaktadır. Dili oluşturan unsurların hangileri sözcüktür, hangileri değildir veya dil yapısı içerisinde sözcüğün sınırları nelerdir? Bu soruları yanıtlamak güç görünmektedir. Yapılan literatür taramalarında söz varlığı üzerine çalışanlar, kabul ettikleri sözcük tanımı ve bu tanımın çizdiği sözcük sınırları doğrultusunda araştırmalarını yapılandırmaktadırlar. Yapılan birçok çalışmanın sözcük sınırları bakımından kendine özgü bir nitelikte olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, sözcük kavramı üzerinde yapılan tanımlamaları ve açıklamaları ortaya koyarak; seçilen “Sağlık ve Çevre” temasına ait anahtar sözcükler çeşitli etkinliklerle öğrencilere buldurulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmayla öğrencilerin geçmişte öğrendikleri anahtar sözcüklerin ne kadarını söz varlıklarına kattıklarını tespit etmek amaçlanmıştır.

1.2. Problem

4. ve 5. sınıf Türkçe eğitim programında geçen “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili anahtar sözcüklerin söz varlığını geliştirmeye etkisi nedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, 4. ve 5. sınıf Türkçe Eğitim Programında geçen “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili anahtar sözcüklerin kavranmışlık düzeyleri ve söz varlığı gelişimi üzerindeki etkisini belirlemektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin;
 - a) Anahtar sözcükler verilerek yazdıkları hikayelerin,
 - b) Anahtar sözcükler verilmeden yazdıkları hikayelerin,
 - c) Anahtar sözcükleri buldurmaya yönelik sorularla yazdıkları hikayelerin,
 yazılı dilde kullanım düzeyleri nelerdir?
- 2- “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin anahtar sözcükleri sözlü dilde kullanım düzeyleri nelerdir?
- 3- “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin;
 - a) Anahtar sözcükler verilerek oluşturdukları,
 - b) Anahtar sözcükler verilmeden oluşturdukları,
 - c) Anahtar sözcükleri buldurmaya yönelik sorularla oluşturdukları,
 zihin haritalarının görsellerle kullanım düzeyleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Dil insanoğlunun en ayrıcalıklı özelliklerinden biridir. Toplumda kendini ifade edebilen bireyler haline gelebilmek için dilin kullanımı gerekir. Çocukların dil öğrenmesi dereceli bir şekilde gelişir. İlk ağlama ve anlamsız süreçlerle başlayan bu uzun süreç, hecelerin ve sözcüklerin ardı ardına kullanılması ile oluşan cümleler dönemi ile devam eder. Büyüdükçe, öğrendiği ve kullandığı her sözcük, söz varlığını oluşturur. Yaşantı ve deneyimleri arttıkça söz varlıkları da gelişir (Baştürk, 2004:31-32).

Öğrencilerin iletişim kurmaları, bilgi edinmeleri, öğrenmeleri ve kendilerini her yönden geliştirmelerinde dilin önemli bir yeri bulunmaktadır. Dil öğrencilerin çevrelerindeki olayları sorgulayarak karar vermesine, farklı açılardan bakarak olayları değerlendirmesine, sosyalleşmesine ve çağdaşlaşmasına büyük katkı sağlamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu ile ilgili temel dil becerilerini kazanmaları gerekmektedir. (İlköğretim Programı ve Kılavuzu, 2005:13). Okullarda Türkçe derslerinde yapılan tüm çalışmalar bu temel dil becerilerini kapsamaktadır. Tam bir Türkçe öğretimi için bu becerilerin eksiksiz geliştirilmesi gerekmektedir. Dil gelişim sürecinde, bu öğrenme becerileri karşılıklı olarak birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Dolayısı ile söz konusu öğrenme becerileri Türkçe öğretiminde bir bütün olarak ele alınmaktadır.

Temel dil becerilerinin kazandırılmasında öğrencilerin bildiği sözcük sayısı çok önemlidir. Söz varlığı yetersiz olan bir öğrencinin temel dil becerilerini tam ve doğru olarak kullanabilmesi mümkün değildir. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan dildir. Dil ise sözcüklerden oluşmaktadır. Bundan dolayı kişinin ana dilini kullanmadaki başarısı söz varlığına bağlıdır.

Öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini amaca uygun olarak anlamaları, sözcükleri doğru anlamlandırmalarına bağlıdır. Sözcüğü doğru anlamlandıramayan

öğrenci kullandığı sözcüğe farklı anlamlar yükleyebilir. Bu da öğrencilerin okuduğunu ve dinlediğini yanlış anlamasına neden olur.

Öğrencilerin yaş seviyelerine göre sahip olmaları gereken sözcüklerin belirlenmesi gerekir. Sözcük öğretiminde en çok kullanılacak ve işe yarayacak sözcükler seçilmelidir. Seçilen sözcükler ile öğrenci okuduğu metni daha iyi anlayabilme olanağı bulmalıdır. Sözcükler belirlenirken hangi sözcükleri öğretmeliyim, hangi sözcükleri öğretirsem öğrenci konuyu daha iyi anlar soruları öğretmen tarafından cevaplanmalıdır. Bu soruları sordüğümüzda “anahtar sözcük” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Anahtar sözcükler öğrencilere bir tema ya da okuma metninde kavratılmak istenen temel sözcüklerdir.

Araştırmada 4. ve 5. sınıf Türkçe Eğitim Programında geçen “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili anahtar sözcüklerin kavranmışlık düzeylerini belirlemek için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda anahtar sözcüklerin öğrencilerin söz varlığı üzerindeki etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

- 1- 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Bolu ilinin A ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında öğrenimini sürdüren 4. ve 5. sınıf öğrencilerine ait “Sağlık ve Çevre” temasındaki anahtar sözcükler verilerek, anahtar sözcükler verilmeden, anahtar sözcükleri buldurmaya yönelik sorulan sorularla yazdıkları hikayeler ve oluşturdukları zihin haritalarının bulunduğu dokümanlar ile,
- 2- 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen dokümanların incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Dil: Dil, bireyler arasında anlaşma sağlayan toplumsal bir sistemdir (Dilaçar, 1968:28).

Anadil: Anadili, insanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir” (Vardar, 1980:20).

Kavram: “Sağlık ve Çevre” temasındaki anahtar sözcüklerin her birinin içerdiği anlamdır.

Sözcük: Tek başına anlam taşıyan ve cümlelerin kurulmasında etken rol oynayan ses ya da sesler topluluğudur (Kantemir, 1997:178).

Söz Varlığı: “Sağlık ve Çevre” temasında doğru ve anlamlı kullanılan sözcüklerdir.

Aktif Söz Varlığı: İnsanların günlük hayatta doğru kullandığı sözcüklerdir.

Pasif Söz Varlığı: İnsanların anlamını bildiği; ama kullanmadığı sözcüklerdir (Güleryüz, 2002:13).

Anahtar Sözcük: Bir konu ya da temanın işlenişinde kavranılması gereken temel sözcüklerdir.

Zihin Haritası: Tema ile ilgili öğrencilerin görsel olarak ifade ettikleri sözcük kavram ilişkileridir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde kuramsal temeller başlığı altında; dil nedir?, anadil nedir?, anadilin edinilmesi ve öğretilmesi, dil edinimi, sözcük nedir?, kavram nedir?, sözcük ve kavram ilişkisi, söz varlığı nedir? alt başlıkları, ilgili literatür başlığı altında ise konu ile ilgili yurt içindeki ve yurt dışındaki çalışmalar yer almaktadır.

2.1. KURAMSAL TEMELLER

2.1.1. Dil Nedir?

Dil; düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 1998:30). Bu tanımdan anlaşılacağı gibi dil, canlılar içerisinde sadece insana özgü bir yetenektir. Çünkü sadece insanlar, ortak öge ve kurallardan faydalanarak dili gelişmiş bir dizgi olarak kullanabilirler (Yıldız, 2006:9).

Dil bir beceri işidir. Bu nedenle dil konusunda çalışanlar, dil bilimciler, onun bir bilgi işi değil ifade ve beceri işi olduğu noktasında birleşir. “Dil, konuşan kişinin bir işlevi değildir, bireyin edilgen bir biçimde belleğine aktardığı üründür” ifadesine yer verirler (Saussure, 1976:42). Dolayısıyla dil kapsamlı bir konu olup, bunu ele alanlar çeşitli bakış açıları ile değerlendirmiş ve “Dil Nedir?” sorusuna yanıt aramışlardır. Cevapların farklı oluşu dilin tanımındaki çeşitliliği ortaya koymuştur.

Dil, insanlar arasında en etkili iletişim aracıdır. Dilin insanlar arasında iletişim aracı olması toplumsal bir işlevinin de olduğunu göstergesidir. Ayrıca dil, toplumla birey arasında kültür iletişimini sağlayan bir köprü vazifesi görmektedir. Bu nedenle dil, yalnız bugüne ait değildir. O hem geçmişe hem bugüne hem de geleceğe ait bir iletişim aracı olarak bilinir ve olağanüstü değerleri bulunan mucizevi bir buluş olarak değerlendirilir (Porzig, 1985:7).

Bir insan duygularını, düşüncelerini, isteklerini, gördüklerini, okuduklarını veya anlatmak istediklerini kelimelerden meydana getirdiği cümlelerle; cümleleri seslendirerek veya yazarak; bazen el, kol ve ayaklarını kullanarak bazen de mimikleriyle anlatır (Karakuş, 2005:24-25). İşte bu aktivitelerin hepsinin ortak aracı dildir.

Dil, insanın çocukluktan başlayarak bütün hayatı boyunca duygu, düşünce ve hayal dünyasının gelişmesinde, pratik düşünme ve düşündüklerini uygulama yeteneğini geliştirerek doğru ve sağlıklı kararlar vermesinde, duyguların terbiye edilmesinde, estetik zevkinin gelişip olgunlaşmasında, topluma uyum sağlama sürecinde başkaları ile iyi iletişim ve ilişki kurmasında, daha basit bir ifade ile sosyalleşmesinde etkili bir araçtır (Karakuş, 2005: 63-65).

O halde dil için ferdi olarak zihni faaliyetlerin temel aracı, sosyolojik olarak da sosyalleşmenin (toplumsallaşmanın) baş şartıdır denilebilir.

2.1.2. Anadil Nedir?

“Anadili, insanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir” (Vardar, 1980:20). Anadili, çocuğun başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan ve içerisinde bulunduğu ortamda kavradığı; bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1975:427,430).

Karakuş'a (2005) göre anadil, insanın çocukluktan itibaren tabii ortamlarda öğrendiği ve kendisini bütün iletişim alanlarında en rahat ve kolay ifade edebildiği dildir.

Dil, her milletin önemle üzerinde durduğu, korumaya ve geliştirmeye özen gösterdiği milli hassasiyetlerinin, hatta olmazsa olmazlarının, ilk sırasında yer almaktadır. Çünkü dil, milletin, milli kimliğinin belgesi, bütünlüğünün senedi, vatana sahipliğinin tapusu; his ve hayal dünyasının fotoğrafı, mantık ve düşünce tarzının dokusunu oluşturan sistematiği, hafızası, kısacası yaşayış biçiminin aynasıdır. Bir ana dil olarak Türkçe, insanın duygu, düşünce ve hayallerini tam ve etkili bir şekilde ifade edilebildiği mükemmel bir anlam zenginliğine sahiptir (Karakuş, 2005:43).

İnsanın sağlıklı düşünmesine, doğru karar vermesine, duygu, düşünce ve hayallerini tam, doğru ve açık olarak ifade etmesini sağlayan sihirli güç anadilidir. İnsan anadili ile düşünür ve düşüncelerini en iyi şekilde ve doğru olarak da yine kendi anadili ile anlatabilir. İnsan anadili ile düşündüğünü bir yabancı dil ile anlatmaya çalışsa zorlanır, hatalar yapar, tam ve anlaşılır şekilde ifade edemez. Türkçe düşünüp Almanca yazarsanız düşüncelerinizi tam olarak ifade edemezsiniz (Karakuş, 2005:25).

Dil, bütün eğitim ve öğretimin başlıca aracıdır. Dil, insanın kendisini fikren yetiştirmesinde ve çevresiyle sosyal ilişkiler kurmasında aracılık eder. Bu sebeple yetişme çağlarında en çok anadili üzerinde durulur.

Ayrıca, hayatta kazanılan ve olgunlaştırılan birikimlerin gelecek nesle sağlıklı bir şekilde aktarılması da anadil ile mümkündür.

2.1.3. Anadilin Edinilmesi ve Öğretilmesi

Eğitim, gerçekler dünyasını doğru tanıyan, doğru adlandıran, doğru yargılayan, hakikati arama ihtiyacı duyarak sorularına cevaplar arayan insanlar yetiştirmektedir. Eğitimin temeli ise anadilin eğitimi ve öğretimi ile atılır.

Dilin temeli ailede atılır. Dilin öğrenilmesi çocukluktan itibaren başlayan bir süreçtir. Çocuğun ilk teması anne ve baba ile başlar. Çocuk daha sonra ailenin diğer fertleri ve komşu çocukları ile muhatap olur. Çocuk okuma çağına geldiğinde okulda öğretmenleri ve arkadaşlarıyla temas kurar. Çocuğun temasta bulunduğu aile, sokak ve okul, dilin gelişmesinde önemli unsurlardır. Çocuklar farklı ortamlarda ve çevrelerde yetişmelerine rağmen kendi dil kurallarını ve kendi dillerinin gramer yapısını kısa sürede öğrenirler (Ergin, 1988:37).

Dil bir bilimdir ve dilin öğretimi de ayrı bir bilimdir. Her dilin kendine has bir mantığı vardır, eğitim ve ihtisas gerektirir. Bir dil kendi mantık yapısına uygun metotlarla öğretilir. Temel eğitimin ana amaçlarından birini anadilin öğretilmesi teşkil eder. Eğitim dil ile yapılacağı için dilin öğretimi önemli bir husustur. Dilin temeli ailede atılır, temel eğitimin birinci kademesinde geliştirilmeye çalışılır. Örgün öğretim kurumlarının ilk ve temel görevi; öğrenciye, ana dilinin mantık, muhakeme ve zevk dünyasını kazandırmaktır. Çünkü dil ferdi kimliği sosyalleştirmede rehberlik yapan ve milli kimliğin oluşmasını sağlayan duyguların terbiye edilmesine aracı olan sistemli bir kurumdur. Çocuğun bütün hayatı boyunca başarılı olması verilen dil eğitimine bağlıdır. Dil eğitimi, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilen bütün derslerde başarının sağlanmasında da birinci derecede etkili olur. İyi bir dil eğitiminden geçmiş olan fertler, birbirlerini daha iyi anlar birlik ve beraberlik şuuru kazanarak sağlıklı bir toplum oluştururlar (Karakuş, 2005:62-65).

Öğrencinin gördüğünü, duyduğunu, okuduğunu veya karşılaştığı bir olayı doğru kavraması, çevresindeki insanların duygu, düşünce ve isteklerini tam ve doğru öğrenmesi için en etkili anlaşma aracı olarak kendi ana dilini öğrenmesi, mantık dokusunu kavraması gerekir (Karakuş, 2005:91-92).

Dilin öğretiminde temel hedef, önce anadilini iyi kullanmak olmalıdır. Anadilin iyi kullanımını sağlamaksa anadilini en iyi şekilde öğrenmekten ve öğretmekten geçmektedir.

2.1.4. Dil Edinimi

2.1.4.1. Çocukta Dil Gelişimi

Uzmanlar tarafından çocukta dil gelişiminin doğmadan önce başladığı ifade edilmektedir. Çocuğun anne karnındayken annesinin sesindeki değişiklikleri fark etmesi çocukta, dil gelişiminin başlangıcıdır. Bu gelişim yaşam boyunca da devam etmektedir.

Çocuğun dil edinim süreçlerine göre gelişim sınıflandırması yapanların sayısı pek çoktur. Bunlardan Henri Delacroix çocuğun gelişimini fiziksel gelişim ölçütlerine değil, dilsel gelişim ölçütlerine bağlar ve bu gelişimi üçe ayırır (Aktaran Baştürk, 2004:31):

- a- Çocuğun doğumundan dili ilk kullanım anına kadar geçen dönem,
- b- Dili kullanım anından okul çağına kadar geçen dönem,
- c- Okul döneminden yetişkinlik anına kadar geçen dönem.

Bir başka ayırım ise çocuğun dil edinim süreçlerinden yola çıkılarak yapılmaktadır. Buna göre her bir dönemin kendi içerisinde alt dönemlere ayrıldığı iki dilsel gelişim aşaması söz konusudur:

- a- Dil öncesi dönem,
- b- Birçok aşamaları olan dil kullanım dönemi.

Dil öncesi dönem, çocuğun ilk haftalarda ağlamaları ve iletilmek istenen mesajın içeriğine uygun olarak dilsel cıvıdamaları, ikinci ayda seslerin ünlülerden başlanarak çıkarıldığı ve altıncı aya doğru anne ile bebek arasında karşılıklı iletişimin başladığı dönemdir. Dil kullanım dönemi ise, onuncu aydan iki yaşına kadar olan dönemde ilk sözcüğün kullanıldığı, cıvıdamanın artık kaybolduğu ve ilk sözcüklerin-cümlelerin çocuk tarafından kullanılmaya başlandığı; on sekizinci aya doğru ilk olumsuz anlatımların kullanılmaya başlandığı; yirmi dördüncü aya doğru bağlaçları kullanmadan zıtlık bildiren ifadelerin kullanıldığı; iki üç yaş arasında sözcük dağarcığının geliştiği, söz diziminin giderek yetişkin insanlarla aynı düzeye geldiği, özne “ben”in kullanılmaya başlandığı dönemdir (Baştürk, 2004:31-32).

Dil gelişimi çocukta sözcüklerin, sembollerin, sayıların kazanılması, saklanması ve uygun bir şekilde kullanılması demektir (Aydın ve Temel, 1998:117). Yetişkinlerin çocuğa kullandığı dil, çocukların sorularına verdikleri cevaplar, çocuğun söylediklerini pekiştirme, bazı durumlarda çocuğun seviyesine inerek onun gibi konuşma, çocuğa kitap okuma ve masal anlatma gibi etkinlikler dil gelişiminde önemlidir. Çocuk gelişimini tamamlarken dil gelişimini de sürdürmektedir. Dil gelişimi tek yönlü bir gelişim olmayıp, dili kullanma ve dil bilgisi gelişimi, anlam ve kavram gelişimi, sözlük (kelime dağarcığı) gelişimi ile paralel ilerlemektedir.

Uzmanlar çocuğun yaşına göre dil gelişimini çeşitli dönemlere ayırmışlardır. Dil gelişimi ile ilgili yapılan araştırmaları özetlenecek olursa çocuklarda takvim yaşına göre dil gelişimi ana hatlarıyla şu şekilde gelişme göstermektedir (Yıldız ve diğerleri, 2006:23):

- a- Mekanik Gelişmeler
- b- Dil Bilgisi Yönünden Gelişmeler
- c- Anlam Yönünden Gelişmeler
- d- Sözcük Dağarcığı Yönünden Gelişmeler

2.1.4.2. Okul Çağındaki Çocukta Dil Gelişimi

Çocuk okul çağına kadar aile içinde kaldığı için dil gelişimi sınırlı ve belli olanaklar içinde olur. Okul öncesi dönemde çocuğun dil gelişimi açısından ailenin önemi büyük yer kaplar. Ailenin ekonomik durumu, yaşadığı sosyal çevre, öğrenim durumu, çocuk sayısı çocuğun dil gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu sayılan etmenlerden dolayı okul çağındaki çocuğun dil gelişim seviyesi birbirine eşit değildir. Dil öğrenimi noktasında dikkat edilmesi gereken bir başka yön de 6-7 yaş çocuğunun bedensel ve ruhsal gelişimidir. Diğer eğitim-öğretim çalışmalarında olduğu gibi, dil becerisi kazandırma eğitiminde de bellek, algı, kavrayış gibi değişik psikolojik yapı özelliklerinin ve organsal gelişimin belirli ölçüde tamamlanmış olması gerekmektedir (Vygotsky, 1985:86). Okul çağından itibaren çocuğun dil gelişiminde ailenin yerini okul ve dolayısı ile öğretmen almaktadır.

Okul çağına gelene kadar çocuk, ailesinde akıcı bir şekilde sözlü dili edinir. Okul çağında ise yazı dilini öğrenmeye başlar. Okuma ve yazma sözlü dile göre farklı beceriler ve zihinsel işlevler gerektirir. Yazı dilini öğrenebilmek için de dilin seslerini gösteren harfleri doğru tanımak, art arda gelen harflerin seslerini eklemek, bu işlemi de anlamayı engellemeyecek kadar kısa bir sürede yapabilmek gerekir. Sözlü dil edinimi işitme yoluyla, yazılı dil edinimi de görme yoluyla gelen bilgilere dayanır (Şahin, 1979:177).

7-9 yaş arasındaki çocuklar okuma yazma sorununu çözmüşlerdir ve birbirine yakın bazı kavramları ayırt edebilirler. Bu yaş grubundaki çocuklarda sınıflandırma yeteneği de gelişmiştir. Bu devrede gazete haberlerini, tabelaları, hikaye ve masalları okuyabilirler. 12 yaşında çocukluk devresi tamamlanmıştır. Buraya kadar tek öğretmeninden aldığı dersleri, buradan sonra ayrı ayrı öğretmenlerden alacaktır. Türkçe dersi de ayrı olacağından ana dili öğretimi özele indirgenmiş olacaktır. 13 yaşındaki çocuklarda masal zevki biter, daha gerçek şeyler üzerine yönelirler. Doğa, fen ve hayvanlara yönelik konulara, kahramanların yaşam öykülerine ilgi gösterirler. Uzun romanlar yerine daha kısa hikaye ve yazıları okurlar (Göğüş, 1978:17-18).

2.1.4.3. Çocukta Söz Varlığı Gelişimi

Çocukta dil gelişimi, kendini oluşturan öğelerin paralel şekilde gelişimiyle olur. Yani dil gelişimi ile birlikte sözcük ve kavram gelişimi de gerçekleşir. Çocukta dil gelişimini oluşturan bütün öğeler birbirini tamamlamaktadır.

Çocuk, dünyayı, bildiği sözcük sayısı kadar bilir. Bu nedenle çocuğun dünya ile ilgili bilgisi ve aktif anlama kabiliyeti söz varlığı ile ölçülebilir. Söz varlığı anlamsal olarak ve ilişkili sözcük ağırları şeklinde öğretilmesi gerekir. Bir şekilde hazırda edinilmiş sözcüklerle ve geçmiş bilgilerle ilişkilendirilmedikçe söz varlığının gelişemeyeceğini ve ilerleyemeyeceğini belirtmek gerekir (Yıldız ve diğerleri, 2006:31).

Çocuklarda söz varlığı yaş ile orantılıdır. 15 aylık bir çocuk 10 sözcüklü, 18 aylık bir çocuk 30-50 sözcüklü, 20 aylık bir çocuk 50 ve daha fazla sözcüklü bir söz varlığına sahiptir. 18-24 aylarda çocuğun söz varlığına her hafta 10-20 sözcük eklenir. Bu dönemde çoğu genelleyici olmak üzere çocuğun anlamlı olarak kullandığı sözcük 20 ile 100 arasındadır. 2-3 yaşları arası çocukta söz varlığının en hızlı arttığı dönemdir. “Bu dönem gramer kurallarına uygun konuşma dönemi olarak adlandırılır” (Turan, 1998:305). Bu süreçte; 30 aylıkken 200 ile 300 civarında olan söz varlığı 3 yaşından sonra 900 veya 1000’e yükselir. Bu süreçteki sözcük artış hızı diğer süreçlere göre on kat daha hızlıdır. Fakat sahip oldukları sözcüklerin hepsini kullanamazlar. Dilin temel yapısını öğrenip kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilirler (Yavuzer, 1999:159; Kıran, 2001:274; Aktaran:Yıldız ve diğerleri, 2006: 32).

5 yaşındaki bir çocuk anlama yetisini geliştirmek için bilmediği sözcüklerin anlamlarını sorarak öğrenmeye çalışır. Çocuğun bu dönemde düşünme gelişimi de hızlanır; imge kurabilir ve öğrendiği soyut sözcükler artabilir. Arkadaşlık başlar ve arkadaşlık duygularına ait söz varlığı (küsmek, barışmak, kavga...) gelişir. Söz varlığı 2000’e yükselir. 5-6 yaşlarında çocuk için dil, kolay ve doğru kullanılan bir araç haline gelir (Aydın ve Temel, 1998:117-119; Karakuş, 1997:374).

İlkokula başlayan bir çocuk kendi dilinin tüm sesletim düzenini ve dil düzeneği kurallarını en yetkin bir biçimde kavramış ve özümsemiştir. Fakat söz varlığı bakımından yaşamı boyunca yeni sözcükler eklemek zorundadır. Sesletim düzeneği ve dil düzeneği sınırlı sayıda olup öğrenildikten sonra yenileri gerekmeceği için kapalı halka oluşturlar ve bunlarda bilgi fazla olduğunda kısıtlamaya gidilebilir. Söz varlığı bakımından ise yaşamı boyunca ekler olacağı için açık halka oluşturlar ve bilgi fazlalığı olduğunda herhangi bir kısıtlamaya gidilmez daha da geliştirilir ve yeni bilgiler eklenir (Başkan, 1983:141-142).

Çocuklar 10-12 yaşlarda okuma sorununu çözmüş durumdadır. Okuma eylemini vakit geçirmek için yapar ve okuduğunu anlatabilir. Soyut ve somut sözcük farkını görürler ve söz varlığı 3000 ile 6000 arasında değişir (Karakuş, 1997:376-378).

Çocukların söz varlığını geliştirmek için bilinen sözcüklerle oluşturulmuş metinlerin okutulması önemlidir. İlk yıllarda sözcük tanıma üzerinde durulmalı, sözcük öğretimi gerçekleştirilirken sesli ve sessiz okumadan faydalanılmalıdır. Okuma sırasında sözcüğü tanımaya fazla zaman ayrıldığında anlam bölüneceği için sözcük öğretiminde başarı düşebilir. Sözcük tanıma ve ayırt etmekte başarı okuyucunun kendi zihinsel söz varlığındaki bilgiye erişme ve geri getirmesindeki hıza bağlıdır. Sözcük, çocuğa zengin bir yöntemle kazandırılırsa çocuk tarafından zihinsel söz varlığına depolanma ve geri getirme kolay olur (Yıldız ve diğerleri; 2006:33).

İnsanın söz varlığı etken ve edilgen diye ikiye ayrılır. Etken söz varlığı görerek ve bilerek öğrenilen sözcüklerden oluşur. Edilgen söz varlığı ise duyularak öğrenilen sözcüklerden oluşur. Edilgen söz varlığının etken söz varlığına göre daha kapsamlı olması kişi tarafından kullanılmayan ve kontrol edilmeyen bir gücü gösterir (Dewey, 1988:206).

2.1.5. Sözcük Nedir?

Sözcük, “bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşanlar arasında zihinde tek başına kullanıldığında belli bir kavrama karşılık olan somut veya belli bir duygu veya düşünceyi yansıtan soyut yahut da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimi”dir (Korkmaz, 1992:100). Sözcük, tecrübelerin hafızada depolanmış hâlidir. Bu depolanan tecrübeler kendi düşünce ve davranışlarımız sonucu oluşmaktadır. Harris ve Spay sözcükleri, “ifade edici” ve “alınan” olmak üzere iki gruba ayırmaktadır (Akyol, 1997:46-47). Buna göre alınan sözcükler, okuma ve dinleme yoluyla elde edilir; konuşma ve yazma becerilerinin kullanılmasında ise ifade edici sözcüklerden faydalanılır.

Kantemir (1997:178) sözcüğü, “anlam taşıyan ve cümlelerin kurulmasında etken rol oynayan ses ya da sesler topluluğu” olarak tanımlar. Duyu organları aracılığıyla zihnin dıştan algıladığı nesneler ve imgelerin dille ifade etme ihtiyacı, ses, sözcük ve kavramları doğurmuştur. Sözcük ile kavram arasında sıkı bir ilişki vardır. Sözcük, söylendiğinde onu karşılayan kavram akla gelir. Bunların oluşması için de nesnenin beyinde tasavvurunun bulunması ve bunu ifade eden bir sözün olması gerekir (Alperen, 2001:39). Böylece beyindeki imge, nesne ve kavramlar, sözcükler yoluyla dile getirilmiş olur. Sözcükler, düşünsel veya simgesel olan varlık ve kavramların ses ve yazı olarak ifadesidir. İnsan, soyut veya somut varlık ve kavramları hafızasında depolarken her zaman bunların karşılığı olan simgeleri kullanır (Karatay, 2007:142). İnsanın düşünce dünyasını saran simgeler ve onların yerini tutan sözcükler, sözlü ve yazılı iletişim sürecinde düşünme, kavrama, karar verme ve tepkide bulunma gibi süreçleri harekete geçirmektedir. Başka bir deyişle kelimeler, günlük hayatta yazılı ve sözlü iletişimin olmazsa olmazlarıdır.

2.1.5.1. Sözcük Öğretimi

Sözcük öğretimi anadili öğretiminin temel taşlarından biridir. Çünkü okuma, yazma, konuşma ve dinleme olarak ifade edilen dört dilsel becerinin

kazandırılabilmesi ile söz varlığı arasında bir paralellik söz konusudur. Öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini amaca uygun olarak anlamaları, sözcükleri doğru anlamlandırmalarına bağlıdır. Öğrencinin sözcükleri doğru anlamlandırması ise ilk önce sözcüğü anlamasına bağlıdır. Sözcüğü anlama ve anlamlandırma iç içe kavramlardır. Anlama; görülenlerden, duyulanlardan, okunanlardan veya bir sözcükten, sözden, davranıştan, olay ve olgudan bir sonuç çıkarma, mesaj alma, ne demek istediğini veya neye işaret ettiğini kavrama ve bilgi edinmedir. Anlamlandırma ise öğrenilen sözcüğü, ifade edilecek düşüncenin dokusuna ve amacına uygun olarak kullanmaktır. Öğrenilen sözcüğü anlamak ve anlamlandırmak, öğrencinin tam ve doğru anlama yeteneğini geliştirmesiyle sağlanabilir.

Öte yandan sözcüğü bilmeyen ve anlamayan bir öğrenci, sözcüğü cümle içinde ya kullanamayacak ya da yanlış kullanacaktır. Sonuçta karşısına bir sorun çıkacaktır. Bu sorunun çözülebilmesi için sözcükteki ses anlam ilişkisi bağlamında izlenmesi gereken bir yol vardır. Bu yol sözcüğü öğrenmek ve kavramaktır.

Bir sözcüğün öğrenilmesi ve kullanılabilmesi için şu çalışmaların yapılması gereklidir (Alperen, 1994:146):

- a- Sözcüğü tanımak,
- b- Sözcüğün anlamını kavramak,
- c- Sözcüğün anlamına uygun tepkide bulunmak,
- d- Sözcüğü cümleler içinde kullanabilmek (uygulamak).

Sözcüğün en önemli özelliği içerdiği anlamdır. Sözcüğün anlamını telaffuz dilinde konuşma, yazı dilinde ise imla belirler. Telaffuz veya imlada yapılacak bir hata sözcüğün anlamını etkiler (İpekçi, 2005:11).

Sözcüğün öğretiminde en etkili yöntemlerden birisi okuma ve dinleme alışkanlığının kazandırılmasıdır. Okuma, sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir. Dinleme ise, işittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi

anlamak amacıyla dikkat harcama biçimi olarak tanımlanabilir (Sever, 2004:10-12). Akyol’a (2006:1) göre, ilköğretimde en fazla ihmal edilen hususlardan birisi dinleme eğitimidir. Çünkü dinleme en çok kullanılan ve okuma sürecinde en önemli unsurlardan birisidir. Özbay’a (2005:9) göre de “Ana dili temellerinin büyük ölçüde olduğu okul çağına kadar anlama becerisi olarak sadece dinleme vardır. Bu bakımdan dinleme becerisi diğer dil becerilerinin temelini oluşturur.” Okuma ve dinleme, anlamının iki temel boyutudur. Okuyarak anlama, dinleyerek anlamaya göre daha zordur. Dinleyerek anlamada konuşanın yaptığı jest ve mimikler anlamaya yardımcı olur; anlamayı kolaylaştırır. Okuyarak anlamada sadece noktalama işaretleri yardım eder. Bunun için, öğrencinin öncelikle okuma ve dinleme becerilerini geliştirmek gerekir (Karakuş, 2005:92). Okuma ve dinleme becerisinin kazanılması yeni sözcüklerin öğrenilmesini sağlar. Öğrenilen sözcüklerin değişik anlamlarının farklı cümlelerde kullanılması, tekrar edilmesi, sözcük öğrenimi bakımından da önemlidir.

Sözcük öğretiminde üzerinde durulması gereken temel esas, hangi sözcüklerin öğretilmesi gerektiğidir. Bunun yanıtı da öğretilecek sözcüklerin öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri ve asıl önemlisi, kendi düşüncelerini, dileklerini, yaş ve düzeylerine göre ayrıntıları ve incelikleri ile anlatabilmelerinde işe yarayacak; kullanacakları sözcükler, sözcük grupları, deyimler, terimler vb. olmalıdır. Bunun için de öğrencilerin yaş seviyelerine göre sahip olabilecekleri sözcüklerin bilinmesi gerekir. Sözcük öğretiminde, en çok kullanılan ve işe yarayacak sözcükler seçilmelidir (Cesur, 2005:55).

Türkçe eğitimin amaçlarından biri de türlü etkinlikler yoluyla öğrencilerin söz varlığını geliştirmektir. Türkçe ders kitaplarında metinlerden sonra hem kitap yazarı “sözcük/sözlük çalışmaları” kısmına metinden bazı sözcükleri yerleştirmeden önce hem de öğretmen, sınıfta sözcük/sözlük çalışmalarına geçmeden önce şu sorulara cevap aramalıdır:

- a- Hangi sözcüklerin öğretilmesi gerekmektedir?
- b- Bir kitapta, bir ders saatinde, bir okuma parçasında kaç sözcük öğretilmelidir?
- c- Bilinmeyen ve öğretilecek sözcüklerin oranı ne kadar olmalıdır?
- d- Bu sözcüklerin öğretimi için ne kadar zaman ayrılmalıdır?
- e- Bunlar ne kadar sıklıkla tekrarlanacak ya da ne kadar sıklıkla tekrarlanırsa öğrenci bunları öğrenebilecektir?
- f- Ders kitabının tamamında öncelikli olarak hangi sözcükler öğretilecektir? Bunların öğretiminde görsel materyallerden nasıl yararlanılacaktır?
- g- Hangi tür sözcüklerin öğretiminde daha çok uygulamaya gereksinim bulunmaktadır?
- h- Öğretmen bu sözcükleri öğretirken kitabın içinden veya dışından ne çeşitlilikte ve miktarda beklenmeyen ek sözcük vermek zorunda kalacaktır?” (McCullough, 1974:58-74; Aktaran: Pehlivan, 2003:85).

Türkçe ders kitapları hazırlanırken öğrenciye hangi sözcüklerin ve kaç sözcüğün öğretileceği belirlenmelidir. Türkçe kitapları bu hedefler doğrultusunda hazırlanmalıdır. Çocuğun yaş, düzey ve ihtiyaçlarına göre hangi sözcüklerin ele alınıp ne kadar öğretileceğinin yanında Türkçe ders kitaplarındaki sözcük çalışmalarında farklı etkinliklere ve alıştırmalara yer verilmelidir. Çünkü sözcük öğretimi çalışmalarında ne kadar çok etkinliklerden, alıştırmalardan faydalanılırsa o derece öğretilen sözcükler hafızada yer eder ve daha kalıcı olur. Öğrencilerin ilgi duyacağı, severek yapacağı çalışmalarla sözcükler öğretilmelidir. Örneğin çocukların ilgi duyduğu oyunlar, şarkılar vb... (Cesur, 2005:56).

2.1.6. Kavram Nedir?

Kavram, ortak özellikler taşıyan bir dizi olgu, varlık ya da nesneyle ilgili genel nitelikli bir anlam içeren, değişik deneyimlere uygun düşen, dil kökenli her türlü tasarım, düşünce, imge; bir nesne, varlık ya da oluşum imgesi (Vardar, 2002:12) olarak tanımlanmaktadır.

Kavram için başka bir tanım ise; benzer ya da farklı obje ve olayların, ortak özelliklerinin bir sözcük ya da isimle ifade edilmesi şeklinde yapılabilir. Genel anlamda ise kavram; insan zihninde anamlanan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi yapısı olmakta, bir sözcükle ifade edilmekte ve insanların düşünceleri sonucu gelişmektedir (Çeliköz, 1998:69-70).

Eğitimin önemli problemlerinden biri ilköğretimde öğrencilere kazandırılacak kavramlardır. Kavramlar düşünmenin bir parçasıdır. Kavramları öğrenebilmek için düşünmek gerekir. Burada imgeler çoğunlukla birer kavramdır. Beyaz, ağaç, bina gibi. Bu kavramların öğrenilmesi ise bir tür problem çözmedir. İlk önce bu problemin çözülmesi gerekir.

2.1.6.1. Kavram Öğretimi

Kavramların doğru olarak öğrenilmesi ve kalıcı bilgiler haline getirilmesi, öğrenim gören öğrenciler için çoğu zaman sorun olmaktadır. Diğer taraftan Türkiye’de uygulanan eğitim sisteminde “kavram öğretimi”ne yeterince yer verilmemektedir. Doğal olarak bu durum, eğitimde anlamadan öğrenmenin yani ezberciliğin ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Böylelikle kavramları öğrenirken ezberciliğin benimsenmesi ile öğrenciler bilgileri akıl süzgecinden geçirmeden öğrenmiş olmaktadır. Özellikle, öğrenciler konuları öğrenmeye çalışırken, aşırı derecede ezberciliğe yönelmekte; bu ise anlamaksızın öğrenme gibi eğitim dünyasında yeri olmayan bir olgunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bilgilerin ezber bilgi olmasının önüne geçmek, öğrencilerde kalıcı iz bırakmak, öğretilen kavramları öğrenci hafızasında yerleştirmek için kavramların güncel olaylarla bağlantısını kurarak, onu kalıcı hale getirmek gerekir (Doğanay, 2002:152).

Öğrenciler günlük hayatta, okul içinde veya okul dışında, radyo, televizyon, internet, kitap, gazete, dergi, sözlük gibi araçları kullanarak (dinleyerek ya da

okuyarak) birçok sözcük öğrenirler. Öğrenci hangi araçtan yararlanırsa yararlansın temelde kavram öğrenmenin iki aşamasını kullanır: Birinci aşama, kişi önce toplumla etkileşime geçerek kavram oluşturur. İkinci aşama da, bu oluşum sonucunda kavram kazanmadır (Yıldız, 2006:312).

Kavram öğretme, eğitim biliminde öğrenme konusuyla ilgilidir. Bu nedenle kavram öğretme yollarını kısaca açıklayalım:

2.1.6.1.1. Şartlanma: Bir nesne öğretilirken; nesnenin kendisiyle ya da o nesnenin adıyla öğretilebilir. Nesne olmadığında o nesnenin adı olan ses, nesneyi hatırlatır. Nesne olmadan da sesten nesne hatırlanabilir (Yıldız, 2006:313). Kelimeleri şartlı tepkiye dönüştürebilmek için eşya (şartlı uyarıcı) ile anlamı (şartsız tepki) her defasında bir araya getirilmelidir. Bu tekrarlar sonucunda eşya, yani şartsız uyarıcı ortadan kalktığında eşyayı temsil eden kelime şartlı uyaran haline dönüşür (Alperen, 2001:23). Bu şekilde öğrenilen kavramlarda her bir nesnenin adı için doğru anlamı çağrıştırmak gerekir.

2.1.6.1.2. Aktarma: Kavram öğrenme temelde aktarmaya dayanır. İnsanlar öğrenmekte oldukları kavrama benzer başka bir kavramı önceden biliyorlarsa bu yeni kavramı daha çabuk öğrenirler, buna olumlu aktarma denir. Fakat bu benzerlik olumsuz aktarma veya aldatmaya da yol açabilir. Eğer yeni bir kavram, bilinen bir kavrama benzerlik gösteriyorsa; fakat aynı zamanda, bazı önemli açılardan oldukça farklı ise insanlar bu yeni kavramı anlamada güçlük çekebilirler. Bu gibi durumlarda aktarmadan yararlanmak için öğretmen, hem benzerliklere hem de ayrılıklara dikkat çekmelidir (Morgan, 1991:164). Örneğin kanat uçmaya yarar. Ancak birçok hayvanda kanat olduğu halde uçamaz (tavuk, devekuşu, hindi vb.). Bu örnekte olduğu gibi kanat sayesinde gerçekleşen uçmanın genellenmesi olumsuz aktarımı gösterir. Bu da olumsuz aktarımda pekiştirmede başarısızlık oluşturur ve tepkiyi zayıflatır.

2.1.6.1.3. Bağlam: Bir sözcüğün anlamı bilinmiyorsa ve farklı yerlerde kullanılıyorsa, sözcüğün kullanıldığı yerin anlamı ile bir fikir geliştirilebilir. Sözcük

daha önceden görülen ya da duyulan bir sözcük ise metin içinde cümlelerin genel anlamında düşünülerek, sözcüğün anlamı anlaşılabilir (Yıldız, 2006:313).

2.1.6.1.4. Genelleme: Kavramların karşıladığı farklı özelliklerin verilmediği durumlarda genelleme ile kavram öğrenilir. Eğer insanlara ortak öğeyi bulmaya çalışmaları yani, kavramı aramaları söylenirse böyle bir yönerge verilmediği durumlara kıyasla daha başarılı olurlar. Kişilere her defasında bir parça bilgi vermek yerine ilgili bilginin hepsi aynı zamanda sağlanırsa genellikle daha çabuk öğrenilir (Morgan, 1991:165). Örneğin, gaga kavramı. Bütün kuşların gagası vardır. Bu kavramla öğrenci, gagası olan canlıların kuş olduğunu öğrenir.

2.1.6.1.5. Belirginleştirme: Kavram öğrenmede diğer bir yol ortak öğeleri gruplandırarak diğerlerinden ayırıp tek başına bırakmadır (Morgan, 1991:164). Belirginleştirme bir anlamda, kavramı dikkat çekici duruma getirmedir. Bu dikkat çekicilik sayesinde kavram öğrenilmiş olur.

2.1.6.1.6. Ayırt Etme: İnsanlar, deneyimleri ve öğrendikleri sayesinde eşyaları ve olayları ortak özelliklerine göre sınıflandırmakta ve diğerlerinden ayırt etmektedir (Kılıç ve diğerleri, 2001). Buna göre, ortak özelliklerine göre sınıflandırılarak diğerlerinden ayrılan olay, olgu, fikir, varlık veya grup zihinde bir düşünce birimi oluşturur. İşte bu düşünce birimlerini ifade eden sözcüklerin her biri kavramdır (Çaycı, 2007:91). Bir kavram diğer kavramlara göre farklı bir özelliği nedeniyle ayırt edildiğinde öğrenilebilir. Belirgin bir özelliği ayırt edildiğinde ve bu ayırt edilmiş özelliğe sahip diğer nesne ve varlıklara genellendiğinde o kavram öğrenilir. Örneğin, göz kavramı. Gözün ayırt edici özelliği, görmeye yarayan bir organdır. Bu özelliği nedeniyle diğer organlardan ayrılır. İnsan dışı diğer bütün canlılara genellendiğinde aynı anlamı doğurur (Yıldız, 2006:314).

2.1.6.1.7. Tanımlama: Bir kavramı eksiksiz ve bütün nitelikleri ile tarif etme ya da açıklamadır. Bu bakımdan öğrenme bir bütün olarak gerçekleşir (Yıldız, 2006:314).

2.1.6.1.8. Anlamalı Hale Getirme: Anlamalı hale getirmede esas olan bir kavramın diğer kavramlarla olan ilişkisinin bütün halinde ele alınmasıdır. Anlamalı hale getirmenin en güzel örneği birçok öğrenmede kullanılan kavram haritalarıdır (Yıldız, 2006:314).

2.1.6.1.9. Sınıflandırma: Genel bir kavramı farklı özelliklerine göre gruplandırmaktır. Örneğin, bardak genel kavramı çay bardağı, su bardağı, kulplu bardak gibi sınıflara ayrılabilir. Bu sınıflandırma işi bir kavramın herhangi bir özelliğinden hareket edilerek yapılabilir (Yıldız 2006: 314).

2.1.7. Sözcük ve Kavram İlişkisi

Duyu organları aracılığıyla zihnin dıştan algıladığı nesne ve imgeleri dille ifade etme ihtiyacı, ses, sözcük ve kavramları doğurmuştur. Beyindeki imge, nesne ve kavramlar, sözcükler yoluyla dile getirilir. Haliyle sözcük ile kavram arasında çok sıkı bir ilişki söz konusudur. Çünkü sözcük söylendiğinde onu karşılayan kavram akla gelir.

Toplumda standartlaşmış olan anlamıyla her sözcük, bir kavram olarak alınabilir. Özellikle doğrudan anlamı göz önüne alındığında her sözcük, aynı dili konuşan insanlar arasında ortak sayılabilecek bir kavramla çok sıkı bir biçimde eşlenmiştir (Özçelik, 1988:7). Bir sözcük başka sözcüklerle ilişkili olsa da özellikle somut kavramları yansıttığında zihinde tek başına belli bir tasarım uyandırabilecek niteliktedir (Aksan, 1998:15). Bu nitelik, sözcük ve kavram ilişkisini anlam yönünden destekler.

Birçok kavram ancak belli bir dilde kurulabilir. Fakat belli bir dilde kavranılan ve dilin içeriğinin en çok mana ifade eden kısmı kavramlara bağlıdır. Sözcük dili teşkil etmez, ama dilin en mana ifade eden kısmıdır. Yani yaşayan dünya içinde birey ne ise, sözcük de odur (Akarsu, 1984:20). Bu nedenle sözcükler, anlam dünyasını biçimlendirmesi bakımından dildeki çok önemli yapılardır.

Dildeki yapı taşları olan sözcükler, temelde birer gösterge özelliğine sahiptir (Yıldız, 2006:311). Buna göre “gösterge, kendisinden başka bir şeyin yerine geçerek onu belirten veya gösteren bir birimdir. Kavramlar insan beyninde oluştuklarından, bunların şu veya bu biçimde dışarı vurulmaları ve aktarılmaları gerekir. Bunun için, insan türünün gelişmesi sürecinde en uygun yol, sözlü göstergeler olan sözcükler olmuştur” (Başkan, 1998:108).

İnsan sözcük ve kavramlarla düşünür, zihninde tasarladığı durumu sözcük veya söz öbekleriyle ifade eder. Dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, konuşma ve dinlemenin bireye kazandırılması ile bireyin bu becerileri aktif olarak kullanabilmesi, edinilmiş zengin sözcük dağarcığı ile yakından ilişkilidir. Sözcükler düşüncelerin zenginleşmesini, maddî ve manevî kültürün gelişmesini sağlar. Söz varlığında var olan eksiklik, bireyin herhangi bir düşünceyi anlamasını; hissettiği veya anlamlandırmaya çalıştığı durumu anlatmasını engelleyen bir sorun olarak ortaya çıkar. Sözcükler, kavramların oluşmasında ve kazanılmasında birer semboldürler, zihnî gelişimin sağlanmasında da önemli rolleri vardır. Bu bakımdan insan için sözcük kazanımının, dil gelişimi açısından, önemi büyüktür. “Her kelime ve kavramlar silsilesi insan için birikim ve tecrübe demektir. Kazanılan sözcüklerin sayısı arttıkça bir servet meydana gelecek ve insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan üstün kılan dil ortaya çıkacaktır” (Tosunoğlu, 1998).

2.1.8. Söz Varlığı Nedir?

Düşünme süreçlerinin, anlama (okuma, dinleme) ve anlatma (konuşma, yazma) temel dil becerilerinin etkin kullanımı zengin söz varlığı, başka bir ifade ile sözcük dağarcığına bağlıdır.

Duygu ve hayal bir yönüyle düşünce ise de, yine tamamıyla sözcüklere dayanır. Dolayısıyla bir insan ne kadar çok sözcük biliyorsa, düşüncesini o kadar çok geliştirmiştir. Çünkü “her sözcük insan zihnine kavram olarak yerleşir. Bu nedenle insan, kavramlarla, yani sözcüklerle düşünür” (Özkırımlı, 1994:111). İnsanlar

söylenilenleri ve yazılanları anlamak, duygu ve düşüncelerini bir başkasına aktarmak için sözcüklere ihtiyaç duyarlar. Anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı ile sözcük varlığının zenginliği arasında yakın bir ilişki vardır. Söz varlığının zayıf veya zengin olması, hem anlama hem de anlatma yeteneğini etkilemektedir. Buradan hareketle insanların birbirlerini anlamasında sözcüklerin önemli bir işleve sahip olduğu sonucuna varılır. Söz varlığını oluşturan unsurlar, sadece sözcüklerden oluşmaz, bunlara öğrenme ortamlarında öğrencilerin karşılaştığı sözcük grubu şeklindeki atasözlerini, deyim ve deyişleri de eklemek gerekir (Karatay, 2007:143).

Söz varlığı için çeşitli tanımlamalar söz konusudur. Kaynaklar incelendiğinde “kelime hazinesi, kelime dağarcığı, sözcük dağarcığı, kelime serveti” ifadelerinin söz varlığı ile aynı anlamlarda kullanıldığı görülür.

Karakuş (2005:134) “bir dilde kullanılan sözcüklerin hepsine ve ifade gücüne sözcük hazinesi/dağarcığı/serveti” derken, Türkçe Sözlük (1998:2025)’de ise “bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Göğüş (1978:360)’e göre “bir kişinin kazandığı sözcüklerin hepsine sözcük dağarcığı” denir. Yangın (1999:6) ise şöyle tanımlamaktadır: “Sözcük dağarcığı, bireyin bildiği sözcükleri ifade etmesidir.”

Söz varlığı, sayısal çokluk ve çeşitlilikten oluşur. Yoksa bir dilin bütün fiillerini ya da sıfatlarını ezberlemekle olmaz. Konuşmada kullanılan her türlü malzeme, adlarıyla, hareket, biçim ve durumlarıyla, aralarındaki ilişkileri ile kısaca kavramlar sözcük kalıbına dökülerek anlatılır. Çok sayıda, çeşitli sözcük türlerini doğru telaffuz edebilmek konuşmanın ana unsurlarından biridir (Ağca, 1999:79).

Bir kişinin okuduğunda ya da duyduğunda ne ifade ettiğini anladığı, konuşurken ve yazarken yerinde kullandığı, doğru seslendirdiği, doğru yazdığı sözcüklerin hepsine söz varlığı denir (Yangın, 1999:6).

2.1.8.1. Aktif (Etkin) ve Pasif (Edilgin) Söz Varlığı

Söz varlığı üzerine yapılan araştırmalar insanın iki türlü sözcük dağarcığı olduğunu ortaya koymuştur.

- a- Etkin veya aktif söz varlığı,
- b- Edilgin veya pasif söz varlığı.

Birinci tip söz varlığı, insanların günlük hayatta kullandığı, ikincisi ise insanların anlamını bildiği; ama kullanmadığı sözcüklerden oluşmaktadır (Güleryüz, 2002:13). Bir kişinin, konuşmalarında ve yazılarında anlamını bilerek kullandığı sözcüklerin toplamına 'aktif söz varlığı; kişinin okuduğu ve işittiği zaman anlamını çıkarabildiği; ama kendi cümlelerinde kullanamadığı sözcüklerin toplamına ise 'pasif söz varlığı' denmektedir (Karakuş, 2005:134-135). Birbirinden farklı olan pasif söz varlığı ile aktif söz varlığındaki sözcük sayısı da birbirinden farklıdır. Bu farklılık anlama ile kullanma esnasında ortaya çıkar, “anlama düzeyinde kullanılan sözcük sayısı çağrışımla anlama yapıldığı için sürekli olarak kullanma düzeyinden daha fazla olmaktadır (Yalçın, 1997:59). Buradan hareketle birey anlama dil becerisini işletirken pasif söz varlığını; anlatma dil becerisini işletirken ise, özellikle sözlü iletişimde, aktif söz varlığını kullandığını söylemek mümkündür.

Aktif söz varlığı Çiftçi (1998:70) tarafından şöyle tanımlanmaktadır:

“Duygu, düşünce, hayal, merak ve kabullerimizi aktarmakta kullandığımız kelimeler ise aktif söz varlığımızdır. Türkçe öğretiminde önem taşıyan da aktif söz varlığının geliştirilmesi; öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri ve kendilerine ifade edilenleri doğru anlamalarına yarayacak bir söz varlığına sahip olmalarıdır.”

Sever, (2004:30) Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme adlı eserinin, Türkçe Öğretiminin Genel Sorunları başlıklı bölümünde; gelişmiş, uygar bir toplumda ki ilköğretim ve lise öğrencilerinin kullandığı sözcük sayısı ile ülkemizde ki ilköğretim ve lise öğrencilerinin kullandığı sözcük sayısı hakkında şunları ifade eder:

“Yapılan araştırmalara göre; gelişmiş, uygar bir toplum ölçüsü esas alındığında, ilkokulu (ilköğretim 5. sınıfı) bitiren kız ya da erkek çocuğun 2000 sözcüğü kullanabilir duruma gelmesi gerekir. Oysa ülkemizde ulaşılabilen en iyi ortalama sayı 500 sözcükle sınırlıdır. Sosyo-ekonomik bakımdan geri kalmış yörelerimizdeki ilkokul (ilköğretim 5. sınıf) çağındaki çocukların kullanabildikleri sözcük sayısı ise 200’e kadar düşmektedir. Dünya ölçülerine göre, ortaokul (ilköğretim 6,7,8. sınıf) düzeyinde öğrenim görmüş çocukların sözcük dağarcığı 4000 sözcük iken, ülkemizde ortaokul (ilköğretim 6,7,8. sınıf) öğrencilerinin ulaşabildiği ortalama sözcük dağarcığı 2000’e kadar düşmektedir. Yine dünya ölçülerine göre lise (ortaöğretim) öğrencilerinin duygu, düşünce ve tasarımlarını anlatırken kullandıkları sözcük sayısı 5000’e kadar çıkmaktadır. Ülkemizde ise, lise (ortaöğretim) öğrencileri bu rakamın ancak yarısına ulaşabilmektedir.”

İrfan Aypay, Avrupa Birliği ülkeleri öğrencilerinin söz varlığı ile öğrencilerimizin söz varlığı arasında büyük farkların olduğunu belirtir. Öğrencilerimizin 1000 sözcüklük söz dağarcığına sahip olmalarına karşılık, Avrupa’da bu sayının 4000-7000 arasında değiştiğini söyler.

Karakuş (2005:135) bu konuda şunları ifade eder:

“İngilizler ve Almanlar okul öncesi çocuklarına 2000 kelime, 7-12 yaş grubundaki çocuklarına en az 5000 sözcük öğretmeyi hedeflemektedir. Bir insanın günlük hayatında azami 3000 sözcük kullandığını, kültürlü bir insanın söz varlığında yaklaşık olarak 22000-27000 kelime bulundurmasının ve kullanmasının gerektiğini, kendini yetiştirmiş bir insanın ise 40000 sözcük bilmesi gerektiğini tespit etmişler ve eğitimde hedef göstermişlerdir.

Söz varlığında bulundurulması gereken hedef sözcük sayısını yaş gruplarına göre şöyle tespit edebiliriz:

0-6 Yaş Grubu: 2000-3000 sözcük,

7-12 Yaş Grubu: 5000 sözcük,

13-18 Yaş Grubu: 20000 sözcük,

19-Artı Yaş Grubu: 35000 sözcük. (Rakamlar kesin olarak kabul edilmemelidir.)”

Yukarıda Karakuş’un pasif söz varlığını, kişinin okuduğu ve işittiği zaman anlamını çıkarabildiği; ama kendi cümlelerinde kullanamadığı sözcüklerin toplamı olarak tarif ettiği belirtilmiştir.

Çiftçi (1998:6) ise bu konudaki görüşlerini şöyle belirtir:

“Bildiğimiz her sözcüğü, tabii olarak, kullanmayız. Söz gelimi, Sümer dili uzmanı, Sümerce sözcükleri iletişim unsuru olarak kullanmaz; aynı şekilde, Klasik Türk Edebiyatı uzmanı, Fuzuli’nin sözcükleri ile diyalog kurmaz. Bunlar gibi tanıma, anlama maksadıyla yararlandığımız sözcükler “pasif söz varlığı”mızı oluşturur.”

Amerikalı öğrenciler üzerinde 1958’de yapılan bir araştırma sonucunda, 6 yaş çocuklarının etkin söz varlığının 2600, edilgin söz varlığının 14700; 10 yaş çocuklarının etkin söz varlığının 5500, edilgin söz varlığının 34300; 14 yaş çocuklarının etkin söz varlığının 8500, edilgin söz varlığının 62500 olduğu belirlenmiştir (Göğüş, 1978:24). Bu araştırma sonuçları, bireylerin edilgin söz varlığının, etkin söz varlığından daha fazla olduğunu göstermektedir.

Yurt dışında yapılan diğer bir araştırmada aşağıdaki tabloda verilen bulgular elde edilmiştir (Oksaar, 1987:187-188).

Tablo 1: Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi

Yaş/(Ay Olarak)	Denek Sayısı	IQ	Sözcük Sayısı	Gelişme
0;8	13	-	0	
0;10	17	-	1	1
1;0	52	-	3	2
1;3	19	-	19	16
1;6	14	-	22	3
1;9	14	-	118	96
2;0	25	-	272	154
2;6	14	-	446	174
3;0	20	109	896	450
3;6	26	106	1222	326
4;0	26	109	1540	318
4;6	32	109	1870	330
5;0	20	108	2072	202
5;6	27	110	2289	217
6;0	9	108	2562	273

Kişinin aktif söz varlığı ile pasif söz varlığı arasındaki fark büyükse eğitiminde büyük sorun var demektir; çünkü bu durum, dinlediğini ve okuduğunu anlayan; ama derdini anlatamayan bir insan tipi ortaya koymaktadır, denilebilir.

2.1.8.2. Söz Varlığının Önemi

Çocuk doğduğu andan itibaren “dinleme” yoluyla ilk eğitimini almaya başlar. Büyüdükçe “konuşma”yı dinleyerek öğrendiği sözcüklerle gerçekleştirir. Birikiminde bulunan sözcük ve ifade kalıplarını kullanarak çevresindekilerle bildirişimde bulunur. En yakın çevresinden başlayarak iletişimde bulunan çocuk, toplumun farklı yönlerini sözcükler yardımıyla tanımaya, anlamaya, kavramaya başlar. Böylece çocuk eğitim-öğretimin nihai amaçlarından biri olan sosyalleşmeye ulaşırken bir yandan da benliğini, toplumun ona biçtiği kimliği ve kişiliği kazanır. Birey ve toplum için hayati önem arz eden söz varlığı; bireyin eğitim ve öğretimine yön verme ve sosyolojik gelişim için toplumun şekillenmesine katkıda bulunmada çok önemlidir (Tosunoğlu, 1998:11).

İnsanın dinlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru anlayabilmesi söz varlığına bağlıdır. Söz varlığı gelişmemiş insanların anlama becerileri sınırlıdır. Bundan dolayı her insan okuduğu veya dinlediği bir metni rahatlıkla anlayabilecek bir söz varlığına sahip olmalıdır.

İnsanın duygu, düşünce, hayal ve isteklerini tam ve doğru, karşısındaki kişilerin zihinlerinde karanlık bir nokta bırakmayacak şekilde anlatabilmesi için söz varlığının zengin olması gerekir. Çünkü sözcükler cümle kurmaya, cümleler de söylemek istenilenleri ifade etmeye yararlar.

Varlıkların niteliklerini ve hareketlerini, durumlarını ve duygularını anlatabilmek için, bunların dilde karşılıkları olan sözcüklerin iyi seçilmesi gerekir. İyi seçilmemiş bir sözcük, cümlenin anlamında belirsizliğe mahal verir (Gülensoy,

2003:303-304). Söz varlığı gelişmiş kişiler duygu ve düşüncelerini sözlü veya yazılı anlatırken sözcükleri yerinde ve doğru kullanmada daha başarılı olurlar.

Anlama gücünün geliştirilmesi için de sözcük dünyasının genişliğinin büyük önemi vardır. Okunan veya dinlenen bir metnin yahut dinlenen bir konuşmanın anlamlı parçalar olan sözcüklerden meydana geldiği bilinmektedir. Kusursuz bir anlama için metinde geçen sözcüklerin bilinmesi tek başına yeterli olmasa da ‘olmazsa olmaz’ bir temel parça niteliğindedir. Örneğin; “İki tarafına muntazam ağaçlar dikilmiş bir yoldan geçiyorlardı.” cümlesini okuyan bir öğrenci ‘muntazam’ sözcüğünün düzenli, sıralanmış, bir sırada olan anlamlarına geldiğini bilmesede, yolun her iki tarafına ağaç dikildiğini anlayabilir. Ancak bu kusursuz ve tam bir anlama değildir. Cümlede muntazamın işlevselliği söz konusu ise bu sözcüğü bilmeden cümleyi okuyan, tam bir anlama gerçekleştirmemiş demektir (Çeçen, 2002:3). Sonuç olarak söylemek gerekirse sözcük çalışmalarında esas anlam, birimin metin içerisindeki anlamıdır. Bu anlamı açıklamada ilk yardımcı, parça içerisinde kullanılmış olan cümle ve ona komşu diğer cümlelerdir. Çocuklar kendilerine yabancı bir dil ve kavram birimini kullanılan cümlelerdeki diğer bilgiler ve ipuçları yardımı ile çıkarabilmekte, ancak onu tam anlamıyla netleştirip kanıtlamak ihtiyacını da duymaktadırlar (Mc Kee, 1956:265).

Anlatım beceri ve alışkanlığına sahip olmak, aynı zamanda kendini ifade edebilmek demektir. Kişinin kendini yeterince ve kolaylıkla ifade edebilmesi ise her türlü ilişkinin ve iletişimin en önemli parçasıdır. Tabi, zengin söz varlığına sahip olmak yalnız sözlükten kelime ezberlemekle mümkün değildir. Önemli olan aynı zamanda bildiği sözcükleri en verimli şekilde, en uygun yerde, en etkili ve doğru bir biçimde kullanmaktır (Çeçen, 2002:4). Anlatım beceri ve alışkanlığının kazandırılması, kazandırılmak istenen her türlü beceri ve alışkanlık gibi bir alt yapı ve temel ister. Bunun için ise konu ile ilgili bilgiyle donanmış olmanın yanında yine başta konu ile ilgili olmak üzere yeterli söz varlığına ihtiyaç vardır. Zira zengin söz varlığı serbestliği, ifadede doğruluk ve netliği sağlar (Casson, 2000:23).

İnsanın duygu ve düşüncelerini söze dökmesi zor olduğu için bunu kısmen de olsa başarabilenler, toplum hayatında özel bir yere gelmiş, bu sayede önlerindeki bir takım engelleri aşmış ya da bazı imtiyazlar elde etmişlerdir. Çünkü, “düşünce ve duygularını uygun sözcüklerle anlatan kimseler başkalarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurabilirler” (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1988:7).

Günlük konuşmalarda, bir düşünceyi, bir duyguyu ifade etmede zorluk çekildiğinde, uygun sözcük bilinemediği veya hatırlanamadığında herkesin sıkça kullandığı bir sözcük vardır: ‘şey’, ‘şey’i kullanma alışkanlığı konuşmanın öğrenilmeye başlandığı ilk yıllara dayanır. Anladığı halde çocuğun bazı sözcükleri kullanamamasının altında sözcükleri kullanma fırsatı bulamaması yüzünden yeterli alışkanlığı geliştirememiş olması yatar (Taşdemir, 1995:9). Bunun için anne babalar, öğretmenler, çocuk ‘şey’li bir cümle kurduğunda bunu gözden kaçırmamalı, ‘ne’, ‘kim’, ‘nasıl’, ‘niçin’ gibi soru sözcükleriyle ‘şey’in yerini tutan nesneyi, kavramı, duyguyu, düşünceyi, durumu aratmalı, buldurmalıdır (Demirel, 1999:47).

Gelişmiş bir söz varlığı fertlerin yanında grupların ve sınıfların iletişimini de güçlendirecek, fikirleri yükseltecek ve yüceltecektir.

Dil bilgisi dersleri öğrencilerin söz varlığını geliştirmede önemli rol oynar (Madencioğlu, 1996:58). Türk dilinin sevdinilmesi ve temel dil bilgisi kurallarının kavratılması için de söz varlığının belli bir düzeyde olması gerekir.

Dilin yapı taşlarını sözcükler teşkil etmektedir. Sözcükler, bir bakıma dilin hücreleri konumundadırlar. Dil ile sözcükler arasında, insanla bünyesindeki hücre arasındakine benzer bir bağ vardır. Hücrenin, bir parçası olduğu canlının hayatıyeti (yaşamsallığı) üzerinde etkisi olduğu gibi sözcüğün de dil üzerinde etkisi vardır. Çünkü bir dilin bozulması ve yok olmasının başlangıcı, sözcüklerin benliğini kaybetmesiyle olur ve öyle devam eder. Bir dilin başka dillerin etkisi altına girdiğinin ilk belirtisi sözcüklerde görülür.

Dinleme ve okuma alışkanlığının, zevkinin kazandırılması ise, öncelikle anlama gücüne, dil gelişimine ve söz varlığına bağlıdır. Çocuğun yaşamı için gerekli olan her türlü bilgiyi öğrenmesinin temelinde de dinleme ve okuma yatar. Ancak söz varlığının gelişimiyle okuma ve dinleme alışkanlık ve zevkinin kazanılması arasında doğrudan bir ilişki ve paralellik olduğu da, göz önünde bulundurulması gereken hususların başında gelir. Söz varlığının gelişmiş olması, okuma ve dinleme alışkanlık ve zevkinin kazanılmasına yardımcı olacağı gibi, okuma ve dinleme de söz varlığını artıracaktır. Kısacası her iki unsur, birbirini desteklemek koşuluyla gelişecek ve edinilecektir.

Bildirişimin sağlanmasında da temel söz varlığının rolü tartışılmaz. Mevlana: “Söylediklerim ancak karşıdakinin anlayabildiği kadardır” diyerek bildirişim için ortak sözcüklerin ve ifade kalıplarının önemini vurgulamıştır. Bildirişim, bireyin toplumla uyumunu sağlamanın yanında, sosyalleşme sürecini de hızlandırır. İçinde yaşadığımız toplumun değerlerini, normlarını, kültürel unsurlarını bildirişimle kazanan birey benliğini, kimliğini, kişiliğini o toplumla uyumlu hale getirir. Kültürleme yoluyla da milli benlik, milli kişilik gelişir (Tosunoğlu, 1998:13).

Öğrenci, ailede başlayıp okulla devam eden eğitim hayatı boyunca iyi bir eğitim alır ve ne kadar fazla sözcük öğrenirse, toplumda kendisini o derece rahat ifade eder. Bireyin söz varlığı ne kadar genişse, düşünce evreni de o kadar geniştir. Zengin ve geniş bir söz varlığına sahip bireylerden oluşan toplumlar uygarlık alanında da ileri seviyede olurlar. Çünkü birey etkin söz varlığını geliştirerek geniş bir dünya görüşüne ulaşabilecek ve böylece yaratıcılık kabiliyeti artacaktır.

İleri ülkelerin kendi ana dilleri konusunda yaptıkları çalışmalar, bu konu için açtıkları kurumlar, bu kurumların belirledikleri temel sözcük listeleri, bu listelere göre gösterilen başarılar “ileri” olmanın ölçütlerinden biridir (Tosunoğlu, 1998:13). Ancak milli eğitim sisteminin temel söz varlığı konusunda, Türkçe programında hangi yaş grubuna ne kadar sözcük öğretilceği hakkında bilgi yoktur. O halde ister örgün, ister yaygın olsun eğitim ve öğretim kavramının bulunduğu her ortamda temel söz varlığının yeri ve önemi tartışılmaz.

2.1.8.3. Söz Varlığı Gelişimi ve Anahtar Sözcükler

Sözcük öğretiminde üzerinde durulması gereken sorular; “hangi sözcükler öğretilmelidir?, bir tema ya da okuma parçasında kaç sözcük öğretilmelidir?” sorularıdır. İşte bu sorulara cevap arandığında anahtar sözcük kavramı ortaya çıkmaktadır. Bir okuma parçası ya da temanın işlenişinde kavranılması gereken temel sözcüklere “anahtar sözcükler” denir.

Anahtar sözcükler işlenen konu veya temanın anlaşılmasını kolaylaştırıcı özellik taşıyan sözcüklerdir. Öğretilecek sözcükler oluşturulurken, sözcüklerin, öğrencilerin günlük hayatında karşılaşılabilecekleri ve asıl önemlisi kendi düşüncelerini, dileklerini, yaş ve düzeylerine göre ayrıntıları ve incelikleri ile anlatabilmelerinde işe yarayacak sözcükler, sözcük grupları, deyimler, terimler vb. olmalıdır. Bunun için öğrencilerin yaş ve seviyelerine göre sahip olabilecekleri sözcüklerin bilinmesi gerekir. Sözcük öğretiminde, en çok kullanılan ve işe yarayacak anahtar sözcükler seçilmeli, bu sözcüklerin öğrencilere kavratılması sağlanmalıdır.

Anahtar sözcükler öğretilirken öğrencilerin yeni bilgiye ait özel öneme sahip kavram ve kelimeler üzerinde bilgileri, deneyimleri, düşünce ve görüşleri saptanmalıdır. Bu uygulamanın amacı öğrencinin hem kavram gelişimini sağlamak hem de yeni öğretilecek bilgiye ilgisini çekmektir. Seçilecek sözcük ve sözcük grupları metinle ilgili ipucu vermeli ve yeterli sayıda olmalıdır. Bu amaçla öğrencilere anahtar sözcükler öğretilirken;

- a) Anahtar sözcükler ile ilgili konuşturulmalıdır.
- b) Anahtar sözcüklerin anlamlarını tartışarak bulmaları sağlanmalıdır.
- c) Anahtar sözcüklerle ilgili cümleler kurdurulmalıdır.
- d) Anahtar sözcüklerin çağrıştırdığı başka kavram ve sözcükler buldurulmalıdır.
- e) Öğrencilerin anahtar sözcüğün anlamını sezmesi için konu ile ilgili resimlerden faydalanılmalıdır.
- f) Anahtar sözcüklerin kullanılacağı boşluk doldurma çalışmaları yaptırılmalıdır.

- g) Anahtar sözcüklerle ilgili öykü, hikaye...vb. yazdırılmalıdır.
- h) Anahtar sözcüklerin kullanıldığı cümle veya paragraf okutturulmalıdır.

Teknolojik gelişmelere rağmen ana dil öğretiminde ders kitapları öğretim materyali olarak önemli bir yere sahiptir. Öğretmeni ve ailesi dışında öğrencinin gerektiğinde her an başvurabileceği en yakın kaynağı ona rehberlik edecek ders kitabıdır (Şahin, 1998). Öğretim materyali olarak bütün Türkçe dersi kitaplarının farklı yayın evinden olsalar bile kelime kazandırma çalışmalarında öğrencilere aynı olanakları sunması beklenir. Türkçe öğretiminin amaçlarından biri de öğrencilere dilimizdeki sözcüklerin anlamları ile birlikte doğru söyleyiş ve yazılışlarını öğretmek, onların sözcük varlığını zenginleştirmektir. Sözcüklerin iletişim açısından taşıdığı önem de açıktır (Kavcar, 2001). Bu nedenle anahtar sözcüklerin öğretilmesi ve öğrenciler tarafından kavranması söz varlığının gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Söz varlığını geliştirmek için öğrencilerden aşağıdaki kazanımları gerçekleştirmeleri beklenir (İlköğretim Programı ve Kılavuzu, 2005:171-172);

- a) Dinlediği kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını ayırt eder.
- b) Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını ayırt eder.
- c) Dinlediklerinde veya okuduklarında eş ve zıt anlamlı kelimeleri ayırt eder.
- d) Dinlediklerinde eş sesli kelimeleri ayırt eder.
- e) Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.
- f) Ekleri kullanarak kelimeler türetir.
- g) Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir.
- h) Betimleyen ve tanımlayan ifadeleri dikkate alarak okur.
- ı) Genel ve özel durumları bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.
- i) Destekleyici ve açıklayıcı ifadeleri dikkate alarak okur.
- j) Özetleyen ve sonuç bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.
- k) Önem belirten ifadeleri dikkate alarak okur.
- l) Farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri dikkate alarak okur.
- m) Metin içerisindeki renkli, altı çizili, koyu vb. ifadelerin önemli noktaları vurguladığını bilerek okur.

2.1.8.4. Söz Varlığının Eğitim Programlarındaki Yeri

Devlet adına eğitim-öğretim faaliyetlerini programlı bir şekilde yürütme görevini üstlenen Milli Eğitim Bakanlığı eğitim-öğretim süreci içinde çocuklara kaç kelime öğretilmesi gerektiği hedefini ve her yaş grubu için kültür dili ile günlük dilin birleşiminden oluşan söz varlığı üzerinde ki çalışmalarını son yıllara kadar ihmal etmiştir. Bu konuda son yıllarda yapılan çalışmaların programlara ve ders kitaplarına girmesi ümit verici olmakla birlikte henüz yeterli görülmemektedir.

İlköğretim okullarında Türkçe öğretiminin amacı, Türk Milli Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin (İlköğretim Programı ve Kılavuzu, 2005:16);

- a- Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu dil becerilerini geliştirmek,
- b- Türkçeyi sevmelerini, doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak,
- c- Zihinsel gelişimlerine uygun olarak anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerini geliştirmek,
- d- Metinler arası düşünme becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek,
- e- Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek,
- f- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerini geliştirmek,
- g- Bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek,
- h- Bilgi teknolojilerini kullanarak okuma, metinler arası anlam kurma ve öğrenme becerilerini geliştirmek,
- i- Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajları sorgulama becerilerini geliştirmek,
- j- Kişisel, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlerden gelişmelerini sağlamak,

- k- Milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; milli duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,
- l- Yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak,
- m- Okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktır.

İlköğretim Türkçe programı kılavuz kitabında birinci kademe öğrencilerinin söz varlığının geliştirilmesi için okuma alanında kazandırılmak istenen kazanımlar ise aşağıdaki tabloda gösterildiği şekildedir (İlköğretim Programı ve Kılavuzu, 2005:137).

Tablo 2: Sınıflara Göre Söz Varlığını Geliştirici Kazanımlar

	Söz Varlığını Geliştirme	Sınıf No				
		1	2	3	4	5
1	Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir.	x	x	x	x	x
2	Kelimelerin eş ve zıt anlamlarını bulur.		x	x	x	x
3	Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.		x	x	x	x
4	Bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır.	x	x	x	x	x
5	Ekleri kullanarak kelimeler türetir.			x	x	x
6	Seslerden heceler, hecelerden kelimeler, kelimelerden cümleler oluşturarak okur.	x				
7	Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını ayırt eder.				x	x

Eğitim ve öğretim daha çok zihni faaliyetlerden oluşan bir süreçtir. Bu süreçte işe nereden başlanacağını bilmenin büyük önemi vardır. Eğitim ve öğretim süresinde dikkate alınacak hususlardan belki de en önemlisi nelerin öğretileceğidir. Bu çerçevede dahilinde öğretilecek bilgiler, bu bilgileri öğretmek için derslere ait müfredat programları ile bireyin eğitiminde gerekli olan davranışlar ve hedefler kolaylıkla belirlenebilir (Tosunoğlu, 1998:12).

Temel söz varlığı, eğitim ve öğretimde kullanılacak dokümanın hazırlığı açısından da çok önemlidir. Örgün eğitimin temel ögesini oluşturan ders kitapları, ünite dergileri, yardımcı kitaplar, başvuru kitapları (sözlük, ansiklopedi vb.) temel söz varlığı dikkate alınarak hazırlanırsa bunlardan faydalanan öğrencilerin öğrenmeleri kolay olacaktır ve eğitim öğretimde başarı artacaktır. Ayrıca bireylerin temel söz varlığına göre düzenlenmiş romanlar, hikayeler, klasik eserler, mecmualar, dergiler ve gazeteler; anlama, kavrama, yorumlama gibi zihni faaliyetleri kuvvetlendirecektir. Zihni faaliyetleri artan kişinin bütün derslerdeki başarısı da yükselecek; bu yolla okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırılacaktır (Tosunoğlu, 1998:13).

2. 1. 8. 5. Söz Varlığını Geliştirici Yöntem ve Teknikler

Söz varlığını geliştirici çeşitli yöntem ve teknikler olup, konuya uygun olarak değerlendirilenler aşağıda sıralanmıştır:

1. Söz varlığını geliştirmede en önemli katkı sağlayan yöntem okumadır. Çünkü insanlar vakit geçirmek veya ilgi duyduğu bir konuda araştırma yapmak amacıyla çeşitli kaynaklardan metinler okurlar. Okuma sırasında anlamını bilmedikleri sözcüklerle karşılaşır, bu sözcüklerin anlamlarını çeşitli yöntemlerle öğrenirler. Anlamını öğrendikleri sözcükler onların söz varlığına yerleşir. Daha sonra bu sözcükleri ihtiyaç duydukları yerlerde kullanabilirler. Başka metinlerde bu sözcüklerle karşılaşılırsa o metni rahatlıkla kavrayabilirler (Karakuş, 2005:136).

2. Çocuklar sözcük öğrenme sürecine dinleme ile başlarlar. Dinleme yoluyla öğrencilerin iletişim kurması, öğrenmesi ve zihinsel yapısını geliştirmesi daha kolay olmaktadır. İlköğretim çağındaki çocuklar, aynı süre içerisinde konuştukları sözcük sayılarının daha fazlasını dinleyebilmektedirler. Dinleyerek öğrenen öğrenciler, bu becerilerini bir öğrenme aracı olarak devamlı kullanırlar. Bu nedenle öğrencilerin dinleme becerileri erken yaşlarda geliştirilmelidir (İlköğretim Programı ve Kılavuzu, 2005:17-18).

3. Karşılaşılan yeni sözcükleri söz varlığına kazandırabilmek için sözcük defterleri tutulabilir. Öğrencilerin, sadece öğrendikleri yeni sözcükleri, bu sözcüklerle ilgili bilgileri yazacakları ve ihtiyaç duydukları zamanlarda sözlük gibi kullanabilecekleri bir defterleri olmalıdır. Sözcüklerin yazılacağı defterin alfabetik sisteme göre hazırlanması defteri daha kullanışlı kılar (İpekçi, 2005:19).

4. Gözle görülen şeyler daha kolay öğrenilir ve hafızada kalıcılığı daha uzun sürer. Bu nedenle söz varlığına yeni sözcüklerin eklenmesinde gösteri metodundan faydalanılabilir. Böylece öğretilen sözcüklerin öğrencilerin zihinlerinde uzun ömürlü olmaları sağlanır. “Kavramın temel özellikleri, kendi resmi vb. üzerinde gösterilerek sunulmalıdır” (Yangın, 1999:7). “Sözcüklerin karşıladıkları varlıkları görme ve tanıma, onları anlamlandırmayı kolaylaştırır. Öğrenciler sözcük ile karşılığı varlık arasında bağlantı kurar” (Özdemir, 1987:185-186).

5. Söz varlığının geliştirilmesinde sözlük önemli bir kaynaktır. Karşılaşılan bir sözcüğün ne anlama geldiği veya karşılığı sözlükten öğrenilir ve söz varlığına dahil edilir. Ancak “... sözlüklerin ve sözlüklerde verilen karşılıkların her zaman ikinci planda düşünülmesi ve daha çok doğru kullanımı kontrol edici bir tedbir olarak değerlendirilmesi. ...” (Cemiloğlu, 1994:215) gerekir. Çünkü “...sözcükler değişik ve çeşitli anlamlar taşımaktadırlar. Bir sözcüğün hangi anlama geldiği ancak cümle ve metinden anlaşılır” (Aygün, 1999:15).

6. Serbest çağrışım tekniği, öğretilen sözcükle ilgili çağrışım yapan diğer sözcükleri bulma çalışmasıdır. Öğrenciler öğrenilen sözcükle ilgili olmak üzere akıllarına gelen ilk sözcüğü söylerler. Mesela, öğrencilere “bardak” sözcüğünü verip bardakla ilgili sözcükleri (kum, silisyum, cam, su, saydamlık, şekil, fabrika, işçi, ateş gibi) bulmaları istenir. Bunun yanında camın işlevi ile ilgili sözcükleri bulmaları istenebilir (çay, seker, su, süt, hacim, demlik, kaşık, ocak, tüp, ateş, kaynama, buhar, kaynak gibi). Bu sözcükler tahtaya yazılır (Güleryüz, 2001:203). Yalnız burada öğrencilerin işlenen konu ve verilen sözcük hakkındaki ön bilgileri göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü bilinip tanınmayan nesne ve kavramlar bir çağrışım yaptırmazlar (Aygün, 1999:11).

7. Dilde bulunan ve kullanılan yabancı sözcüklerin olduğu metinler verilerek öğrencilerin bu metinleri sadeleştirmeleri istenebilir. Bu çalışma ile öğrenci; metinde verilen, dildeki yabancı sözcüklerin hem anlamını hem de imlâsını öğrenir (İpekçi, 2005:22).

8. Bir sözcük verilir, bu sözcüğün eş anlamlısı ve zıt anlamlısı buldurulur. Meselâ; “mübalağa” sözcüğü ile ilgili eş anlamlı iki sözcük bulmaları, “tasvip” sözcüğü ile ilgili de zıt anlamlı iki sözcük bulmaları istenir (Arık, 1987:71). Bu çalışmada zaman önemli olup, sözcüklerin hızlı bir şekilde bulunması gerekir.

9. Sözcükleri, kapsadığı sesleri gösteren harflerle ve alışılmış biçimiyle yazmak ‘imla’ diye adlandırılır (Adıgüzel, 2004:50). Tam ve doğru anlama, sözcüğü doğru söyleyip doğru yazmakla sağlanır. Öğrenciler yaptıkları telaffuz hatalarının farkında olmayabilirler. Bu durumda telaffuz hatalarını düzeltmek için öğrenci konuşturulur. Öğrenci konuşurken konuşması ses kaydına alınır, konuşma sonunda kayıt öğrenciye dinletilir. Öğrenci bu sayede telaffuz hatalarının farkına varır (Demirel, 1999:46).

10. Zıtları bulma tekniği; zıt anlamlı sözcükleri buldurmaya yönelik olup, istenen bir cevabın belirli bir ilişki çerçevesi içinde bulunmasını gerektiren bir çalışmadır. Örneğin, “kuvvetli” sözcüğü verilir. Bu sözcükle zıt anlamlı olan ve biri “z” diğeri “g” harfi ile başlayan iki sözcük buldurulur (zayıf-güçsüz) (Arık, 1987:71).

11. Dilde bilinen ve kullanılan eş, zıt ve yakın anlamlı sözcüklerle sesteş (eşsesli) sözcükler tespit edilerek bunlar için bir şema yapılabilir. Bu şema sınıfın duvarlarına asılır. Sınıf duvarlarına asılı duran şema devamlı okunacağı için akılda daha kalıcı olur (Karakuş, 2005:139).

12. Öğrencilere basit bulmacalar çözdürülerek, bulmaca çözme alışkanlığı kazandırılmalıdır. Böylece öğrenci, bulmacada sorulan sözcükleri bulmak için araştırma yapma gereği duyar. Büyüklerine danışır, sözlüklerden faydalanır vs. ve

sözcüğü öğrenir. Bu sayede söz varlığı gelişmiş olur (Karakuş, 2005:137; İpekçi, 24).

13. Anahtar sözcük yöntemi ile öğrencilerin bir tema ya da okuma metninde kavramaları gereken temel sözcükler belirlenip bunların kavratılması ve söz varlığına katılması sağlanır.

Söz varlığının genişletilmesi için daha farklı yöntem ve teknikler geliştirilip uygulanabilir.

2. 2. SÖZ VARLIĞI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. 2. 1. Yurt İçindeki Araştırmalar

Türkiye’ de söz varlığı ile ilgili yapılan araştırmalar istenilen düzeyde değildir. Yapılan araştırmaların çoğu, dilin belirli seviyelerde nasıl kullanıldığı ve nasıl kazanıldığıyla ilgilidir. Araştırmalar tabii ki temel söz varlığının tespitine katkıda bulunmaktadır; ancak çalışmalardan bir sözcük listesi yapılamayacağı, sözcük listesi veren araştırmaların da çok fazla olmadığı görülmektedir. Bu nedenle araştırmalar sonucunda hazırlanan sözcük listelerine temel söz varlığı olarak yaklaşmak doğru olmayacaktır.

Sözcük listesi içeren çalışmalardan biri Vedide Baha Pars ve Cahit Baha Pars tarafından 1954 yılında yapılmıştır. Çalışmada ilkökul birinci sınıfta öğretilcek sözcükleri belirlemek amacıyla 698 sözcüğün bulunduğu bir liste oluşturulmuştur. Bu çalışmada yöntem olarak; kaynak taraması ve gözleme dayalı tahmin ile mukayese yöntemi kullanılmıştır. Başlangıç aşamasında ilk okuma kitaplarındaki sözcükleri tespit eden araştırmacılar, bu sözcüklere Aritmetik ve Hayat Bilgisi derslerinde kullanılan sözcükleri de ilave ettiklerini belirtmişlerdir. İkinci aşamada,

evde günlük yaşamda kullanılan sözcükler, gözlem ve tahmin yoluyla belirlenerek listeye dahil edilmiştir. Son aşamada ise araştırmacılar, kendi hazırladıkları listeyi Thorndike ve Gates'in kelime listeleri ile karşılaştırmışlar ve listeye son şeklini vermişlerdir. Sonuç olarak, gerek dillerin özellikleri gerek sosyal ve kültürel farklılıklardan doğan ayrılıklar göz önünde tutularak bazı sözcükler listeden çıkarılmıştır. Bunların yerine ana dili, hayat bilgisi ve aritmetik derslerinde zorunlu olarak en çok kullanılan sözcükler tespit edilerek kelime listesine dahil edilmiştir (Pars, 1954).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırlattığı 'Türkçe Eğitimi ve Öğretimi' adlı bir kitapta kişisel söz varlığı ile ilgili bazı bilgilere rastlanmaktadır: "Bir insan ortalama 1000-3000 sözcük kullanarak konuşur. Eğitim seviyesi yükseldikçe kullanılan sözcük sayısı da artar. Kültürlü bir kişi 20 bin ile 25 bin sözcük kullanarak konuşabilir; bu sayıyı 40 bine kadar yükseltenler de bulunmaktadır. Anlaşılacağı üzere kişinin hayatı boyunca kullandığı (kazandığı) sözcük sayısı söz varlığı olarak değerlendirilmektedir" (MEB, 1985:172). Bu çalışmadaki bulgulara ne tür bir araştırmayla ulaşıldığı, değerlendirmede ölçütlerin neler olduğu, çalışmanın hangi bölgede veya bölgelerde yapıldığı ve araştırmanın kim/kimler tarafından yürütüldüğü belirtilmemiştir.

Bilgen (1988) tarafından yapılan söz varlığı konusundaki çalışma ise, ilkokulun ilk üç sınıfında kullanılan dile yöneliktir. Bilgen, çalışmasında eser taraması yöntemini kullanmış olup; ilkokulun birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında okutulan, ders kitabı niteliği taşıyan Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi kitaplarındaki sözcükleri sayıp bir sözcük listesi oluşturmuştur. Yazarların, "çocuklar bu kelimeleri ve bu ifade kalıplarını kullanıyorlar" tahmini ile hazırladıkları kitapların sözcüklerini içeren bu çalışmada, sözcüklerin kullanım sıklıkları da verilmiştir.

Harit (1971)'in "Samsun ve Ankara İllerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması" temel kelime serveti konusunda yapılmış en geniş kapsamlı ve amaca yönelik çalışmadır. Harit, çalışmasında Ankara ve Samsun illerindeki ilkokulları sosyo-ekonomik durumlarına göre gruplara ayırmış, bu okullarda öğrenim

gören 9351 öğrenciden “Kelime Hazırlama Oyunu” yöntemiyle yazılı materyal toplamıştır. Materyallerdeki kelimeler ve bunların frekansları alfabetik olarak listelenmiştir. Her bir harf için elde edilen kelimeler sıklık sayılarına göre, en yüksek sıklıklı kelimedenden en düşük sıklıklı kelimeye kadar, %50. ve %25. noktalar belirtilerek, üç bölüm halinde verilmiştir. En sık kullanılan kelime ile %50. nokta arasında kalan kelimeler o harf ile başlayan çok önemli aktif kelimeler, %50.-%25. noktalar arasında kalan kelimeler ikinci derecede önemli kelimeler, %25. noktadan en düşük sıklıktaki kelimeye kadar olan bölüm de üçüncü derecede önemli kelimelerdir. Bu çalışma, okuma yazma derslerinde öğrencilerin büyük çoğunluğunda görülen başarısızlıktan dolayı, öğretmenine ve kitap yazarlarına yardımcı olmak amacıyla yapılmıştır. Harit’in bu çalışmasında sonuç ve yorum bölümü yoktur; kelimelerin gramatikal bir değerlendirilmesi de yapılmamıştır. Sadece frekanslara göre yüzde ile ifadelendirilen bölümlendirmeler bulunmaktadır.

Davaslıgil (1985)’in, “Farklı Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Çevreden Gelen Birinci Sınıf Çocuklarının Dil Gelişimine Okulun Etkisi” adlı çalışmasında yetişme çevresinin dil gelişimine etkisini, ilkökul birinci sınıfa giden 100 öğrencide incelemiştir. Davaslıgil, çalışmasında Andre Rey’in resim testini, Descoudres’in dil testini, N. Limbosch ve C. Volf tarafından düzenlenen lügatçe ve dil testini, objelerle sözlü tepki testini kullanarak; tanıma, hazırlama ve adlandırmadan oluşan bir yöntem izlemiştir. Davaslıgil, çalışmasının sonunda sözcükleri gramatikal yönden de mukayese etmiştir. Davaslıgil, kelime hazinesi bakımından, üst sosyo-ekonomik çevreden gelen öğrencilerin alt sosyo-ekonomik çevreden gelen öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduklarını tespit etmiştir.

Çiftçi (1991)’nin, “Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması” adlı çalışmasını fakülte son sınıf öğrencileri üzerinde yapmıştır. Araştırmaya veri toplamak için öğrencilere kompozisyon ve otobiyografi yazdırılmıştır. Toplam 102 adet otobiyografi ve kompozisyon metni üzerinde çalışılmıştır. Elde edilen sözcükler alfabetik olarak sıralanmış ve “aktif sözcük listesi” oluşturulmuştur. Çiftçi, öğrencilerin toplam 60095 adet sözcük kullandığını, bunun sonucunda öğrencilerin 3916 farklı kelime kullandıklarını tespit etmiştir. Aktif

kelime serveti olarak 1273 kelime çıkarmış ve bunlar alfabetik listede sıklıkları ile gösterilmiştir.

Aksarı ile Köksal (1988)'ın, Almanya'da öğrenim gören birinci ve beşinci sınıf öğrencilerinin temel söz varlıkları ile öğrenimleri için gerekli olan sözcüklere yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırmacılar, ses kaydı yoluyla elde ettikleri 2180 sözcüğü müfredat programında yer alan ünitelere göre tasnif etmişler, gramatikal olarak da (fiil, sıfat, gibi) bölümlendirmeler yapmışlardır. Araştırmacılar kelime listesini belirlemek için esas olarak 6-10 yaş gurubundaki çocukların değişik ortam ve rollerdeki konuşmalarının izlenmesi gerekliliğini vurgulamalarına rağmen, böylesi bir çalışmanın fazla zaman alacağı düşüncesiyle bu yola başvurmadıklarını belirtmektedirler.

Baykoç ile Arı (1989) tarafından yapılan “12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kazanımı” konulu çalışmada ise sözü edilen yaştaki çocukların dil kazanımlarındaki aşamalar incelenmiştir. Çalışmada görüşme, gözlem, ses kaydı ve not tutma yöntemleri kullanılmış; ifadelerdeki hece sayıları, cümledeki sözcük sayıları, kullanılan sözcüklerin nitelikleri, sözcük birleşimlerinin dil bilgisi yönünden dağılımları, eylem kiplerinin kullanımları, zarf ve ünlem kazanımı ve çekim eklerinin kullanımı ele alınarak çocukların bunları hangi sırayla ve hangi aylarda kazandıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda bir sözcük listesi çıkarılmamıştır. Ancak 17-18 aylık çocukların 100 sözcüğü anladıkları tespit edilmiştir .

Tosunoğlu (1998)'nin “İlköğretim Okuluna Başlayan Öğrencilerin Okuma-Yazmayı Öğrenmeden Önceki Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında, 135 öğrenciden ses kaydı yoluyla 842 cümle derlenmiş ve bunların incelenmesi sonucu 3365 toplam kelime tespit edilmiştir (Tosunoğlu, 1998). Sonuç olarak ilköğretime başlayan bir öğrencinin ortalama 3000 sözcük bildiğini tespit eden Tosunoğlu, araştırmayı ses kaydı yoluyla yapmış ve sözcüklerde sıklığı en yüksek olanları belirleyip temel sözcük listesi oluşturmuştur.

2.2.2. Yurt Dışındaki Araştırmalar

Kelime hazinesi araştırmaları üzerine yapılan literatür taramasında, konuyla ilgili olarak özellikle İngilizce için çok sayıda çalışmanın bulunduğu bilinmektedir.

Söz varlığının tespitine yönelik yapılan kelime hazinesi çalışmaları Thorndike ile başlamıştır. Thorndike'in kelime sıklığı esasına göre yapmış olduğu çalışma, 10.000 kelimelik bir listeyi içermektedir. Thorndike çalışmasını gözden geçirip genişleterek 1931 yılında güncellemiştir. Bu çalışma 20.000 kelimeyi içermektedir. Günümüzde hala en çok atıf yapılan ve kullanılan kelime listeleri arasında Thorndike ve Lorge'nin "The Teacher's Word Book of 30.000 Words"(Öğretmenin 30.000 Sözcüklük Sözcük Kitabı) adlı eseri bulunmaktadır. Eserde 1. sınıftan 12. sınıfa kadar öğretilecek olan kelimeler, sıklık esasına ve anlamsal yapılarına göre belirlenerek listeler halinde verilmiştir. Sözcükler sıklık sayımlarına göre 1000 adetlik gruplara ayrılmıştır (Thorndike ve Lorge'den Aktaran: Kurudayıoğlu, 2005: 49-50).

İngilizce eğitiminde en çok kullanılan bir başka kelime listesi de Dolce (1939) tarafından oluşturulmuştur. Araştırmacının "Dolce Basic Sight Vocabulary"(Dolce'nin Temel Görünüm/Kullanım Sözlüğü) adıyla bilinen kelime listesinde, isimlerin dışında 220 kelime bulunmaktadır. Bu kelimeler üçüncü sınıfın sonuna kadar öğretilmesi hedeflenen kelimelerdir. Söz konusu kelime listesi Johns tarafından 1981 yılında güncellenerek tekrar basılmıştır (Harris ve Sipay, 1990: 441-445).

Michael West, dil öğretiminde özellikle de İngilizce'nin yabancı dil olarak öğretiminde öğretilecek kelimelerin seçimi üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Bunun için 1930'lu yıllarda Palmer ve Faucet ile birlikte bu konuda türlü yolların denendiği çalışmalar yapılmıştır. West, kelime seçimi konusunda şu ölçüleri kullanmıştır (Tickoo'dan Aktaran Demircan, 1990:175-176): Sözcük sıklığı, yapısal değer (tüm yapısal sözcükler alınmış), evrensellik (yöresel, aşağılayıcı anlamı olan sözcükler dışlanmış), konu genliği, (uzmanlık terimleri alınmamış), tanımlama

sözcükleri (sözlük yapımı ve benzeri amaçla). Bu seçim esaslarına göre belirlenen 2.000 kelimenin yer aldığı eser, 1953 yılında genişletilerek ve gözden geçirilerek “A Genaral Service List Of English Words”(İngilizce Sözcüklerin Genel Kullanım Listesi) adıyla yayımlanmış ve 1959 yılında dördüncü baskısı yapılmıştır (West, 1959). Bu çalışma, 5 milyon kelimenin sayımıyla elde edilmiş bir listedir ve yazılı metinlere dayanır. Listede kelimelerin sıklığı verilmiş, bununla birlikte kelimelerin farklı anlamda kullanımları da gösterilerek yüzde ağırlıkları kaydedilmiştir (Bauman, 1996).

Kucera ve Francis (1967) tarafından yayımlanan “Computational Analysis Of Present-Day American English”(Şu Anda Kullanılan Amerikan İngilizcesinin Sayısal Analizi) adlı çalışma, Amerikan İngilizcesi için yapılmış bir sıklık çalışmasıdır. Bir milyon kelimenin sayımına dayalıdır. 15 alandan elde edilen metinler bilgisayar ortamında sayılmıştır. Kelimeler hem alfabetik sıraya hem de sıklık sıralarına göre ayrı ayrı listelenmiştir. Kelime listelerinde bir kelime şöyle yer almaktadır. “4381-15-490 but”. ‘But’ kelimesinin kelime havuzunda 4381 kez kullanıldığı ve bu kelimenin 15 edebi türde ve 500 örneklemin 490’ında bulunabileceği anlamına gelir (Kurudayıoğlu, 2005:51).

İngilizce kelime öğretimi için Rebeca Sitton tarafından hazırlanmış “Elementary Spelling Program”(Temel Konuşma Programı) anaokulundan 8. sınıfın sonuna kadar öğrencilere 1.200 kelimeyi etkin olarak öğretmeyi hedeflemektedir. Program, her sınıf seviyesinde belirlenen kelimelerin yazılı ve sözlü olarak aktif kullanılmasını hedeflemektedir. İngilizce’de kelimelerin söylenişleri ile yazılışları farklı olduğundan öğrencilerin kelimeleri doğru olarak yazıp yazmadıkları test edilmektedir. Hecemele alıştırmaları ile öğrenciler günlük yazılarında kelimelerin hecemenmesinden sorumlu tutulur ve böylelikle en sık kullanılan kelimeler etkin kelime hazinesine dahil olur. Bu program çerçevesinde her sınıf düzeyi için oluşturulmuş “The Spelling Sourcebooks”(Konuşma Kaynak/Araştırma Kitapları) adlı öğretim materyallerinde, belirlenmiş olan kelimelerin değişik öğretim şekilleri yer almaktadır (<http://www.sittonspelling.com/philosophy/Research-Base.pdf> 15.02.2008).

Fry (1997) “1000 Instant Words”(1000 Temel Sözcük) adlı kitabını, İngilizcedeki sıklığı yüksek kelimelerin listesi olarak öğretmenler, program geliştirme uzmanları, araştırmacılar vb. için temel bir araç olarak tanımlamaktadır. Bu sözcükler en yaygın sözcük sıklığına göre sıralanırlar. Öğretmenlere birçok kelimenin bir kerede öğretilmemesi gerektiğini göstermek için beş gruba ayrılmıştır. Ayrıca önerilen liste öğretim sırasını da işaret eder. Liste, “The American Heritage Dictionary”(Amerikan Kaynak Sözlüğü)nün beş milyon kelime sayımına dayalıdır. Kitapta, uygun olan seviyedeki kelimeleri öğretmeye başlamak için öğrencilerin nasıl test edileceği anlatılmaktadır. Eser ayrıca öğretmenlerin sınırlı okuma ve yazma yeteneğine sahip öğrencilere öğretilecek sözcükleri seçmelerine de ışık tutmaktadır. Okuma yeteneği 0’dan 5. sınıf seviyesine kadar olan öğrencilerin listede yer alan kelimeler konusunda uzmanlaşmaya ihtiyaç duyduklarını, çünkü bu kelimelerin ilk 300’ünü hiç duraksamadan okuyabileceklerini ve bunların bütün yazılı materyallerin % 65’ini oluşturduğunu bildirmektedir.

Kelime hazinesi, kelime sıklığı gibi konularda İngilizce yanında yaygın olarak kullanılan diğer Batı dilleri Fransızca ve Almanca için de yapılan çalışmalar mevcuttur. Almanca için en geniş sözcük sayımı Keadıng tarafından yapılmıştır (Demircan, 1990). Almanca kelime sıklığı konusunda Kühn’ün de çalışmaları vardır (Aksan, 1998).

1953 yılında başlayan ve sözlü dili ele alan çalışmalar sonucu Fransızcanın sıklık listesi hazırlanmıştır. Credif tarafından “Temel Fransızca” sayımında sıklık ölçüsünün yanına kullanım genliği ölçüsü de eklenmiştir (Demircan, 1990:176). Kullanım genliğinden kasıt sözcüklerin birçok alanda kullanılmasıdır. Fransa’da yapılan çalışmalarda, Fransızcanın sıklık listelerinin hazırlanmasında, 3500 sözcükten oluşan “Temel Fransızca” (Le Français Fondamental) hazırlanmıştır. En sık rastlanan öğelerin en önce öğretilmesi gerektiği ilkesinden hareketle, bu eserin verilerini değerlendiren yöntemler oluşturulmuştur (Öztokat, 1978:129).

Dilbilim ve bilgisayarlı doğal dil işleme programlarının geliştirilmesinde elektronik ortamda bulunan, dilbilimsel ve dilbilim ötesi ön işlemlerden geçirilmiş,

bir dilin yazılı ve sözlü kullanımlarını içeren derlem (İng. corpus) gibi kaynakların geliştirilmesi ve kullanılması hız kazanmıştır. Bu bağlamda, disiplinler arası çalışmanın bir sonucu olarak “derlem” (corpus) çalışmaları yapılmaktadır. Özellikle batı dillerinde son 10-15 yılda tüm araştırmacıların kullanımına açık derlem oluşturma çalışmaları meyvelerini vermiş; “İngiliz Ulusal Derlemi” (British National Corpus), “Çek Ulusal Derlemi” (Cermák) gibi 100 milyon sözcükle hem sözel hem yazılı dili temsil eden kapsamlı derlemler oluşturulmuştur. Bu tür çalışmalar, öğretilecek olan kelimelerin belirlenmesi ve örneklendirilmesinde önemlidir. Kelimeler bulundukları bağlamlara göre yer almaktadır. Yapılan bu gibi çalışmalarda kelimelerin anlamsal ve söz dizimsel kullanımları, biçim birimsel çözümlemeleri bilgisayar yazılımları yardımı ile yapılmaktadır (Kurudayıoğlu, 2005:54).

Bilge Say başkanlığında yürütülen “ODTÜ Türkçe Derlem Projesi” (METU Turkish Corpus Project), Türkçe için yapılan ilk derlem çalışması olmasından dolayı önemlidir. Yapılan çalışmanın kapsamı ve amacı, Türkçenin 1990’lı yıllardaki yazılı kullanımlarından (gazeteler, dergiler, makaleler, haberler, akademik makaleler, edebi eserler, radyo oyunları ve konuşmaları vb.) oluşturulan 2 milyon sözcüklük seçkiyi uluslar arası standartlara uygun şekilde dilbilim-ötesi ve dilbilimsel işaretlerle kodlayarak uygun erişim yazılımlarıyla beraber bir CD’lik bir derlem olarak araştırmacı ve geliştiricilere sunmak olarak belirtilmiştir (<http://www.ii.metu.edu.tr/~corpus/indextr.html>).

Söz varlığı ve sözcük sıklığı araştırmalarının en yaygınları yukarıda sıralanmıştır. Sözcük öğretiminde hangi kelimelerin, ne zaman, niçin, nasıl ve kimlere öğretileceği sorularına cevap bulmak için kelime listeleri oluşturulmuştur. Sözcük listeleri oluşturulurken esas alınan temel mantık; sözcüklerin yazılı ve sözlü dilde ne oranda kullanıldığının ve öğrencilerin günlük hayatlarında en çok hangi sözcüklere ihtiyaç duyduklarının belirlenmesi ve tespit edilen bu sözcüklerin öğretilmesidir. Sözcük öğretimi genelde o dil için yapılan sözcük sıklık listelerini temel almaktadır. Dilin ana dil ve yabancı dil olarak öğretiminde her sınıf seviyesinde hangi sözcüklerin öğretileceği sıklık listelerinden yararlanılarak belirlenmektedir. Yukarıda kısaca anlatılan çalışmalar sözcük öğretimi konusunda

ışık tutacak niteliktedir. Bu anlamda yapılan çalışmalarda öğretilecek temel sözcük listelerinin belirlenmesinde o dilde kullanılan sözcüklerin kullanım sıklığı ve yaygınlığı en önemli belirleyici ölçüttür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplanması, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlik konuları üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemine bağlı olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Çelebi'ye (2002:98) göre nitel araştırma görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır.

Bu anlamda, araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır. Görüşme yöntemi, ilgili öğrencilerin birinci kaynak olarak dinlenmesi ve öğrencilerden yazılı bilginin toplanması ile sağlıklı bir sonuca ulaşmak için kullanılmıştır. Doküman analizi ise öğrencilerden elde edilen yazılı ve görsel dokümanların incelenmesi sonucu; "Sağlık ve Çevre" teması ile ilgili anahtar sözcüklerin yazılı dilde, sözlü dilde ve görsellerle ne kadar kullanıldığını, söz varlığına ne kadarının geçirildiğini anlamak ve sağlıklı sonuçlara ulaşmak için kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini 2006-2007 eğitim öğretim yılında Bolu ili A ilçesindeki ilköğretim kurumlarında öğrenim gören 4 ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu araştırma alanının seçilmesinde etken olan nedenler (Yıldırım ve Şimşek, 2000:54);

- a) Araştırma evrenine kolay ulaşılabilirlik,
- b) Araştırmacının alandaki bireylerle güvene dayalı ve etkili bir iletişim kurabilmesi,
- c) Elde edilen bulguların kalitesi ve geçerliliği konusunda şüphelerinin bulunmamasıdır.

Çalışmanın anahtar sözcükler verilerek, anahtar sözcükler verilmeden, anahtar sözcükleri buldurmaya yönelik sorulan sorularla yazdıkları hikayeler ve oluşturdukları zihin haritaları aşamalarında evrenden örneklem alınmamıştır; evren örneklemini oluşturmaktadır. Ancak temaya uygun sorulan soruların sözlü cevapları ve cevapların kayıt edildiği görüşme yönteminde örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Örneklem belirlenirken çalışmaların yapıldığı sınıfların öğretmenleriyle işbirliği içinde olunmuştur. Öğretmenlere “Bu çalışma ile ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi önerirsiniz?” (Patton, 1987:56) sorusu sorulmuştur. Bu soru sonucunda öğretmenlerden gelen isimler tıpkı bir kartopu gibi büyümüş ve en sonunda da görüşmenin yapılacağı isimler ortaya çıkmıştır. Bu nedenle görüşmenin örneklemini “Kartopu veya Zincirleme Örneklemi” alınmıştır.

Hikaye yazma ve zihin haritası çalışmalarında 4. sınıflarda 71, 5. sınıflarda 74 öğrenci ile çalışılmıştır. Görüşme ise 4. sınıflarda 29, 5. sınıflarda 21 öğrenci ile yapılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında, yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada görüşme tekniğinin kullanılmış olmasının nedeni (Kaptan, 1998:149):

- 1- Konu hakkında derinlemesine bilgi toplanmaya çalışılması,
- 2- Görüşmenin yüz yüze bir soruşturma olması ve daha insani bir ilişki olarak değerlendirilmesi,
- 3- Soruşturmanın sözlü oluşu ve soruların tekrar edilebilmesi,
- 4- Soruları cevapsız bırakacak kimselerin olmaması,
- 5- Görüşmenin daha esnek bir yapıya sahip olması.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi yaparken izlenebilecek bir dizi aşama vardır. Ancak, bu aşamalar daha çok genel bir yönerge olarak dikkate alınmalıdır. Her araştırmacı bu aşamaları araştırma probleminin niteliğine, doküman incelemesi sonucunda elde etmeyi hedeflediği veriye veya dokümanları ne kadar kapsamlı ve derinlemesine incelemek istediğine bağlı olarak yeniden yorumlayabilir. Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılabilir (Forster, 1995).

- 1- Dokümanlara ulaşma,
- 2- Orjinalliğini kontrol etme,
- 3- Dokümanları anlama,
- 4- Veriyi analiz etme,
- 5- Veriyi kullanma.

Önerinin hazırlanma aşamasından itibaren konu ile ilgili literatürün incelenmesine devam edilmiş, elde edilen bilgiler görüşme ile sağlanan bilgiler ile bütünleştirilmiştir. Ancak araştırmadaki temel veri toplama araçları; öğrencilerin yazdıkları hikayeler, zihin haritaları ve araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme

sorularıdır. Araştırmada öncelikli olarak aynı yayın evine ait Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarından 3., 4. ve 5. sınıflara ait anahtar sözcükler temalara göre sınıflandırılmıştır. Bu temalardan “Sağlık ve Çevre” teması seçilmiş ve anahtar sözcükler belirlenmiştir. Belirlenen anahtar sözcükler uzman görüşüne sunulmuştur. Gerekli onay alındıktan sonra bu anahtar sözcükler çalışmalarda uygulanmaya başlanmıştır. Yapılan araştırmada “Sağlık ve Çevre” temasının seçilmesinin nedeni ise bu temanın 3., 4. ve 5. sınıflarda görülen ortak tema olmasıdır. Ancak, anahtar sözcüklerin kavranmışlık düzeylerini ölçmek için 4. sınıflarda 3. sınıfta öğrendikleri 21 anahtar sözcükle, 5. sınıflarda ise 4. sınıfta öğrendikleri 22 anahtar sözcükle araştırma yapılmıştır.

Öğrencilerden elde edilen yazılı dokümanlara ulaşmak için Bolu ili A ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında 2006-2007 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine devam eden 4. ve 5. sınıf öğrencilerine; “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma ve zihin haritası yapma çalışması, anahtar sözcükler verilmeden hikaye yazma ve zihin haritası yapma çalışması, sorular sorularak hikaye yazma ve zihin haritası yapma çalışması farklı zaman dilimlerinde aşama aşama yaptırılmıştır. Bu çalışmalar; 4. sınıflarda 71, 5. sınıflarda 74 öğrenci ile yapılmıştır. Ancak o gün hastalık ya da başka bir nedenle okula gelemeyen öğrencilerle o günkü çalışma yapılamamıştır. Bu nedenle öğrencilerle yapılan yazılı çalışmalarda ki sayılar farklılık göstermektedir. Öğrenciler hikayeleri yazarken ve zihin haritalarını yaparken zaman yönünden sıkıştırılmamış, mümkün olduğu kadar rahat olmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Görüşme yapılan araştırmada ise “Kartopu veya Zincirleme Örnekleme” ile seçilmiş 4. sınıflardan 29, 5. sınıflardan 21 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırmada görüşmecilerin düşüncelerini açıklamalarında serbest olmaları, görüşmenin belirli bir süreyle sınırlı olmaması, anlaşılmayan yerlerin tekrar açıklanması, derinlemesine bilgi toplanmasını sağlamıştır.

Sorular sorularak hikaye yazma çalışmasındaki sorular ve ses kayıt çalışmasında sorulan görüşme soruları araştırmacı ve yüksek lisans eğitimi alan

öğretmenler tarafından belirlenmiş ve geliştirilmiştir. Oluşturulan bu sorular tez danışmanının da onayı alındıktan sonra araştırmada uygulanmıştır. Soruların cevabının fazla dağılması, ilgisiz alanlara kayması durumunda müdahale edilmiştir. Bu nedenle çalışmada her görüşülen bireye soruların aynı tarzda ve sırada sorulduğu bir standartlaştırılma söz konusu olup açık uçlu görüşme yapılmıştır. Hikaye yazma ve zihin haritası oluşturma çalışmalarının ikisi de üçer aşamada yazılı olarak gerçekleştirilmiştir. Ses kaydına alınarak yapılan çalışma ise görüşmecinin cevap almak amacıyla sorularını sözlü ve genellikle yüz yüze olmak koşulu ile öğrencilere yöneltmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında anahtar sözcükler verilerek öğrencilerden hikaye yazmaları ve zihin haritası oluşturmaları istenmiştir. İkinci aşamasında; anahtar sözcükler verilmeden sadece tema ismi verilerek, temaya uygun bir hikaye yazmaları ve zihin haritası oluşturmaları istenmiştir. Üçüncü aşamada ise anahtar sözcükleri sorularla sezdirecek görüşme soruları hazırlanarak öğrencilerin hikaye yazmaları ve zihin haritası oluşturmaları istenmiştir. Bu çalışmalar yapılırken çalışmaların yapıldığı sınıfların öğretmenlerinden yardım alınmıştır. Çalışmaların yapılacağı kağıtlar araştırmacı tarafından hazırlandıktan sonra sınıflara tek tek gidilerek nasıl bir çalışma yapılacağı öğrencilere anlatılmıştır. Elde edilen dokümanlar tek tek analiz edilmiş ve anahtar sözcüklerin, öğrencinin söz varlığına etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Son aşamada ise görüşme soruları öğrencilere sözlü olarak sorulup cevaplar ses kayıt cihazına alınmıştır. Öğrencilerle yapılan bu çalışmada görüşmeler araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır. Görüşmeler okulun kapandığı hafta yapılarak öğrencilerin derslerini aksatmamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Her öğrenci ile bireysel olarak görüşme yapıldığı için çalışmanın nasıl yapılacağı öğrencilere tek tek anlatılmıştır. Anlamayan öğrencilerin anlamasını sağlamak için farklı şekillerde anlatımlara gidilmiştir. Bu da görüşme zamanının uzamasına neden olmuştur. Öğrencilere gerekli zamanın verilebilmesi için okul saatleri dışında da velilerin izni alınarak öğrencilerle görüşmelere devam edilmiştir.

Görüşme sonucu elde edilen kayıtlar farklı bir alanda yüksek lisans yapan bilim uzmanına dinlettirilmiş ve görüşlerinden faydalanılmıştır. Daha sonra kayıtlar araştırmacı tarafından analiz yapılmak üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ses kayıtlarını yazıya geçirme işlemi bittikten sonra; ses kayıtları ile kayıtların yazıya geçirildiği kağıtların örtüşüp örtüşmediği kontrol edilmiştir. Bu aşamadan sonra görüşme ve doküman incelemesi sonucu elde edilen veriler sembolize edilmiştir. Araştırma sonuçları incelenmiş, elde edilen bulgular sonunda öğrencilerin öğrendikleri anahtar sözcükleri yazı dilinde, sözlü anlatımda ve görsel olarak ne kadarının söz varlığına katıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel araştırmada bir veri analiz yöntemi olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz verilerin sınıflandırılması, özetlenmesi ile sonuçlara ulaşılmasıdır (Bayraktaroğlu ve diğerleri, 2000:59). Betimleme araştırmada toplanan verilerin araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğunu ön plana çıkarmaktadır. Önceden belirlenen temalara göre elde edilen verilerin özetlenerek yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2000:158). Bu amaçla elde edilen veriler daha önce belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

Veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmiştir. Yapılan betimsel analizden elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunmak amaçlanmıştır. Bu nedenle elde edilen veriler okuyucuların anlayabileceği ve isterlerse kullanılabilecekleri bir şekilde, anlaşılır ve mantıklı bir sıraya konulmuştur. Daha sonra yapılan betimlemeler yorumlanarak ve neden sonuç ilişkileri irdelenerek sonuçlara ulaşılmıştır. Son aşamada ise ortaya çıkan temalar anlamlandırılmış ve yorumların ışığında ileriye yönelik önerilerde bulunulmuş ve yeni açılımlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma, anahtar sözcükler verilmeden sadece tema ismi verilerek hikaye yazma, anahtar sözcüklerle ilgili sorular sorularak hikaye yazma çalışmalarında anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullandıkları cümlelere ve temaya göre yanlış anlamda kullandıkları sözcükleri içeren cümlelere öğrenci hikayelerinden seçilen örnekler verilmiştir.

Zihin haritası çalışmalarında anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere ve yanlış kullanımlarına örnekler, öğrenci kağıtlarından taranarak verilmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin her çalışmada ne kadar anahtar sözcüğe ulaşabildiğine bakılmıştır.

Öğrenci konuşmalarının ses kaydına alındığı çalışmada ise görüşme sorularından yola çıkılarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırmada sesli kayıtlarla elde edilen veriler yazılı olarak da bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Böylece daha önce oluşturulan çerçeveye göre, elde edilen verilerin organize edilmesi ve belirlenmesi sağlanmıştır. Yani bu çalışmada da yapılan görüşmede öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplarda anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullandıkları cümlelere ve yanlış kullanımlarına öğrenci kağıtlarından örnekler verilmiştir.

Bu çalışmalarda öğrencilerin her çalışmada ne kadar anahtar sözcüğe ulaşabildiğine bakılmıştır. En son olarak da görüşme ve yazılı doküman incelemesi yapılan her öğrenciye rakamlardan oluşan semboller verilmiştir. Yapılan bütün çalışmalarda aynı sembol hep aynı öğrenciye verilmiştir. Örnek: (G.Ö. 1)

3.5. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Bilimsel araştırmaların temel amacı araştırmacının cevabını aradığı soru veya problemlere doğru ve inandırıcı cevap almaktır. Her insan gibi araştırmacılar da olgulara ve problemlere yaratıcılık yeteneklerine, hayal güçlerine, sezgilerine ve subjektif değerlendirmelerine dayalı olarak izahlar ve çözümler getirirler. Bunun için yapılan araştırmalarda iki noktaya özel bir önem verilir: Geçerlilik ve güvenilirlik.

Araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik elde edilen sonuçların inandırıcılığı için oldukça önemlidir. Çünkü geçerlilik ve güvenilirlik tüm bilimsel ölçümlerdeki merkezi konulardan birisidir (Kuş, 2003:33).

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği, araştırmacının araştırdığı olguyu olduğu biçimiyle olabildiğince yansız gözlemesidir. Bunun sağlanması için araştırmanın her aşamasında örencilere herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Bütün aşamalarda öğrencilere gerekli zaman verilmiş ve öğrenciler zaman konusunda sıkıştırılmamıştır. Araştırmalar sınıf ortamında öğretmen gözetiminde yapıldığından; öğrencilerin başka bir kaynaktan yararlanması ya da çalışmanın öğrenci dışında birisi tarafından yapılması durumu ortadan kaldırılmıştır. Hikaye yazma ve zihin haritası yapma çalışmalarında devamsızlık ya da hastalık nedeni ile okula gelmeyen öğrencilerin dışında bütün öğrencilerle çalışmalar yapılmıştır. Yalnız araştırmanın ses kaydı aşamasında örnekleme alınan 4. sınıflarda 29, 5. sınıflarda 21 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Öğrencilere sorular yöneltildiğinde soru anlaşılmadıysa öğrencilerin anlamasını kolaylaştırmak için aynı soru farklı şekillerde sorulmuştur. Araştırma esnasında araştırmacı tarafından esnek davranılmıştır.

Araştırmacının araştırma alanına yakın olması, istediği zaman araştırmanın yapıldığı ortama girebilmesi, öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yoluyla doğrudan bilgi toplama olanağının olması, toplanan bilgilerin uzun bir zaman diliminde toplanması araştırmanın geçerliliğini artırmıştır.

Araştırılan olgu ve olay hakkında bütüncül bir resim oluşturulabilmesi için bazı ek yöntemlerin kullanılması gerektiğinden çeşitleme yöntemine başvurulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2005:255-256). Bu nedenle verilere ulaşmak için görüşme ve doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır. Görüşme formundaki sorular oluşturulurken aynı yayın evine ait Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarından “Sağlık ve Çevre” temasına ait anahtar sözcükler belirlenmiştir. Belirlenen anahtar sözcükler tez danışmanının onayı alındıktan sonra çalışmalarda kullanılmıştır. Bu anahtar sözcükleri öğrencilere sezdirebilecek sorular yüksek lisans eğitimi alan öğretmenlerle tartışılarak oluşturulmuştur. Elde edilen sorular tez danışmanın da onayına sunulmuş, gerekli onay alındıktan sonra öğrencilerde uygulanmıştır.

Görüşmeye katılan tüm görüşmecilerin verdikleri cevaplarda araştırmacıya karşı duydukları güven nedeniyle samimi oldukları gözlenmiş ve görüşme esnasında gerekli kolaylığı göstermişlerdir. Görüşme tekniğinin görüşülen kişilerin konuya bakış açılarını ortaya çıkarmasında önemli bir özellik olduğu göz önüne alınarak görüşme esnasında anlaşılmayan yerler hakkında gerekli açıklamalar yapılarak, gerçek ve yansız düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerden; anahtar sözcükler verilerek yazdıkları hikayeler ve zihin haritaları, anahtar sözcükler verilmeden yazdıkları hikayeler ve zihin haritaları, sorular sorularak yazdıkları hikayeler ve zihin haritalarından elde edilen yazılı dokümanlar toplanmıştır. Ses kaydına alınan görüşmeler farklı bir alanda yüksek lisans eğitimi almış bilim uzmanına dinlettirilmiş ve kayıtlar yazılı olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamına aktarım yapılırken aktarımın bire bir olması için her öğrenciye ait kayıt 4-5 kez dinlenerek yapılmıştır. Aktarım gerçekleştirildikten sonra kayıtlarla aktarımın yapıldığı dokümanların örtüşüp örtüşmediği daha önce ses kayıtlarını dinleyen bilim uzmanı ile kontrol edilmiştir.

Elde edilen bütün çalışmalar araştırmacı tarafından alt problemlere göre temalara ayrılmıştır. Yapılan her çalışma için öğrencilerden elde edilen verilerde anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar

sözcüklere ulaşmak için kullandıkları cümlelere ve yanlış kullanımlarına örnekler öğrenci çalışmalarından elde edilerek temalara ayrılmıştır. Bu temalara göre örnekler öğrenci çalışmalarından doğrudan alınarak verilmiştir. Her çalışmada öğrencilerin ulaştıkları anahtar sözcükler tablolar halinde verilmiştir. Ayrıca hangi öğrencinin hangi anahtar sözcüğü kullandığını gösteren tablolar ise ekler kısmında ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Bu yapılanlar ile araştırmanın geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada; sorular sorularak hikaye yazma ve zihin haritası yapma çalışmasında sorulan sorular ile görüşmede sorulan sorular açık bir şekilde ifade edilmiş ve araştırmanın tamamı ile tutarlılık sağlanmıştır. Araştırmada veriler; sonuçlarla uyum içinde, ayrıntılı olarak ve amaca uygun olarak nesnel bir şekilde toplanmıştır. Sonuçlar da yine nesnel olarak ortaya konulmuştur. Bunu yaparken veri toplama kaynakları (görüşme yapılan öğrenciler ve öğrencilerden elde edilen yazılı dokümanları) ile uzun süreli bir etkileşim içerisinde bulunulmuştur. Yazılı dokümanları toplama aşaması uzun bir süreçte gerçekleşmiştir, bu nedenle öğrencilerle uzun zaman geçirilmiştir. Bu da öğrencilerin daha rahat ve doğal davranmalarını sağlamıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde; alt problemlere göre öğrencilerle yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir. Öğrenci çalışmalarından temalara göre örnekler verilmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular alt problemlere uygun olarak sunulmuştur. Araştırma 4. sınıflardan 71, 5. sınıflardan 74 öğrenci ile yapılmıştır. Ancak her çalışma farklı zamanlarda yapıldığı için o gün okula gelmeyen öğrenciler olduğundan çalışmalardaki öğrenci sayılarında farklılıklar söz konusudur. Araştırmaya katılan öğrencilerin kaç tane anahtar sözcük kullandıkları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Öğrencilerin hangi anahtar sözcükleri temaya göre doğru anlamda kullandıkları ise ekler kısmında verilmiştir. Yapılan araştırmalara katılan öğrenci sayıları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3: Yapılan Etkinliklere Katılan Öğrenci Sayıları

S.No	Etkinlik	4. Sınıf	5. Sınıf
1	Anahtar sözcükler verilerek yapılan hikaye çalışması	65	71
2	Anahtar sözcükler verilmeden yapılan hikaye çalışması	57	69
3	Sorular sorularak yapılan hikaye çalışması	51	52
4	Sorular sorularak öğrencilerin sözlü cevaplarının ses kaydına alındığı çalışması	29	21
5	Anahtar sözcükler verilerek yapılan zihin haritası çalışması	64	69
6	Anahtar sözcükler verilmeden yapılan zihin haritası çalışması	56	64
7	Sorular sorularak yapılan zihin haritası çalışması	50	49

Bu çalışmalarda anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; çocukların anahtar sözcükleri doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümlelere ve son olarak da temaya göre yanlış anlamda kullandıkları sözcüklere örnekler verilecek şekilde dört başlıkta incelenecektir. Ama yapılan çalışmalarda bu başlıkların hepsinden örnek bulunmamaktadır. Bu nedenle her çalışmada örneği bulunan başlıklar yer alacaktır.

4.1. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler

Araştırmaya katılan öğrencilere ait cinsiyet bilgileri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4: Hikaye ve Zihin Haritası Çalışmalarına Katılan Öğrenci Sayıları

Cinsiyet Sınıf	Erkek	Kız	TOPLAM
4. Sınıf	32	39	71
5. Sınıf	30	44	74
TOPLAM	62	83	145

Tablo 4 incelendiğinde hikaye ve zihin haritası çalışmalarına 4. sınıflardan 32 erkek ve 39 kız öğrencinin, 5. sınıflardan ise 30 erkek ve 44 kız öğrencinin katıldığı görülmüştür. Toplamda ise 62 erkek ve 83 kız öğrenci ile çalışmalar yapılmıştır.

Tablo 5: Görüşmeye Katılan Öğrenci Sayıları

Cinsiyet Sınıf	Erkek	Kız	TOPLAM
4. Sınıf	11	18	29
5. Sınıf	8	13	21
TOPLAM	19	31	50

Tablo 5 incelendiğinde 4. sınıflardan 11 erkek ve 18 kız öğrenci, 5. sınıflardan 8 erkek ve 13 kız öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Toplamda ise 19 erkek ve 31 kız öğrenci ile görüşme yapılmıştır.

4.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.2.1. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikayelerin Yazı Dilinde Uygun Kullanım Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Bu alt probleme ilişkin 4. sınıflarda 65 öğrenci, 5. sınıflarda 71 öğrenci ile çalışılmıştır.

Aşağıda verilen Tablo 6’da 4. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullananadan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 6: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Hikaye Yazma Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Doğru Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Doğru Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 7	21	21	G.Ö; 71	13	12
G.Ö; 47	21	21	G.Ö; 10	13	11
G.Ö; 42	21	20	G.Ö; 9	13	10
G.Ö; 26	21	19	G.Ö; 65	12	12
G.Ö; 31	21	17	G.Ö; 1	12	11
G.Ö; 40	21	15	G.Ö; 3	12	8
G.Ö; 19	21	10	G.Ö; 26	11	11
G.Ö; 37	20	20	G.Ö; 55	10	9
G.Ö; 8	20	17	G.Ö; 70	10	9
G.Ö; 46	20	17	G.Ö; 22	10	8
G.Ö; 4	20	16	G.Ö; 33	10	8
G.Ö; 32	20	15	G.Ö; 52	10	1
G.Ö; 51	19	19	G.Ö; 21	9	9
G.Ö; 39	19	18	G.Ö; 13	9	8
G.Ö; 2	19	17	G.Ö; 61	9	8
G.Ö; 35	19	16	G.Ö; 53	8	6
G.Ö; 16	19	15	G.Ö; 36	7	7
G.Ö; 44	19	5	G.Ö; 30	7	7
G.Ö; 14	18	15	G.Ö; 54	7	7
G.Ö; 24	18	13	G.Ö; 11	7	6
G.Ö; 29	18	13	G.Ö; 18	7	6
G.Ö; 48	18	13	G.Ö; 23	6	5
G.Ö; 41	18	11	G.Ö; 43	6	5
G.Ö; 58	17	17	G.Ö; 66	6	5
G.Ö; 57	17	16	G.Ö; 12	5	5
G.Ö; 49	17	15	G.Ö; 17	5	4
G.Ö; 50	17	14	G.Ö; 59	5	4
G.Ö; 15	16	14	G.Ö; 34	4	3
G.Ö; 5	14	13	G.Ö; 60	0	0
G.Ö; 46	14	12	G.Ö; 27	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 20	14	6	G.Ö; 28	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 6	13	13	G.Ö; 56	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 63	13	13	G.Ö; 62	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 38	13	12	G.Ö; 64	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 67	13	12	G.Ö; 69	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 68	13	12			

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve doğru kullandığı anahtar sözcükler aşağıda verilmiştir.

21 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 21, 19, 18, 17, 15, 14 ve 10 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 20 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 19, 17, 16 ve 15 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 19 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 19, 17, 16 ve 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 18 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 15, 14, 13 ve 10 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 17 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 15 ve 14 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 16 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 15 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 14 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 13, 11 ve 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 13 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 13, 12 ve 9 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 12 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 12, 11, 10 ve 6 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 11 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 9 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 10 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 10, 9, 8, 7 ve 1 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 9 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 9, 8 ve 7 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 8 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 8 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 7 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 7, 6 ve 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 6 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 6 ve 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 5 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 4 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 4 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı görülmüştür.

Çalışmada Tablo 6 incelendiğinde en çok 21 anahtar sözcüğün 21'ini doğru anlamda kullanan 2 öğrenci olduğu, en az ise 4 anahtar sözcüğün 3'ünü doğru anlamda kullanan 1 öğrenci olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmada hiç anahtar sözcük kullanmayan 1 öğrenci de bulunmaktadır.

Anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları

sözcüklere ve son olarak da temaya göre yanlış anlamda kullandıkları sözcüklere örnekler öğrenci hikayelerinden seçilmiş ve aşağıda altı çizili olarak belirtilmiştir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;58 Ahmet Amca ağaçları korumak için ilaçlıyordu.
- G.Ö;39 Annesi geldi ve doktorun verdiği antibiyotiği içirdi. Ebru'nun sancıları bitmişti.
- G.Ö;51 Asfaltta giden araç sesleri, kavşaklarda fren sesleri onu iyice sinirlendirdi.
- G.Ö;8 Kanguru sıçrayarak ormana doğru kaçmaya başladı.
- G.Ö;2 Doktor annemin ateşi çıktığını söyledi ve anneme ilaç verdi.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;51 İlaçları içti ve ağrısı (sancı) kesildi.
- G.Ö;32 Kulak asıp (kulak misafiri olmak) onu dinledi.
- G.Ö;9 Avustralya ormanlarında kanguru gördük, zıplamakta (sıçramak) çok marifetliydi.
- G.Ö;70 Çok ateşim var (ateşi çıkmak) o yüzden ağaç kesip ısınacağım.
- G.Ö;41 Kangurunun cebinde (kese) küçük yavrusu vardı.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Anahtar sözcüklerin temaya göre yanlış kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;44 Okulda mikrop, kavşak, araba sesi, fren sesi, ateşi çıkmak, yakmak,

kesmek, ilaç, yararlı, hastalık, asfalt, sancı sözcüklerini öğrendik.

- G.Ö;37 Köydeki ağaçların arkadaşlarını kesenler artık kesmeyecek ağaçlarında sancısı gitti.
- G.Ö;50 Çocuk antibiyotik hastalığına yakalanmış.
- G.Ö;40 Ayakkabılarımı keselemeye başladım.

Tablo 7 incelendiğinde, 5. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullananadan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 7: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Hikaye Yazma Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Doğru Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Doğru Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 31	22	18	G.Ö; 9	17	14
G.Ö; 42	22	16	G.Ö; 59	17	14
G.Ö; 50	22	16	G.Ö; 18	17	13
G.Ö; 41	22	13	G.Ö; 22	17	13
G.Ö; 34	22	5	G.Ö; 39	17	13
G.Ö; 36	22	2	G.Ö; 53	17	13
G.Ö; 45	21	19	G.Ö; 19	17	12
G.Ö; 15	21	18	G.Ö; 2	16	15
G.Ö; 16	21	18	G.Ö; 12	16	10
G.Ö; 46	21	18	G.Ö; 69	16	10
G.Ö; 40	21	17	G.Ö; 1	15	14
G.Ö; 44	21	17	G.Ö; 8	15	14
G.Ö; 48	21	17	G.Ö; 61	15	14
G.Ö; 14	21	16	G.Ö; 68	15	14
G.Ö; 51	21	16	G.Ö; 66	15	13
G.Ö; 55	21	15	G.Ö; 25	15	10
G.Ö; 29	21	14	G.Ö; 54	15	9
G.Ö; 7	21	13	G.Ö; 6	15	6
G.Ö; 15	21	12	G.Ö; 70	14	7
G.Ö; 57	21	10	G.Ö; 71	14	4
G.Ö; 26	20	17	G.Ö; 17	13	12
G.Ö; 47	20	16	G.Ö; 74	13	10
G.Ö; 10	19	16	G.Ö; 37	13	9
G.Ö; 32	19	16	G.Ö; 58	13	9
G.Ö; 30	19	16	G.Ö; 35	12	10
G.Ö; 64	19	16	G.Ö; 60	12	10
G.Ö; 4	19	13	G.Ö; 62	12	7
G.Ö; 49	19	12	G.Ö; 20	12	6
G.Ö; 24	19	11	G.Ö; 72	12	5
G.Ö; 38	19	11	G.Ö; 43	11	7
G.Ö; 65	18	17	G.Ö; 5	10	9
G.Ö; 21	18	14	G.Ö; 73	10	4
G.Ö; 52	18	12	G.Ö; 67	6	5
G.Ö; 13	18	10	G.Ö; 56	2	2
G.Ö; 3	17	16	G.Ö; 23	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 63	17	16	G.Ö; 27	Katılmadı	Katılmadı
G.Ö; 11	17	15	G.Ö; 28	Katılmadı	Katılmadı

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve doğru kullandığı anahtar sözcükler aşağıda verilmiştir.

22 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 18, 16, 15, 13, 5 ve 2 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 21 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 19, 18, 17, 16, 15, 14, 13, 12, 10 ve 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 20 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 17 ve 16 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 19 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 17, 16, 12, 11 ve 1 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 18 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 17, 14, 12 ve 10 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 17 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 16, 15, 14, 13 ve 12 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 16 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 14, 13 ve 10 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 15 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 14, 13, 10, 9 ve 6 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 14 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 7 ve 4 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 13 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 12, 10 ve 9 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 12 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 10, 7 ve 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 11 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 7 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 10 anahtar sözcüğü kullanan öğrencilerin 9 ve 4 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 6 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 5 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı; 2 anahtar sözcüğü kullanan öğrencinin 2 anahtar sözcüğü doğru anlamda kullandığı görülmüştür.

Bu çalışmada Tablo 7'ye bakıldığında en çok 22 anahtar sözcüğün 18'ini doğru anlamda kullanan 1 öğrenci , en az ise 2 anahtar sözcüğün 2'sini doğru anlamda kullanan 1 öğrenci olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; anahtar sözcükleri doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümlelere ve son olarak da temaya göre yanlış anlamda kullandıkları sözcüklere örnekler öğrenci hikayelerinden seçilmiş ve aşağıda altı çizili olarak belirtilmiştir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;5 Bir gün bir adam zeytin ağacından zeytin toplamaya gitmiş.
- G.Ö;1 Adamın bir sürü tarlası ve bereketli toprakları varmış.
- G.Ö;8 Toprak ana bize cömert davranıyor, bizi kucaklıyor.
- G.Ö;8 Çevreyi kirleten insanlar eğitim almamış olacak ki böyle doğayı kirletiyorlar.
- G.Ö;43 Pastör kuduz aşısını bulmak için birçok deney yapmıştır.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;32 Verimli (bereketli) toprak şimdi çöplük (atık) içindeymiş.
- G.Ö;70 Kuduz köpeğin yanına yaklaşırsan kuduzluk sana da geçer ve tetanoz iğnesi (aşı) vurulur.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;65 İnsanlara temizlikle ilgili dersler verilmeli. (Eğitim)

Anahtar sözcüklerin yanlış kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;12 Evin yanına beton yığını dökmüşler.
- G.Ö;41 Turizm beni gördü, “sana ne oldu” dedi.
- G.Ö;21 Yanına bir teyp almış ve şarkı açmış. Şarkının adı toprak ana imiş.

- G.Ö;30 Biz taşınıyorduk, yani sanayileşiyorduk.
- G.Ö;51 Keloğlan evinin önüne beton yığını yapmış.

4.2.2.“Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerin Yazı Dilinde Uygun Kullanım Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Bu alt probleme ilişkin 4. sınıflarda 57 öğrenci, 5. sınıflarda 68 öğrenci ile çalışılmıştır.

Aşağıda verilen Tablo 8’de, 4. sınıflarda anahtar sözcükler verilmeden hikaye yazma çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullananlardan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 8: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Hikaye Yazma Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 2	12	G.Ö; 49	1
G.Ö; 22	10	G.Ö; 50	1
G.Ö; 5	9	G.Ö; 57	1
G.Ö; 54	7	G.Ö; 58	1
G.Ö; 7	6	G.Ö; 59	1
G.Ö; 9	6	G.Ö; 68	1
G.Ö; 15	6	G.Ö; 70	1
G.Ö; 13	4	G.Ö; 71	1
G.Ö; 17	4	G.Ö; 29	0
G.Ö; 21	4	G.Ö; 30	0
G.Ö; 25	4	G.Ö; 32	0
G.Ö; 4	3	G.Ö; 33	0
G.Ö; 10	3	G.Ö; 34	0
G.Ö; 16	3	G.Ö; 41	0
G.Ö; 20	3	G.Ö; 43	0
G.Ö; 38	3	G.Ö; 44	0
G.Ö; 39	3	G.Ö; 45	0
G.Ö; 53	3	G.Ö; 46	0
G.Ö; 55	3	G.Ö; 48	0
G.Ö; 69	3	G.Ö; 51	0
G.Ö; 1	2	G.Ö; 56	0
G.Ö; 6	2	G.Ö; 23	Katılmadı
G.Ö; 8	2	G.Ö; 24	Katılmadı
G.Ö; 11	2	G.Ö; 26	Katılmadı
G.Ö; 12	2	G.Ö; 27	Katılmadı
G.Ö; 18	2	G.Ö; 28	Katılmadı
G.Ö; 19	2	G.Ö; 35	Katılmadı
G.Ö; 36	2	G.Ö; 52	Katılmadı
G.Ö; 37	2	G.Ö; 61	Katılmadı
G.Ö; 40	2	G.Ö; 62	Katılmadı
G.Ö; 60	2	G.Ö; 63	Katılmadı
G.Ö; 3	1	G.Ö; 64	Katılmadı
G.Ö; 14	1	G.Ö; 65	Katılmadı
G.Ö; 31	1	G.Ö; 66	Katılmadı
G.Ö; 41	1	G.Ö; 67	Katılmadı
G.Ö; 47	1		

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

13 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 12 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 10 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 9 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 11 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 13 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 13 öğrenci olduğu görülmüştür.

Tablo 8'e bakıldığında en çok 13 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci olduğu, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 13 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 13 öğrenci olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere örnekler öğrenci hikayelerinden seçilmiş ve aşağıda altı çizili olarak belirtilmiştir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;53 Hasta olursak ilaç içip iyileşebiliriz.
- G.Ö;16 Temiz olmayan çevrede mikrop kapmışlardı.
- G.Ö;15 Bir gün bir çocuk doğanın ne güzel olduğunu anladı ve orda ki ağaçları hep korudu.
- G.Ö;2 Komşular konuşurken onların konuştuklarına kulak misafiri oldum.
- G.Ö;54 Akşam eve gelince ateşi çıktı ve hastalandı.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;5 Doktor Kübra'ya iğne vururken kangurunun heybesi (kese) olduğunu ve bebeğini taşıdığını anlattı.
- G.Ö;38 Hasta oluruz ve acı (sancı) çekebiliriz.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Aşağıda verilen Tablo 9'da, 5. sınıflarda anahtar sözcükler verilmeden hikaye yazma çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullanan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 9: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Hikaye Yazma Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 63	7	G.Ö; 46	2
G.Ö; 69	6	G.Ö; 52	2
G.Ö; 40	5	G.Ö; 53	2
G.Ö; 41	5	G.Ö; 55	2
G.Ö; 49	5	G.Ö; 58	2
G.Ö; 59	5	G.Ö; 60	2
G.Ö; 57	4	G.Ö; 66	2
G.Ö; 63	4	G.Ö; 34	2
G.Ö; 64	4	G.Ö; 4	1
G.Ö; 2	3	G.Ö; 5	1
G.Ö; 3	3	G.Ö; 6	1
G.Ö; 13	3	G.Ö; 7	1
G.Ö; 17	3	G.Ö; 16	1
G.Ö; 24	3	G.Ö; 18	1
G.Ö; 29	3	G.Ö; 19	1
G.Ö; 35	3	G.Ö; 20	1
G.Ö; 42	3	G.Ö; 21	1
G.Ö; 47	3	G.Ö; 31	1
G.Ö; 48	3	G.Ö; 33	1
G.Ö; 50	3	G.Ö; 36	1
G.Ö; 54	3	G.Ö; 38	1
G.Ö; 62	3	G.Ö; 43	1
G.Ö; 8	2	G.Ö; 51	1
G.Ö; 10	2	G.Ö; 56	1
G.Ö; 11	2	G.Ö; 61	1
G.Ö; 12	2	G.Ö; 1	1
G.Ö; 14	2	G.Ö; 27	0
G.Ö; 15	2	G.Ö; 30	0
G.Ö; 22	2	G.Ö; 37	0
G.Ö; 23	2	G.Ö; 67	0
G.Ö; 25	2	G.Ö; 68	0
G.Ö; 26	2	G.Ö; 9	0
G.Ö; 28	2	G.Ö; 70	Katılmadı
G.Ö; 32	2	G.Ö; 71	Katılmadı
G.Ö; 38	2	G.Ö; 72	Katılmadı
G.Ö; 44	2	G.Ö; 73	Katılmadı
G.Ö; 45	2	G.Ö; 74	Katılmadı

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

7 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 13 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 22 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 18 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 6 öğrenci olduğu görülmüştür.

Tablo 9'a bakıldığında en çok 7 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 18 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 6 öğrenci olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; çocukların anahtar sözcükleri doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümlelere örnekler öğrenci hikayelerinden seçilmiş ve aşağıda altı çizili olarak belirtilmiştir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;40 Çevreyi kirletirsek hem kendimize hem diğer insanlara zarar vermiş oluruz.
- G.Ö;46 Çocuklar aşı bizim sağlığımızı korur.
- G.Ö;47 Ali pikniğe giderken hastalandı.
- G.Ö;49 Babamın hastalanması; çevre kirliliğinden, fabrika atıklarından ve mikrop kapmasındandı.
- G.Ö;24 “Yıkamadan yersen mikroplar seni hasta eder.” dedi.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;11 Köy pislikten (kirlilik) geçilmiyormuş.
- G.Ö;57 Doğal güzellikler (doğal zenginlik) kaybolmuş.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;8 Ali ellerini yıkamadan masaya oturmuş. Tam ekmeği ağzına atarken bakteri de ekmekle birlikte Ali'nin ağzına girmiş. Ali'nin yemeği bittikten sonra karnı ağrımaya, midesi bulanmaya başlamış. (Hastalık)
- G.Ö;32 Günlerden bir gün köye kepçeler, greyderler, kamyonlar gelmiş, köydeki ağaçlar kesilmeye, yeşillik alanlar düzlenmeye başlamış. 1- 2 ay sonra köye apartmanlar, evler kurulmuş. (Beton Yığını)

4.2.3. “Sağlık ve Çevre” Temasında Bulunan Anahtar Sözcükler İle İlgili Sorular Sorularak Hikaye Yazma Çalışmasında Hikayelerin Yazı Dilinde Uygun Kullanım Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Bu alt probleme ilişkin 4. sınıflarda 51 öğrenci, 5. sınıflarda 55 öğrenci ile çalışma yapılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Aşağıda verilen Tablo 10'da, 4. sınıflarda anahtar sözcükler ile ilgili sorular sorularak hikaye yazma çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullandıktan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 10: 4. Sınıflarda Sorular Sorularak Hikaye Yazma Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 15	7	G.Ö; 14	3
G.Ö; 37	7	G.Ö; 16	3
G.Ö; 17	6	G.Ö; 20	3
G.Ö; 42	6	G.Ö; 21	3
G.Ö; 51	6	G.Ö; 31	3
G.Ö; 9	5	G.Ö; 38	3
G.Ö; 25	5	G.Ö; 41	3
G.Ö; 29	5	G.Ö; 46	3
G.Ö; 30	5	G.Ö; 49	3
G.Ö; 35	5	G.Ö; 50	3
G.Ö; 44	5	G.Ö; 1	2
G.Ö; 2	4	G.Ö; 2	2
G.Ö; 6	4	G.Ö; 3	2
G.Ö; 7	4	G.Ö; 4	2
G.Ö; 19	4	G.Ö; 11	2
G.Ö; 22	4	G.Ö; 12	2
G.Ö; 26	4	G.Ö; 23	2
G.Ö; 28	4	G.Ö; 32	2
G.Ö; 34	4	G.Ö; 43	2
G.Ö; 36	4	G.Ö; 48	2
G.Ö; 39	4	G.Ö; 18	1
G.Ö; 40	4	G.Ö; 45	1
G.Ö; 47	4	G.Ö; 8	0
G.Ö; 5	3	G.Ö; 27	0
G.Ö; 10	3	G.Ö; 33	0
G.Ö; 13	3		

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

7 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 8 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 10 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 13 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 10 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 3 öğrenci olduğu görülmüştür.

Çalışmada Tablo 10'a bakıldığında en çok 7 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu ve anahtar sözcük kullanmayan 3 öğrenci olduğu görülmüştür.

Çalışmada; öğrencilerin anahtar sözcükleri doğru kullanımlarına, bu anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandığı sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullandığı sözcüklere ve yanlış anlamda kullandığı anahtar sözcüklerin örneklerine yer verilmiştir.

Bulgular öğrencilere sorulan sorulara göre aşağıdaki gibi verilmiştir.

1- “Orman denince ne anlıyorsunuz? Yaşamımızdaki önemi nedir, ormanların varlığını sürdürmesinde üzerimize düşen görevler nelerdir?” sorularına ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;37 Ormanların çok önemli olduğu, eğer ağaçları kesersek erozyon olacağı aklıma geldi.
- G.Ö;9 Annesi ile ormanlar, dağlar, göller gezmiş. Bir gün annesi hastalanmış.
- G.Ö;29 Amca, ormanı lütfen temiz tutalım, koruyalım, ormana zarar vermeyelim.
- G.Ö;31 Orman deyince aklıma ağaçlar geliyor, yemyeşil çimenler geliyor.
- G.Ö;25 Herkes ormanı korusa, ağaçları kesmese, fidan dikse ne güzel olurdu.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;37 Bu hayvanın cebi (kese) doğuştan vardır ve yavrusunu taşır.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümlelere örnekler;

- G.Ö;36 Orman bize oksijen verir; ağaçlarla kağıt, kapı, pencere yaparız. (yararlı)
- G.Ö;11 Üzerine düşen görevi yapmak, ormanda ateş yakmamak... (korumak)

2- “Vücut direncimiz niçin düşer? Vücut direncinin düşmesiyle karşılaşılabilecek sorunlar nelerdir, ne gibi önlemler alabiliriz?” sorularına ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;37 Doktor vücut direncin düşünce karşılaşılabileceğin sorun ateşinin çıkması demiş.
- G.Ö;9 Vücut direncimizin düşmesiyle hasta olabiliriz.
- G.Ö;20 Hastalıklardan korunmak için aşı olmalıyız.
- G.Ö;2 O kurdun hasta olduğunu anladı ve ateşi çıkıp vücut direnci düştü.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;39 Öğretmenim benim vücut direncim düşüyor, bunun için yanıma şurup (ilaç) alıyorum.
- G.Ö;34 Fazla iş yaptığımızda karnımız acıyabilir (sancı), halsiz düşebiliriz.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

3- “Büyük bir şehirde yaşadığınızı varsayarak, bu şehrin trafiğinin nasıl olabileceğiyle ilgili düşüncelerinizi yazınız” sorusuna ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;26 Her tarafta araç sesleri varmış.

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;37 Araba sesleri, korna sesleri derken Ali orayı hiç beğenmedi. (araç sesi)

4- “Yavrusunu vücudundaki bir bölmede taşıyan hayvanın adı nedir? Bu hayvan hakkında neler biliyorsunuz?” sorularına ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;37 Yavrusunu karnında taşıyan hayvanın adı kanguru.
- G.Ö;51 Kangurunun yavrusu kesesindeydi.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;37 Bu hayvanın cebi (kese) doğuştan vardır ve yavrusunu taşır.
- G.Ö;44 Hemen kangurunun torbasından (kese) çıkar çıkmaz fareye koştu.
- G.Ö;31 Kangurunun heybesinde (kese) yavrusu vardı.
- G.Ö;28 Bizi görünce hemen zıplayarak (sıçramak) gitti.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;39 Ben bu hayvanı televizyonda görmüştüm; yavrusu şu karnının bulunduğu bölümdeydi. (kese)

Aşağıda verilen Tablo 11’de, 5. sınıflarda anahtar sözcükler ile ilgili sorular sorularak hikaye yazma çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullandıktan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 11: 5. Sınıflarda Sorular Sorularak Hikaye Yazma Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 12	8	G.Ö; 55	3
G.Ö; 25	8	G.Ö; 3	2
G.Ö; 18	7	G.Ö; 5	2
G.Ö; 9	6	G.Ö; 14	2
G.Ö; 33	6	G.Ö; 16	2
G.Ö; 8	5	G.Ö; 20	2
G.Ö; 13	5	G.Ö; 22	2
G.Ö; 19	5	G.Ö; 24	2
G.Ö; 23	5	G.Ö; 32	2
G.Ö; 31	5	G.Ö; 42	2
G.Ö; 45	5	G.Ö; 44	2
G.Ö; 46	5	G.Ö; 48	2
G.Ö; 47	5	G.Ö; 7	1
G.Ö; 51	5	G.Ö; 17	1
G.Ö; 1	4	G.Ö; 21	1
G.Ö; 2	4	G.Ö; 26	1
G.Ö; 4	4	G.Ö; 30	1
G.Ö; 6	4	G.Ö; 34	1
G.Ö; 11	4	G.Ö; 36	1
G.Ö; 27	4	G.Ö; 37	1
G.Ö; 39	4	G.Ö; 38	1
G.Ö; 43	4	G.Ö; 40	1
G.Ö; 15	3	G.Ö; 49	1
G.Ö; 29	3	G.Ö; 35	0
G.Ö; 41	3	G.Ö; 10	Katılmadı
G.Ö; 50	3	G.Ö; 28	Katılmadı
G.Ö; 52	3	G.Ö; 53	Katılmadı
G.Ö; 54	3		

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

8 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 9 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 8 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 8 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 10 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 11 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 1 öğrenci olduğu görülmüştür.

Tablo 11'e bakıldığında en çok 8 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 11 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 1 öğrenci olduğu görülmüştür.

Çalışmada; öğrencilerin anahtar sözcükleri doğru kullanımlarına, bu anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandığı sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullandığı sözcüklere ve yanlış anlamda kullandığı anahtar sözcüklerin örneklerine yer verilmiştir.

Tablodaki bulgular öğrencilere sorulan sorulara göre aşağıdaki gibi verilmiştir.

1-“a) Kahvaltı sofralarında tükettiğimiz yiyeceklerden hangileri ağaçta yetişir? Tüm bitkilerin toprakta yetiştiğini düşündüğünüzde toprağın önemini yazınız.

b) Bize kucağını açan, hiç kıskanmadan çeşitli besinler veren kimdir? Özellikleri nelerdir?”

sorularına ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;27 Toprak ananın içinde her şey vardır.
- G.Ö;8 Toprak çok cömerttir.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;37 Arif “Elma Batı Karadeniz’de, muz Antalya’da yetişiyor ve verimli (bereketli) topraklarda yetişiyor” dedi.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;19 Yemekte yediğim çoğu şey toprakta yetişiyordu. Karpuz, kavun, lahana vb. bunların hepsi doğada yetişiyor. Ve doğada hiç vermemelik etmeyip bize bu güzellikleri veriyor. (cömert)

2-“a) Doğal çevremiz nasıl tahrip edilmektedir? Bu tahribi hazırlayan nedenler nelerdir, önlemek için neler yapabiliriz?

b) Çevreyi korumak neden önemlidir? Ülkemizde çevre korumacılığını yaymak için neler yapmalıyız?”

sorularına ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;15 Evimizin karşısına bir fabrika kurulmuştu.
- G.Ö;13 Aynı zamanda o fabrikanın yanındaki göle kanalizasyondan çıkan atıklar karışıyordu.
- G.Ö;4 Bol bol ağaç dikip korumalıyız; ormanlarda ateş yakmamalı ve sigara içmemeliyiz.
- G.Ö;45 Çocuklar, fabrika atıklarını azaltmak için; fabrika bacalarına filtre takılmalıdır.
- G.Ö;46 Ormanlarda insanlar yüzünden yangınlar çıkıyor.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;14 Çocuk yerlerde çöp(atık) olduğunu görmüş, insanlara çöpleri(atık) toplattırması.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

3- “Köpek ısırması sonucu vücudumuzda nasıl bir rahatsızlık olur? Bu rahatsızlığın oluşma nedeni nedir? Kurtulmak için neler yapmalıyız?”

sorularına ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;9 Ağrı başlar; bunun nedeni ise köpektaki mikropların bize bulaşmasıdır. Kurtulmak için kuduz aşısı oluruz.
- G.Ö;14 Çevremizi temiz tutmazsak hemen hasta oluruz.
- G.Ö;13 Eğer köpek kuduzsa ve zamanında hastaneye yetişemezsek hasta oluruz ve ölebiliriz.
- G.Ö;2 Ne kadar duyarlı olursak ve doğayı kirliletmezsek ülkemize o kadar turist gelir.
- G.Ö;46 Kuduz köpeklerin ısırması sonucu kuduz hastalığına yakalanabiliriz.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;6 Doğayı korumazsak her taraf çok pislik(kirlilik) içinde olur.
- G.Ö;25 Köpek ısırınca en yakın doktora gittim. Bana pansuman yaptı ve iğne (aşı) vurdu.

- G.Ö;50 Köpektaki mikroplar bize geçer bu yüzden rahatsızlanınız(hastalık).

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Anahtar sözcüklerin yanlış kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;24 Doktor onlara kuduz olduğunu söyledi. Eğer ağaçların yetişen meyvelerini yeseydi bazı mikroplar ölür ve durumu kötüye gitmezdi.

4. “Ülkemizi yabancılara güzel tanıtmak ve ülkemize turist çekmek için neler yapmalıyız?”

sorularına ilişkin öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler;

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;34 Okul ihtiyaçlarımızı(eğitim) karşılamak için biz doğaya ciddi zararlar veririz.
- G.Ö;34 Ama düşünmemiz gerekir bu kalemler, defterler(kağıt) nereden geliyor.
- G.Ö;43 Tarihi ve doğal güzelliklerimizi(doğal zenginlik) korumalıyız.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümle örnekler;

- G.Ö;12 Çevreyi koruma kampanyası başlatalım diye söyledim. Arkadaşlarım

bana katılarak, bir bölümümüz afiş astık, bir bölümümüz TV'lere haber verdik, bir bölümümüzde gazeteye ilan verdi. (kamuoyu eğitimi)

- G.Ö;51 Doğal çevreye zararı azaltmak için insanlara düzgün bir dilde bunu anlatmak gerekiyordu. (eğitim)

4.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.3.1. “Sağlık ve Çevre” Teması İle İlgili Anahtar Sözcüklerin Sözlü Dilde Kullanım Düzeyleri Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Anahtar sözcüklerin sözlü dilde kullanım düzeyleri nedir?” alt problemine ilişkin bulgular, öğrencilere sorulan sorulara verdikleri sözlü cevaplarda kullandıkları anahtar sözcüklerle ilgili; doğru kullanımlarına, o anahtar sözcüğün yerine günlük hayatta ki kullanımlarına, tasvirlerle o anahtar sözcüğü kullanmaya çalıştıkları cümlelere ve anahtar sözcüklerin yanlış kullanımlarına örnekler öğrencilerin verdikleri cevaplardan seçilmiş ve aşağıda altı çizili olarak belirtilmiştir.

Araştırmanın bu basamağında 4. sınıflardan 29, 5. sınıflardan 21 öğrenci ile bu çalışma yapılmıştır. Çalışmada 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yöneltilen sorulara göre bulgular verilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 12’de, 4. sınıflarda anahtar sözcükler ile ilgili sorular sorularak yapılan görüşme çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullandıktan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 12: 4. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Görüşme

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Süre (Dakika)	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Süre (Dakika)
G.Ö; 25	12	08.30	G.Ö; 46	9	08.37
G.Ö; 2	12	07.30	G.Ö; 40	9	08.25
G.Ö; 47	12	07.15	G.Ö; 10	9	07.30
G.Ö; 59	12	06.30	G.Ö; 1	8	09.00
G.Ö; 70	12	05.50	G.Ö; 7	8	07.00
G.Ö; 22	11	08.08	G.Ö; 5	8	06.35
G.Ö; 44	11	07.25	G.Ö; 57	8	06.10
G.Ö; 37	11	07.20	G.Ö; 45	8	04.15
G.Ö; 38	11	04.58	G.Ö; 39	7	11.47
G.Ö; 71	11	03.32	G.Ö; 29	7	10.53
G.Ö; 36	10	07.15	G.Ö; 41	7	08.36
G.Ö; 18	10	06.47	G.Ö; 55	7	04.41
G.Ö; 42	10	06.30	G.Ö; 43	6	07.50
G.Ö; 4	10	05.06	G.Ö; 13	6	05.08
G.Ö; 31	10	04.06			

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

12 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci; 11 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci; 10 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci; 9 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 8 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci ve 6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu görülmüştür.

Tablo 12’ye bakıldığında en çok 12 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci, en az 6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu görülmüştür.

1-“a) Hastalık nedir?

b) Hastalıklardan korunmak için neler yapılmalıdır?

c) Hastalandığınızda hangi durumlarla karşılaşıyorsunuz?

d) Hastalandığınızda iyileşmek için neler yaparsınız?”

sorularına ilişkin görüşme örneklerine ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 43: Sigara içmenin, kötü şeyler kullanmanın, kızamık çıkarmanın hastalık olduğunu; hastalıklardan korunmak için doktora gidilmesinin ve vitaminli şeyler yenilmesinin gerektiğini; hastalandığında kendisini rahatsız hissettiğini, derslerini yapamayacak duruma geldiğini, su içemediğini, yataktan kalkamadığını ve uyuyamadığını ifade etmiştir. “Hastalandığınızda iyileşmek için neler yaparsınız?” sorusuna cevap verilmemiştir.

G.Ö 47: Hastalığın insanın vücuduna giren mikropla oluşan yorgun düşme, ateş çıkma durumu olduğunu; hastalıklardan korunmak için dengeli beslenilmesi, aşırı yemek yenilmemesi, sağlıklı beslenilmesi gerektiğini; hastalandığında yorgun düştüğünü, başının ağrıdığını, ateşinin çıktığını; hastalandığında iyileşmek için hastanede iğne vurulduğunu, şurup içtiğini ifade etmektedir.

G.Ö 71: Hastalığın vücudumuza giren mikroplar sonucu oluştuğunu; korunmak için doktora gidilmesi ve ilaçların düzenli kullanılması gerektiğini; hastalandığında ateşlenme, grip, öksürük gibi durumlarla karşılaştığını; iyileşmek için ilaç kullandığını ve aşı olduğunu ifade etmektedir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;46 Ateşim çıktığı zaman donuyorum.
- G.Ö;47 Hastalık insanın vücuduna giren mikropla oluşan yorgun düşme, ateş çıkma durumu.
- G.Ö;22 Doktorun verdiği ilaçları doğru düzgün kullanıyorum.
- G.Ö;5 Doktora giderim doktorun verdiği ilaçları saatine göre içerim.
- G.Ö;2 İyileşmek için antibiyotik içerim.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;47 Yorgun düşerim, başım felan ağrır (sancı).
- G.Ö;71 Hastalandığımızda ateşlenme (ateşi çıkmak), grip, öksürük gibi durumlarla karşılaşabiliriz.
- G.Ö;59 Mesela ayda bir kez hastalanmamak için panadol (antibiyotik) yapılmalıdır.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;36 Hastaneye gideriz orda bize iğne falan vururlar, şurup verirler. (ilaç)

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Anahtar sözcüklerin yanlış kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;43 Sigara içmek, kötü şeyler kullanmak onlara da hastalık denir.

2. “a) Sağlık nedir?

b) Sağlıklı yaşamak için nelere dikkat etmeliyiz?”

sorularına ilişkin görüşme örneklerine ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 43: Sağlık; vitaminleri yemek, süt içmek, vitaminli şeyler yemek gerektiğini; sağlıklı yaşamak için sigara içmemeye, kötü şeyler kullanmamaya,

vitaminli şeyler yemeye, kötü şeylerden uzak durmaya dikkat etmek gerektiğini ifade etmektedir.

G.Ö 47: Sağlık; spor yapmak, dengeli beslenmek, fazla kilo almamak olduğunu; sağlıklı yaşamak için fazla kilolu olmamak, her şeye fazla üzülmemek, hastalanmamak, hastalanmamak için spor falan yapmak, vücudumuza mikrop sokmamak ve dengeli beslenmek gerektiğini ifade etmektedir.

G.Ö 71: Sağlığın, insanların dengeli beslenmesi veya iyi şeyler yapması ile oluşan bir şey olduğunu; sağlıklı yaşamak için dengeli beslenmek, beslendiğimiz şeylere önem göstermek ve spor yapmak gerektiğini ifade etmektedir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;47 Hastalanmamamız için spor falan yapmamız gerekir, vücudumuza mikrobu sokmamamız gerekir.
- G.Ö;1 Açıktaki satılan meyveleri ve sebzeleri yıkamadan yersek hastalanırız.

3 “a) Orman deyince aklınıza ilk gelen şey nedir?

b) Ormanların bizim için önemi nedir?

c) Ormanlar nasıl yok oluyor, yok olmaması için ne gibi önlemler almalıyız?

d) Ormanları korumazsak karşılaştığımız sorunlar nelerdir?”

sorularına ilişkin görüşme örneklerine ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 43: Orman deyince aklına ağaç, doğa, orman yangınları, ormanları yakmamak, doğayı temiz tutmak, çevremizi kirletmemek geldiğini; ormanların bizim için önemli olduğunu onları temiz tutmak ve ateş yakmamak gerektiğini; pikniğe gidildiğinde yerlere çöp atmamak, atalarını uyarmak gerektiğini ifade etmektedir. Ağaçları kesip yaktığımızı ve onlardan ısı aldığımızı; ormanların ağaç kesilerek, ateş

yakılarak, bazı ihtiyaç olmayan ağaçlar kesilerek yok olduğunu, ormanda bir sürü ağaç varsa fazlasının kesildiğini ve yakıldı ını, yakılarak ormanların yok olduğunu; yok olmaması için tabela koyulabilece ini, tabelalara atmayın yazıları yazılarak ağaçlara yapıştırılabilece ini; ormanları yaktı ımız ve kesti imiz zaman ormanda ağaç yoksa ısı alamayaca ımızı, ısının bizim için önemli olduğunu, ağaçlar olmasa hava alamayaca ımızı, temiz hava olmayacağını ifade etmektedir.

G.  47: Orman deyince aklına doğanın, hayvanların, doğayı temiz tutmanın ve piknik falan yapmanın geldiğini; ormanlar olmasa oksijen alamayaca ımızı, meyvelerimizin olmayacağını ve ormanların hayvanların yuvası olduğunu ifade etmektedir. Ormanlarda hayvanlar ve böcekler bulunduğu, ağaçlar ve çeşitli otlar olduğu için önemli olduğunu ifade etmektedir. Ormanlarda insanlar pikni e gittiğinde ateş yakıyor, ağaçları kesiyor, böyle durumlarla ormanlar yok oluyor; yok olmaması için ateş yakmanın falan yasaklanması gerektiğini, insanların e itilebilece ini, ağaçları kesmeme konusunda kampanya ba latılabilece ini; ormanlar olmazsa oksijen alamayaca ımızı, oksijen alamayınca ya ayamayaca ımızı ve  lece imizi, meyvelerimizin yeti meyece ini, bitkilerinde olmayacağını, bir sürü hasta olacağını ve birçok kişinin  lebilece ini ifade etmektedir.

G.  71: Orman deyince aklına doğa geldiğini; ormanlar solunumumuza yardım etmesi, iyi bir yaşam için birde gelecek olan küresel ısınma için belki yardım edebileceği için önemli olduğunu; ormanların insanların bilinçsizce, ate leri s nd rmeyerek, yanan ağaçlarla, orman yangınlarıyla, sigara gibi şeylerin ağaçların yanlarına veya ormanlarımıza atılmasıyla, piknik ate lerimizi s nd rmemeyle, ağaçları kesmeyle yok olduğunu, ormanları korumazsak rahat bir  evre olmayacağını, insanların rahat ya ayamayaca ını ve soluk alıp vermede zorluklarla kar ıla aca ını ifade etmektedir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;43 Ormanlar bizim için önemlidir; onları temiz tutmalı, ateş yakmamalıyız.
- G.Ö;57 Ağaçlar olmasa biz temiz hava alamayız.
- G.Ö;47 Ormanlara insanlar pikniğe gittiğinde ateş yakıyor, ağaçları kesiyor, böyle durumlarla ormanlar yok oluyor.
- G.Ö;22 İzinsiz yere kesenleri uyarmalı, ormanları korumalıyız.
- G.Ö;31 Ormanları korumazsak ağaçlar yok olur, dünyamız yok olur.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;59 Orman deyince canlılar ağaçlar, bitkiler, doğa, doğa ana (toprak ana) geliyor.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnekler;

- G.Ö;46 Bir ağaç günde 100 insana yetecek kadar oksijen verir, çevremizi yeşillendirir, ormanların çoğalmasını sağlar. (yararlı)
- G.Ö;5 İnsanlar ormana pikniğe gidip, ateş yakıyorlar onu söndürmeden geriye dönünce ateş büyüyor her yere saçılıyor. İnsanlar içtiği sigaraları yere atıyorlar, attığı yerde ot felan varsa o tutuşuyor ondan ağaçlarda tutuşuyor. Ormanlar yok oluyor. (yakmak)
- G.Ö;42 Sigara içmeyi önlemeye çalışmalıyız. Sonra orman veya ormanın girişine ateş yakmayın yazabiliriz ya da giderken ateşi söndürünüz yazabiliriz. (korumak)

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

4. “Trafığın çok yoğun olduğu bir yerde oturduğunuzu düşününüz;

- a) Hangi sorunlarla karşılaşsınız?
- b) Hangi sesleri duyarsınız?
- c) Burada gördüğünüz şeyler neler olabilir?”

sorularına ilişkin görüşme örneklerine ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 43: Trafığın çok yoğun olduğu bir yerde kendini çok kötü hissedeceğini, derslerini yapamayacağını, çok yoğun sesler çıkacağını, rahatsız olacağını, işlerini yapamayacağını, ihtiyaçlarını gideremeyeceğini, uyuyamayacağını ve rahatsız olacağını ifade ediyor. Araba sesini, insan sesini, konuştuklarını, hayvan ortamında olursa hayvan sesini duyabilir, motor geçiyorsa onların sesini duyarım, araçların sesini duyarım ve diğer canlıların seslerini duyarım şeklinde ifade ediyor. Burada araba, araç, kuş, hayvan göreceğini ifade ediyor.

G.Ö 47: Geceleri taşıtlar yüzünden uyuyamayacağını, taşıtların sesinden, korna sesinden ödevlerini yapamayacağını; taşıtların seslerinden, korna seslerinden, bazen oralarda olan düşünlerde silah falan patlatılmasından, egzoz dumanlarından rahatsız olup hastalanacağını ifade ediyor. Taşıt seslerini, korna seslerini, kötü sesleri, düşün seslerini, silah seslerini duyacağını; insanları, taşıtları, ağaçları göreceğini ifade etmektedir.

G.Ö 71: Araba sesi ile genellikle arabalardan çıkan dumanların sorun oluşturacağını, korna sesleri gibi gürültüler olacağını ifade ediyor. Bu ortamda sadece araba sesi ve gürültü olacağını ifade etmektedir. “Burada gördüğünüz şeyler neler olabilir?” sorusuna cevap alınamamıştır.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;43 Hayvan ortamında olursa hayvan sesini duyabilir, motor geçiyorsa

onların sesini duyarım, araçların sesini duyarım.

- G.Ö;46 İlaç almamız gerekir, ciğerlerimiz siyahlaşmaya başlar.
- G.Ö;2 Trafik sesi, fren sesi, araç sesi bunlar hep vardır.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;47 Taşıtların sesinden (araç sesi), korna sesinden (araç sesi) ödevlerimizi yapamazdık.
- G.Ö;29 Yani çok ses olurdu, başım ağrırdı (sancı).

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;29 Arabaların sesleri, motorların sesleri, taksilerin sesleri, otobüslerin sesleri, traktörlerin seslerini duyuyorum. (araç sesi)

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

5. “Yavrusunu vücudunda bir bölmede taşıyan hayvan nerede yaşıyor? Bize bu hayvan hakkında bilgi verir misiniz?”

sorularına ilişkin görüşme örneklerine ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 43: Kanguru, yavrusunu taşıyamazsa yürüyemez, ölebilir, kazalara neden olabilir, yavrusunu taşımazsa o büyük bir sorunla karşılaşabilir. Yavrusunu

taşıyamazsa anne kanguruda kendisini düzgün hissedemez, rahatsız hisseder.

G.Ö 47: Bu hayvan kangurudur, zıplayarak yürür, kesesi olur, önünde yavrusu hiç oradan ayrılmaz, uzun kulakları olur, ormanda yaşar, bazen hayvanat bahçelerinde falan olabilir, ormanda arkadaşları falan olabilir.

G.Ö 71: Kanguru, Afrika'da yaşıyor, yavrusunu kesesinde taşıyor ve zıplayarak ilerler.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;22 O hayvanın adı kangurudur, Avustralya'da yaşar.
- G.Ö;42 Kanguru ormanda yaşar, kesesinde yavrusunu taşır.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;22 Hayvanat bahçelerinde bulunur; zıplar (sıçramak) iki bacaklıdır.
- G.Ö;41 Kanguru başka bir yerlerde yaşar; onun gövdesinde bir tane cebi (kese) vardır.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Aşağıda verilen Tablo 13'de, 5. sınıflarda anahtar sözcükler ile ilgili sorular sorularak yapılan görüşme çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullandıktan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 13: 5. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Görüşme

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Süre (Dakika)	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Süre (Dakika)
G.Ö; 8	14	41.16	G.Ö; 11	11	07.26
G.Ö; 26	13	10.46	G.Ö; 31	10	08.03
G.Ö; 45	13	08.37	G.Ö; 63	10	07.50
G.Ö; 19	13	06.57	G.Ö; 57	10	07.40
G.Ö; 52	12	09.45	G.Ö; 25	9	08.42
G.Ö; 55	12	08.48	G.Ö; 64	8	08.28
G.Ö; 60	12	08.04	G.Ö; 56	8	08.27
G.Ö; 48	11	12.55	G.Ö; 58	7	06.00
G.Ö; 49	11	09.35	G.Ö; 62	6	11.10
G.Ö; 59	11	09.26	G.Ö; 36	6	06.44
G.Ö; 9	11	09.17			

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

14 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 13 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 12 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 12 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 11 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci; 10 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 9 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 8 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci ve 6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu görülmüştür.

Tablo 13 incelendiğinde en çok 14 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci, en az 6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu görülmüştür.

1- “a) Doğal çevremiz nasıl tahrip edilmektedir, bu tahribi hazırlayan nedenler nelerdir, kurtulmak için neler yapmalıyız?

b) Çevreyi korumak neden önemlidir?

c) Ülkemizde çevre korumacılığını yaymak için neler yapmalıyız?

d) Sanayileşmek ülkemizdeki doğal çevreyi nasıl etkilemektedir?

e) Pikniğe gittiniz, piknikte insanların eline geçeni çevreye attığını gördünüz; böyle bir durumdan doğa nasıl etkilenir?”
sorularına ilişkin görüşme örneklerine ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 11: Doğal çevremiz sigaralarla, yerlere çöp atılması ile kirlenir; ağaçların kesilmesi ile oksijensiz kalır. İnsanlar öyle pis alışkanlıklar edindikleri için çevremiz de kötü duruma düşüyor, çevremizi temiz tutmalıyız, sigara içenleri falan uyarmalıyız. Çevremiz kir olursa her tarafta mikroplar oluşur ve bizi hasta eder. Çevre korumacılığını yaymak için kurumlar, örgütler kurmalıyız. Bunlarla da her tarafa kartlar hazırlayıp asmalıyız, herkesin buna uymasını sağlamalıyız. Fabrika dumanları çevreye büyük zarar veriyor, çevremiz daha da çok kirleniyor, boğazlarda çok kötü atık oluyor, filtre takmaları gerekiyor ama takmıyorlar, atıklarını denizlere bırakıyorlar, denizler de kötü oluyor. Çevreyi kirleten insanlarla karşılaştığımda çok kötü olurdum, çünkü her tarafı kirletiyorlar, attıkları şeyler, ateşler sönmezse çevremiz yok olabilir, onları uyarmak isterim, onlara bir daha yapmamalarını söylerim.

G.Ö 48: İnsanların gitgide ihtiyaçları çoğalıyor, bu yüzden de sanayiler, fabrikalar kuruluyor. Zehirli atıklar göllere, nehirlerle, çevreye, ormanlara falan bırakılıyor. Canlılar, doğada yaşayan bütün canlılar zarar görüp ölüyor. İnsanların bilinçsizliği, insanların gitgide ihtiyaçlarının artması ve teknolojinin gelişmesi çevrenin tahrip olmasına neden olmaktadır. Bunu engellemek için insanları bilgilendirmeliyiz; televizyonlarla, broşürlerle, pankartlarla insanlara bilgi vermeliyiz. Çevreyi korumazsak dünyada yaşayan canlılarımız ölür ve bizlerde yok oluruz. Çevremiz bizim yaşamamız için bir yaşam kaynağıdır. Eğer bunu kaybedersek dünyada yaşayan, çevremizde bulunan bütün canlılar ölür ve onlar ölürse biz de beslenemeyiz. İnsanların git gide ihtiyaçları arttığı için bir sürü teknoloji geliyor. Mesela, eskiden televizyon, telefon yoktu, insanların ihtiyaçları arttığı için yeni yeni buluşlar yapıldı ve ilerde de daha çok buluş yapılacaktır. Fabrikalar açıldı, telefonlar var, arabalar var, belki git gide zaman makinesi de icat

edilebilir. Çevrenin zarar görüp görmeyeceği düşünülmeden bir sürü sanayiler, fabrikalar kuruluyor. Bu yüzden çevre de zarar görüyor. Çevreye zarar veren insanları gördüğümde üzülürdüm. Onlar çevreye bir çok çöp atıyorlar. Mesela; şişe falan attıklarında güneş ışınları zamanla ona vuruyor ve çevre zarar görüyor. Camlar eriyerek yangına neden oluyor ve oradaki bütün ağaçlar yok oluyor.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;11 Çevremiz kir olursa her tarafta mikroplar oluşur ve bizi hasta eder.
- G.Ö;9 Fabrika dumanları çevreye büyük zararlar veriyor, çevremiz daha da çok kirleniyor.
- G.Ö;48 Zehirli atıklar göllere, nehirlerle, çevreye, ormanlara falan bırakılıyor.
- G.Ö;25 Fabrikaların atıkları ormanlarımızı yok eder.
- G.Ö;45 Sanayileşince fabrikalar artıyor, fabrikaların zehirli dumanları atmosferi deliyor.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;26 Orası çok kötü bir yer olur, ıssız bir yer, hiç kimse gelmez o pisliklerden (kirlilik) dolayı.
- G.Ö;59 Bir kamuoyu (kamuoyu eğitimi) oluşturarak bunları kurabiliriz.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümlelere örnekler;

- G.Ö;9 Öğretmenimizin bize bilgi anlatmasını istemeliyiz. (eğitim)
- G.Ö;26 Çevreyi korumazsak böyle her taraf beton olur, beton olduğunda da ağaçlar kesilir. (beton yığını)

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

2-“a) Çevre açısından ülkemizi yabancılara güzel tanıtmak ve ülkemize turist çekmek için neler yapmalıyız?

b) Ülkemize gelen turistlerinde ilgisini çeken birçok kuşun birlikte yaşadığı, bu kuşlar için uygun ortamların oluşturulduğu;

I- Bu yer neresidir?

II- Bu yerin ülkemize ne gibi faydaları vardır?”

sorularına ilişkin görüşme örnekleri ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 11: Yabancıların gelmesi için çevremizi temiz tutmalıyız. Burayı güzel bulmalılar yoksa bir daha gelmezler. Denizlerimize filtre takmazsak denize katılan atıklar onlara zarar verebilir. Ülkemiz turizm açısından küçük düşer. Bundan dolayı pek turist falan gelmez. Birçok kuşun birlikte yaşadığı yer kuş adası mı?, kuş cennetimi hatırlamıyorum. “Bu yerin ülkemize ne gibi faydaları vardır?” sorusuna cevap verilmemiştir.

G.Ö 48: Yabancıların gelmesi için çevremizi daha yeşillendirmeli ve insanları bilgilendirmeliyiz. Mesela; Pamukkale travertenleri ile ilgili gitmedim ama duymuştum, çevresinde çöpler falan varmış, Ölü Deniz’de falan çöpleri toplamışlar. Bu nedenle turistler daha çok gelmeye başlamış. Televizyonlarda insanların ilgisini çeken haberler ve gazetelerde de aynı şekilde buraları daha iyi tanıtmak için

çekiyorlar. Oraları çekerek ülkemizde bulunan tarihi eser ve doğal güzellikleri turistlere tanıtabiliriz. Birçok kuşun birlikte yaşadığı yerin ülkemize faydaları bunlar daha çok üreyerek kuşları oluşturur. Yaşam kaynağımız bir örümcek ağına benziyor. Eğer onlardan biri yok olursa bütün canlılar yok olur. Kuşları yiyen hayvanlarımızda var, eğer kuşlar olmazsa canlılar yaşayamaz. Onlarla biz de besleniyoruz, canlılar olmazsa bizde yaşayamayız.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;45 Çevremizi kirletmemeliyiz, doğal çevreye zarar vermemeliyiz.
- G.Ö;19 Kuş cenneti daha çok turist gelmesini sağlıyor, kuşların daha kolay yaşamasını sağlıyor.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;19 Gelen turistlere daha saygılı sevgili olmalıyız, onlara Türkiye'yi güzelce tanıtmalıyız; doğal güzelliklerini (doğal zenginlik) tanıtmalıyız.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnek;

- G.Ö;59 Turistleri çoğaltırız. Güzellikleri görürler, turistlerden para kazanırız. Kuş çeşitlerini öğrenirler. Hayvanları gezerler. Bir turist gelse burayı güzel bulsa ülkesine gitse burayı anlatsa bir sürü turist gelir. Bu yüzden hem para kazanırız, hem de ülkemiz meşhur olur tarihi eserler bakımından. (turizm)

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

3-“ Toprak deyince aklınıza neler geliyor? Toprak bize karşı nasıl davranır, faydaları nelerdir?”

sorularına ilişkin görüşme örnekleri ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 11: Toprak deyince yeryüzü, bitkilerin yetiştiği yerler geliyor. Meyve ve sebzelerimizi oradan alıyoruz. Ağaçlar toprakta büyüyor ve işimize çok yarıyor. Toprak duyarlıdır. Bize sebze ve meyveleri o veriyor, hiçbir şeyi kıskanmıyor. Toprağa bastığımızda bizim elektriğimizi alıyor, evlerimizi de topraktan yapıyoruz.

G.Ö 48: Toprak deyince toprakta yaşayan canlılar ve toprak solucanı geliyor. Toprak olmasaydı etraf taşlarla kaplı olurdu, canlılarda yaşayamazdı. Toprak altında yaşayan bir sürü canlılar var, onlar toprağın altında yaşayabiliyor. Eğer toprak olmasaydı toprağın üstünde yaşayamazlardı. Canlılar birbirine gereksinim duyuyorlar, toprakta yaşayan canlılar olmasaydı biz de olmazdık. Toprakta fidanlar, ağaçlar, elma ağacı, bitkiler, çiçekler, bizi besleyen birçok sebze ve meyve, marul, zeytin ağacı yetişiyor. Eğer biz toprağa iyi davranır zarar vermezsek o da bize zarar vermez. Doğada böyle; doğaya zarar vermezsek o da bize zarar vermez. İleride çevremizde yeşillikler kalmayınca keşke geçmişte böyle yapmasaydım diye üzülürüz.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;9 Toprak bize çok cömert davranıyor.
- G.Ö;25 Zeytin ağaçlarını bilinçsizce kestiğimiz zaman zeytin olmaz.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnek;

- G.Ö;26 Ağaç dikersek daha iyi davranır ama böyle çöp (atık) atarsak daha şey olur; orda bitki yetişmez, kötü olur.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümleye örnekler;

- G.Ö; 33 Toprak sebze, meyve, diktiğimiz her şeyi bize veriyor. (cömert)
- G.Ö; 11 Toprağa bastığımızda bizim elektriğimizi alıyor evlerimizi de topraktan yapıyoruz. (yararlı)

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

4- “Kahvaltı sofralarında tüketilen besinlerden hangisi;

a) Ağaçta yetişir?

b) Hangi ağaçta yetişir?

c) Ağaçları hiç düşünmeden kesmeye devam edersek bizi bekleyen olumsuz durumlar nelerdir?”

sorularına ilişkin görüşme örnekleri ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 11: Zeytinler, zeytin ağacı yetişiyor. Ağaçları hiç düşünmeden kesersek ülke çok kötü durumlar içinde kalır; oksijen alamaz, ağaçlar havayı temizleyip de dışarı veremezler. Biz de dumanlar yüzünden astım hastası olabiliriz.

G.Ö 48: Zeytin, zeytin ağacında yetişiyor. Ağaçları hiç düşünmeden kesersek doğal afetler, deprem, sel, yangın olabilir. Deprem ve yangın bundan

kaynaklanmıyor, bizden kaynaklanıyor. Biz insanlar çok bilinçsiz olduğumuz için yangın çıkarıyoruz. Çevremizde bulunan canlıları ve bitkileri yok ederek ağaçları tüketiyoruz. Fabrikalar kurarak, ağaçlarımızı keserek yok ediyoruz. Ağaçlar yok olunca atmosfer tabakası delinir. Fabrikalardan çıkan zehirli dumanlar sayesinde bütün hastalıklar çoğalacak ve insan ölümleri artacaktır.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;8 Yaşlı ağaçları kesiyoruz; kalem yapıyoruz, kağıt yapıyoruz.
- G.Ö;48 Eğer böyle giderse atmosfer tabakası delinecek, zararlı maddeler dünyamıza gelecek ve bütün hastalıklar çoğalacak.
- G.Ö;31 Zeytin, zeytin ağacında bulunur ve ağaçlar yok olduğu için zeytinde yok olur.

5- “Okunmuş gazete ve dergileri;

a) Ne yapmalıyız?

b) Tekrar nasıl kullanılabilir hale getirebiliriz?”

sorularına ilişkin görüşme örnekleri ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 11: Atık kağıt fabrikalarına göndermeliyiz. Onların yeni olup tekrar gelmeleri lazım. Yoksa ağaçlarımız kesiliyor, ağaçlarımız yok oluyor.

G.Ö 48: onları geri dönüşüm fabrikaları var oralara vermeliyiz ve tekrar yenilemeliyiz. Bunları çevremize atarsak hem çevremiz zarar görür, hem de biz zarar görürüz. İnsanlar gazete veya şişeleri çevremize atmak yerine geri dönüşüm fabrikalarına verirse, fabrikalar ağaç kesmek zorunda kalmaz. Şişe, gazete ve dergiler için farklı farklı çöpler oluşturmalı, tekrar kullanılacak şekilde depolamalıyız.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;48 Okunmuş gazete ve dergileri geri dönüşüm fabrikaları var oralara vermeliyiz.
- G.Ö;52 Okunmuş gazete ve dergileri biriktirip atık kağıt yerlerine, fabrikalarına göndermeliyiz.

6- “Çok sevdiğimiz birisini köpek ısırdı;

a) Ne gibi sorunlarla karşılaştınız?

b) Ona nasıl yardımcı olabilirsiniz?

c) Gerekli önlemler alınmazsa hangi durumlarla karşılaşabiliriz?”

sorularına ilişkin görüşme örnekleri ve öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

G.Ö 11: Kuduz olabilir, bizi de ısırarak bulaştırabilir. Doktorlar çağırarak onlara yeni aşilar yaptırabiliriz. Maddi durumda da yardımcı oluruz, manevi olarak da destek olabiliriz. Gerekli önlemler alınmazsa çok korkar ve öleceğini düşünür.

G.Ö 48: Üzülürüm. Bütün köpeklerin aşılması gerekir. Evde beslesek de beslemesek de aşılması gerekir. Çünkü doğada hem yararlı hem de zararlı bitkiler ve canlılar (mikroskobik canlılar) var. Bunların bazıları zararlı bazıları yararlı. Soğuk havada kısa kollu ile gezersek zararlı mikroskobik canlılar hemen bizim yanımıza gelir, içimize girer, bizi hasta eder. Aynı şekilde köpek de kuduz oluyor, arkadaşını ısırtıyor ve o da hasta olabiliyor. Onu hastahaneye götürürdüm, bütün insanlara duyuru yapardım. Çevremizde bulunan kedi ve köpeklerin aşılması gerekir. Aşılandıkça da çevremizde hiçbir hastalık çoğalmaz. İnsanlar daha rahat yaşarlar. Gerekli önlemler alınmazsa hastalıklar çoğalır. İnsanların tedavi olabilmesi için ilaçlar gerekir.

Anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;9 Köpeğin ağızındaki mikroplar insana geçer.
- G.Ö;63 Köpek hastalıklıysa kuduz falan hastalığı varsa bu ölüme yol açabilir.
- G.Ö;48 Çevremizde yaşayan kedi, köpek gibi canlıların aşılınması gerekir.
- G.Ö;45 Köpek kuduz ise sevdiğim kişi hastalanır, kuduz hastası olur.

Anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayattaki kullanımlarına ilişkin örnekler;

- G.Ö;49 Acile götürür iğnesini (aşı) falan vurdururdum.
- G.Ö;45 Bu pis (kirlilik) yerleri biz kendimiz yapıyoruz ve kendi hayatımızı tehlikeye sokuyoruz.

(Hangi anahtar sözcüğün yerine kullanıldığı parantez içerisinde belirtilmiştir.)

Alt probleme ilişkin 4. ve 5. sınıflar zaman konusunda tablolar da görüldüğü gibi kısıtlanmamıştır. Sorular sorularak görüşme esnasında öğrencilerin anlamadığı sorular her iki sınıfta da anlayacakları şekilde değiştirilmiş ve anlamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin görüşme esnasında kendilerini rahat hissetmelerine çalışılmış, acele ettirilmemiş, samimi bir ortam oluşturulmaya çalışılmıştır. Tablolara bakıldığında 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ulaştıkları anahtar sözcük sayıları benzerlik göstermektedir. Görüşülen zaman ile ulaşılan anahtar sözcük sayısı birbiri ile doğru orantılı değildir. Örneğin; bir öğrenci kısa bir sürede daha fazla anahtar sözcüğe ulaşırken başka bir öğrenci daha uzun sürede daha az anahtar sözcüğe ulaşabilmektedir.

4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.4.1. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilerek Yaptıkları Zihin Haritalarının Görsel İfade Edilme Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu basamağında 4. sınıflardan 64, 5. sınıflardan 69 öğrenci ile çalışma yapılmıştır.

Çalışmada anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına, o anahtar sözcüğün yerine günlük hayatta kullandığı sözcüklere ilişkin örnekler öğrencilerin yaptıkları zihin haritalarından taranarak verilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 14’de, 4. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek zihin haritası çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullanan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 14: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışması

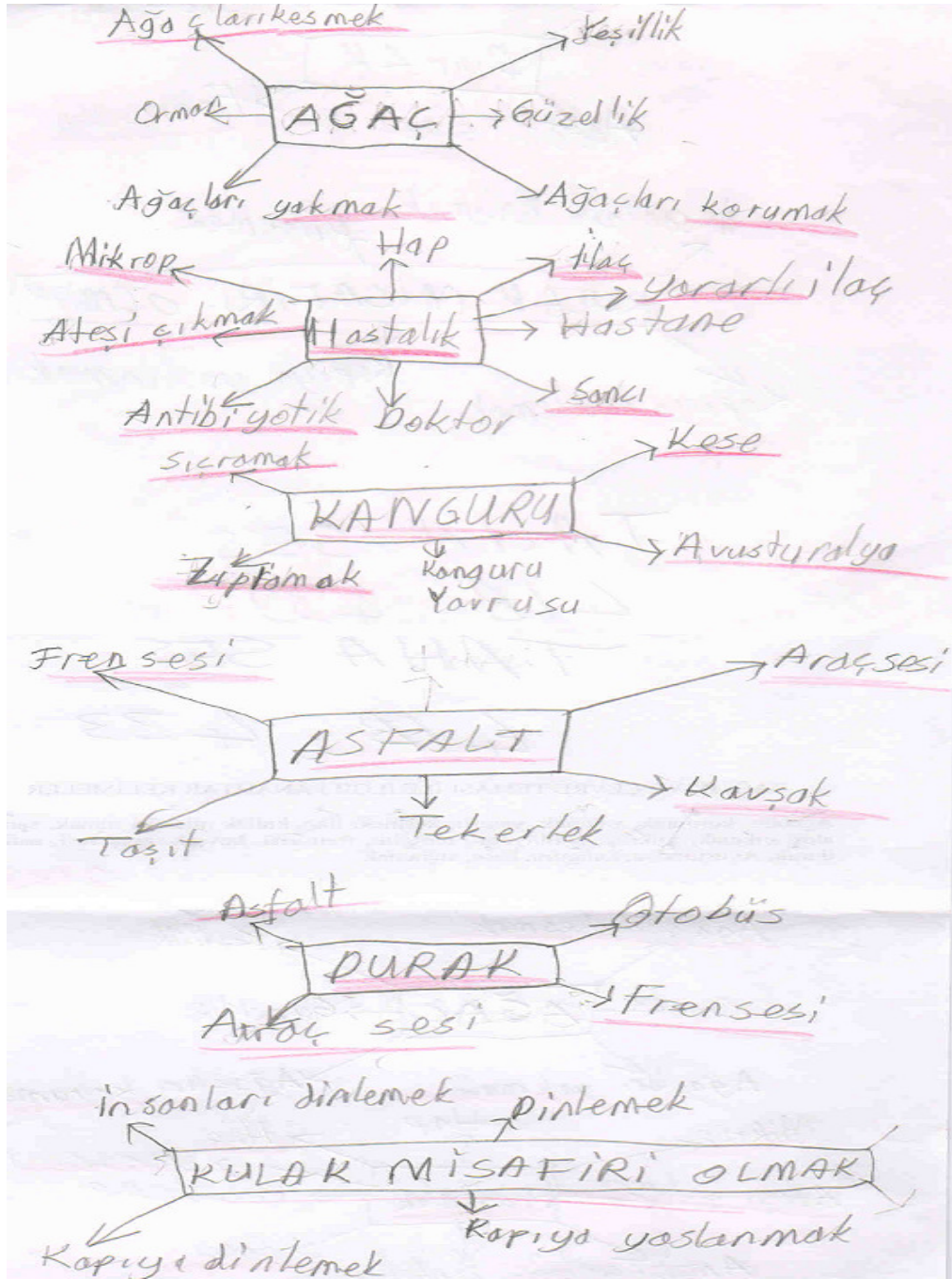
Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 19	21	G.Ö; 69	7
G.Ö; 23	21	G.Ö; 70	7
G.Ö; 31	21	G.Ö; 10	6
G.Ö; 34	21	G.Ö; 20	6
G.Ö; 37	21	G.Ö; 26	6
G.Ö; 39	21	G.Ö; 59	6
G.Ö; 40	21	G.Ö; 64	6
G.Ö; 41	21	G.Ö; 9	5
G.Ö; 42	21	G.Ö; 17	5
G.Ö; 43	21	G.Ö; 27	5
G.Ö; 46	21	G.Ö; 52	5
G.Ö; 47	21	G.Ö; 62	5
G.Ö; 48	21	G.Ö; 65	5
G.Ö; 50	21	G.Ö; 67	5
G.Ö; 51	21	G.Ö; 2	4
G.Ö; 29	20	G.Ö; 4	4
G.Ö; 30	20	G.Ö; 12	4
G.Ö; 33	20	G.Ö; 16	4
G.Ö; 49	20	G.Ö; 53	4
G.Ö; 32	17	G.Ö; 55	4
G.Ö; 71	15	G.Ö; 61	4
G.Ö; 38	12	G.Ö; 60	3
G.Ö; 54	12	G.Ö; 66	3
G.Ö; 45	11	G.Ö; 1	2
G.Ö; 58	11	G.Ö; 13	2
G.Ö; 6	10	G.Ö; 22	2
G.Ö; 18	9	G.Ö; 24	2
G.Ö; 21	9	G.Ö; 5	1
G.Ö; 25	9	G.Ö; 3	Katılmadı
G.Ö; 36	9	G.Ö; 28	Katılmadı
G.Ö; 7	8	G.Ö; 35	Katılmadı
G.Ö; 15	8	G.Ö; 44	Katılmadı
G.Ö; 56	8	G.Ö; 56	Katılmadı
G.Ö; 8	7	G.Ö; 63	Katılmadı
G.Ö; 11	7	G.Ö; 68	Katılmadı
G.Ö; 14	7		

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

21 anahtar sözcüğü kullanan 15 öğrenci; 20 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci; 17 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 15 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 12 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 11 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 10 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 9 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci; 8 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 5 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 7 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 7 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci ve 1 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci olduğu görülmüştür.

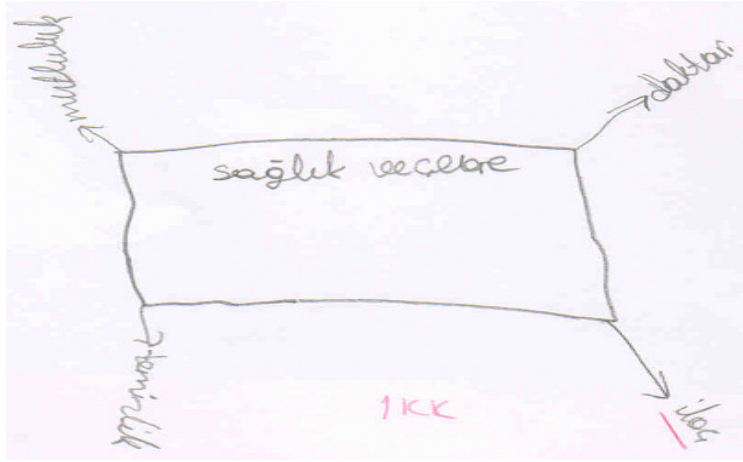
Çalışmada Tablo 14'e bakıldığında en çok 21 anahtar sözcüğü kullanan 15 öğrenci, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci olduğu görülmüştür.

Örnek: G:Ö; 51

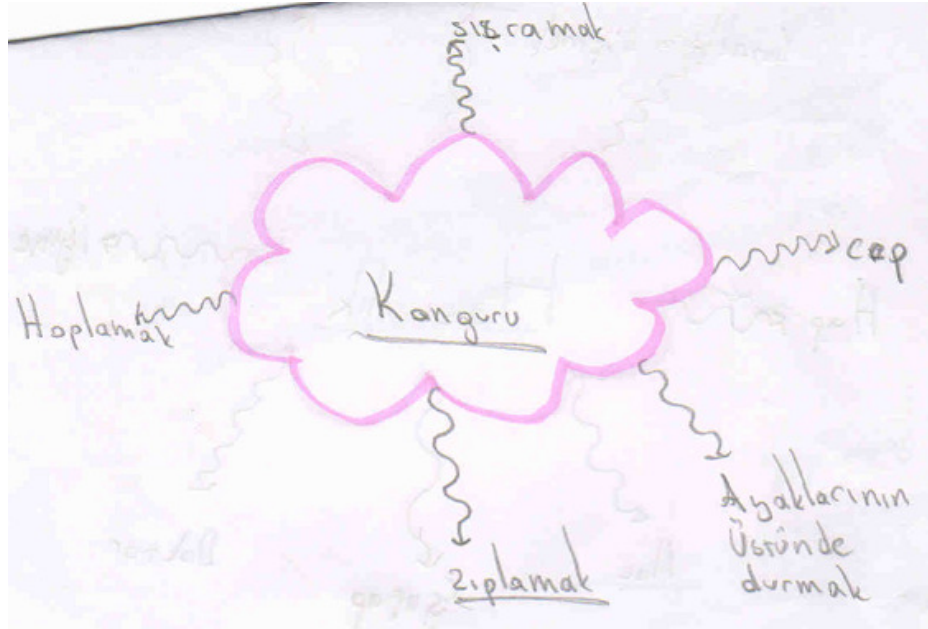
Yukarıda öğrencilerin yaptığı zihin haritalarından alınan örnekte görüldüğü gibi öğrencilerin bu çalışmada verilen anahtar sözcükleri kavram ilişkileri yönü ile genelde uygun kullanımlarda bulunduğu görülmüştür.

Örnek: G:Ö; 5

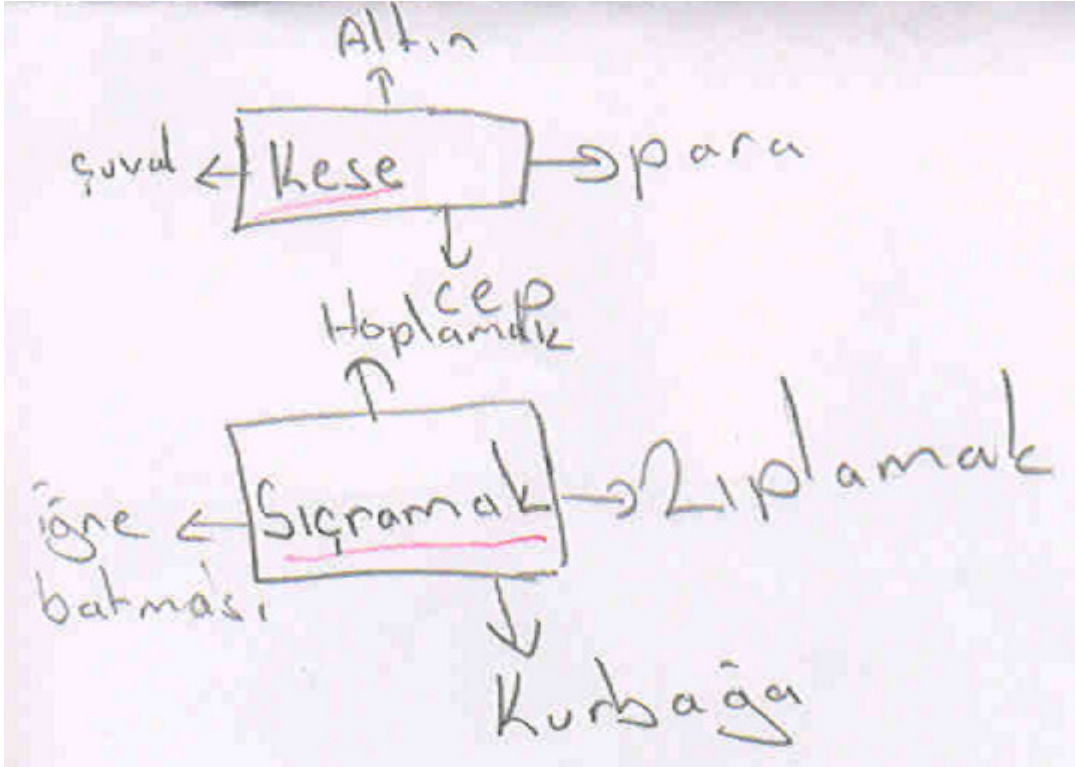
Uygun kullanımların yanı sıra yukarıdaki örnekte olduğu gibi zihin haritasında hiç anahtar sözcük kullanmayan ya da bir anahtar sözcüğü kullanan öğrenciler de olmuştur.

Örnek: G:Ö; 36

Verilen anahtar sözcüğün yerine günlük hayatta kullandığı sözcükleri de kullandıkları görülmüştür. Yukarıdaki zihin haritasında da görüldüğü gibi; sıçramak anahtar sözcüğünün yerine zıplamak, hoplamak sözcüklerini, kese anahtar sözcüğünün yerine cep sözcüğünü kullanmışlardır.

Örnek: G:Ö; 47

Bazı zihin haritalarında birbiri ile ilgili sözcükleri aynı zihin haritasında kullanırken, bazılarında temaya göre farklı, yani yanlış anlamlara gelecek şekilde anahtar sözcükleri kullanmışlardır. Yukarıdaki zihin haritalarından birincisinde kese anahtar sözcüğünü para, altın, çuval gibi sözcüklerle ilişkilendirirken ikincisinde sıçramak anahtar sözcüğünü kurbağa ve iğne batması ile ilişkilendirmiştir.

Aşağıda verilen tablo 15’de 5. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek zihin haritası çalışmasında elde edilen bulgular en çok anahtar sözcüğü kullanan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 15: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışması

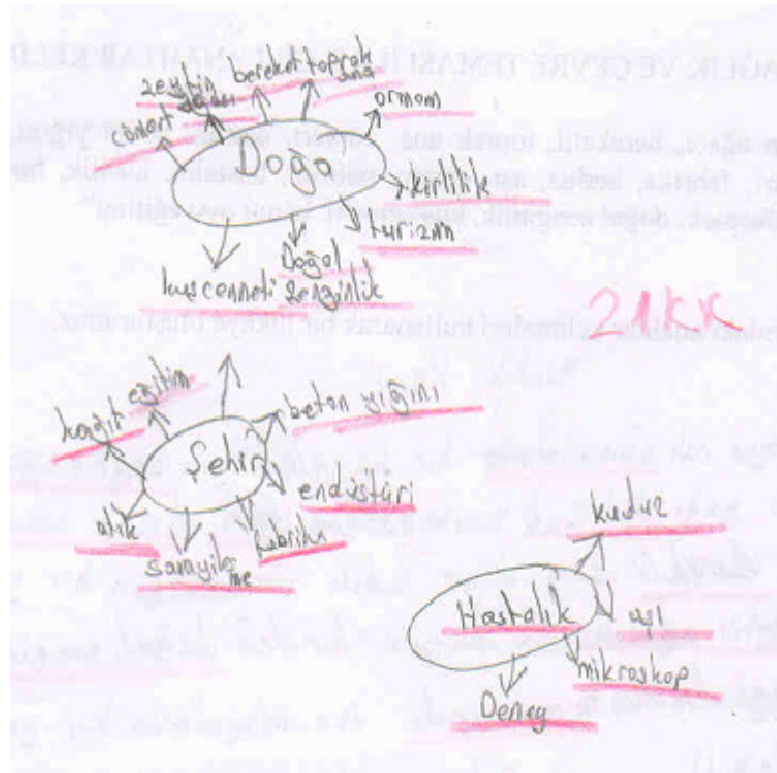
Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 12	21	G.Ö; 24	7
G.Ö; 16	21	G.Ö; 73	7
G.Ö; 11	18	G.Ö; 22	6
G.Ö; 10	17	G.Ö; 56	6
G.Ö; 40	17	G.Ö; 37	5
G.Ö; 18	15	G.Ö; 42	5
G.Ö; 70	15	G.Ö; 55	5
G.Ö; 1	14	G.Ö; 6	4
G.Ö; 65	14	G.Ö; 20	4
G.Ö; 70	14	G.Ö; 26	4
G.Ö; 3	13	G.Ö; 38	4
G.Ö; 46	13	G.Ö; 50	4
G.Ö; 71	13	G.Ö; 65	4
G.Ö; 64	12	G.Ö; 21	3
G.Ö; 68	12	G.Ö; 30	3
G.Ö; 74	12	G.Ö; 53	3
G.Ö; 14	11	G.Ö; 29	2
G.Ö; 15	11	G.Ö; 31	2
G.Ö; 57	11	G.Ö; 32	2
G.Ö; 67	11	G.Ö; 35	2
G.Ö; 4	10	G.Ö; 41	2
G.Ö; 8	10	G.Ö; 51	2
G.Ö; 9	10	G.Ö; 33	1
G.Ö; 17	10	G.Ö; 34	1
G.Ö; 58	10	G.Ö; 36	1
G.Ö; 60	10	G.Ö; 39	1
G.Ö; 63	10	G.Ö; 44	1
G.Ö; 2	9	G.Ö; 45	1
G.Ö; 7	9	G.Ö; 47	1
G.Ö; 13	9	G.Ö; 48	1
G.Ö; 19	9	G.Ö; 49	1
G.Ö; 25	9	G.Ö; 52	0
G.Ö; 59	9	G.Ö; 23	Katılmadı
G.Ö; 69	9	G.Ö; 27	Katılmadı
G.Ö; 5	8	G.Ö; 28	Katılmadı
G.Ö; 61	8	G.Ö; 43	Katılmadı
G.Ö; 62	8	G.Ö; 54	Katılmadı

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

21 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 18 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 17 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 15 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 14 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 13 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 12 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 11 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci; 10 anahtar sözcüğü kullanan 7 öğrenci; 9 anahtar sözcüğü kullanan 7 öğrenci; 8 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 6 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 6 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 1 öğrenci olduğu görülmüştür.

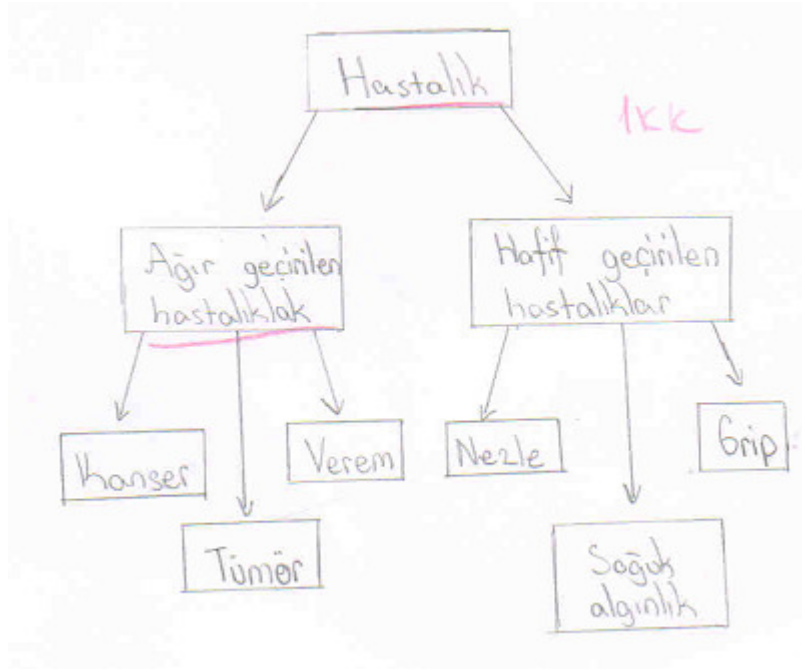
Bu çalışma Tablo 15'e bakıldığında en çok 21 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci olduğu, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan da 1 öğrenci olduğu görülmüştür.

Örnek: G:Ö; 16

5. sınıf öğrencileri ile yapılan bu çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yukarıdaki örnekte olduğu gibi birbiri ile anlam ilişkisi olan anahtar sözcükleri aynı zihin haritasında kullanmışlardır.

Örnek: G:Ö; 45

Yapılan çalışmada bazı öğrencilerin anahtar sözcüklerin verilmesine rağmen bu anahtar sözcükleri zihin haritasında uygun kullanamadıkları; yani zihin haritalarında beklenen anahtar sözcüklere ulaşamadıkları görülmüştür.

4.4.2. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Anahtar Sözcükler Verilmeden Yaptıkları Zihin Haritalarının Görsel İfade Edilme Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu basamağında 4. sınıflardan 56, 5. sınıflardan 64 öğrenci ile bu çalışma yapılmıştır.

Çalışmada anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ve o anahtar sözcüğün yerine günlük hayatta kullandığı sözcüklere ilişkin örnekler öğrencilerin yaptıkları zihin haritalarından taranarak verilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 16’da 4. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek zihin haritası çalışmasında elde edilen bulgular en çok anahtar sözcüğü kullananadan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 16: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 54	11	G.Ö; 4	1
G.Ö; 6	6	G.Ö; 12	1
G.Ö; 15	6	G.Ö; 21	1
G.Ö; 20	6	G.Ö; 30	1
G.Ö; 9	5	G.Ö; 31	1
G.Ö; 17	5	G.Ö; 38	1
G.Ö; 16	4	G.Ö; 40	1
G.Ö; 18	4	G.Ö; 53	1
G.Ö; 25	4	G.Ö; 71	1
G.Ö; 47	4	G.Ö; 29	0
G.Ö; 1	3	G.Ö; 32	0
G.Ö; 5	3	G.Ö; 34	0
G.Ö; 7	3	G.Ö; 36	0
G.Ö; 8	3	G.Ö; 43	0
G.Ö; 10	3	G.Ö; 44	0
G.Ö; 11	3	G.Ö; 45	0
G.Ö; 13	3	G.Ö; 48	0
G.Ö; 37	3	G.Ö; 49	0
G.Ö; 39	3	G.Ö; 58	0
G.Ö; 42	3	G.Ö; 60	0
G.Ö; 55	3	G.Ö; 23	Katılmadı
G.Ö; 59	3	G.Ö; 24	Katılmadı
G.Ö; 3	2	G.Ö; 26	Katılmadı
G.Ö; 14	2	G.Ö; 27	Katılmadı
G.Ö; 19	2	G.Ö; 28	Katılmadı
G.Ö; 22	2	G.Ö; 67	Katılmadı
G.Ö; 33	2	G.Ö; 35	Katılmadı
G.Ö; 41	2	G.Ö; 52	Katılmadı
G.Ö; 46	2	G.Ö; 57	Katılmadı
G.Ö; 50	2	G.Ö; 61	Katılmadı
G.Ö; 51	2	G.Ö; 62	Katılmadı
G.Ö; 56	2	G.Ö; 63	Katılmadı
G.Ö; 68	2	G.Ö; 64	Katılmadı
G.Ö; 69	2	G.Ö; 65	Katılmadı
G.Ö; 70	2	G.Ö; 66	Katılmadı
G.Ö; 2	1		

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

11 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 4 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 12 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 13 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 10 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 11 öğrenci olduğu görülmüştür.

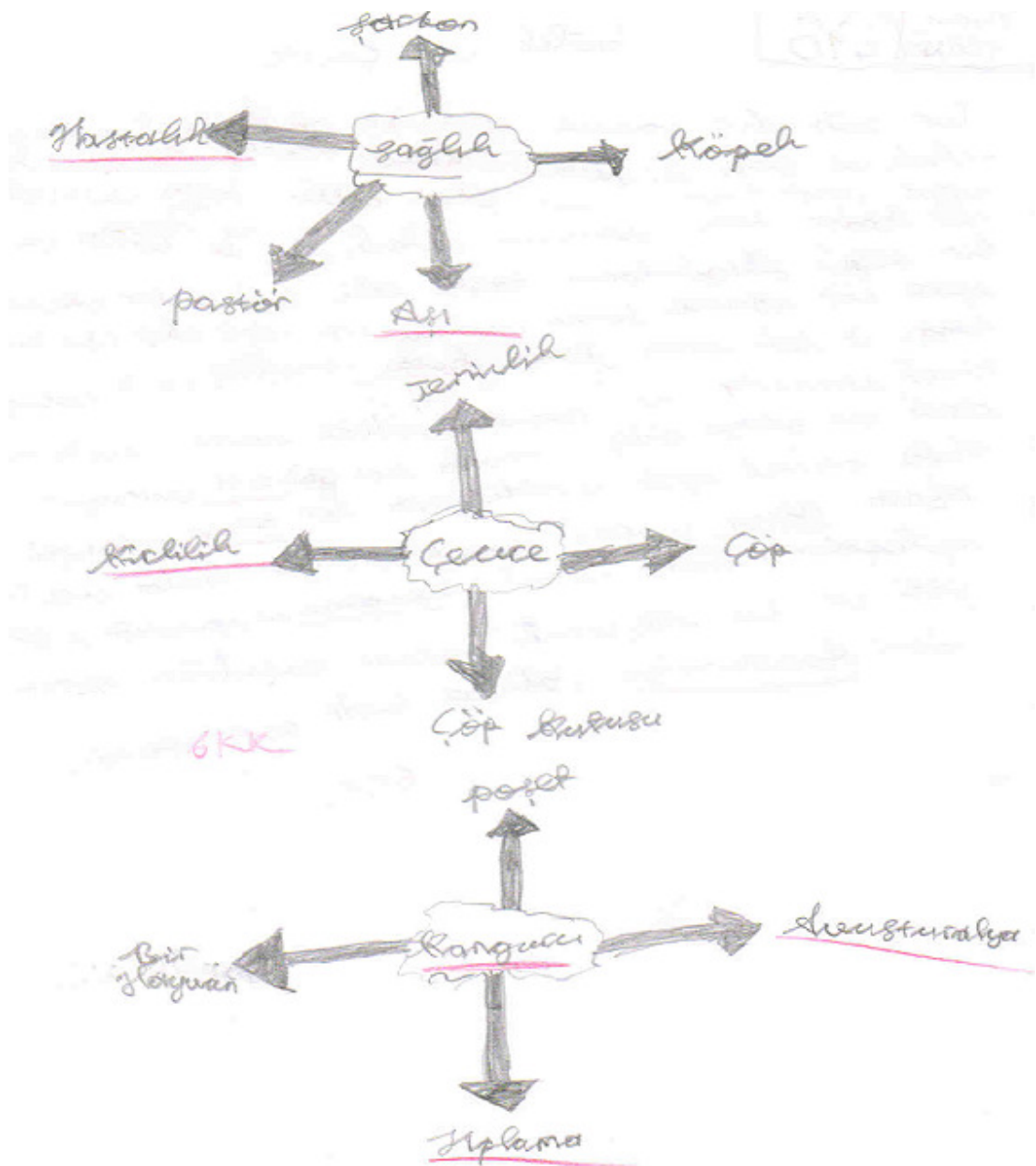
Bu çalışmada Tablo 16'ya bakıldığında en çok 11 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 10 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 11 öğrenci olduğu görülmüştür.

Örnek: G:Ö;45

Bu çalışmada öğrencilerden, temanın ismi verilerek zihin haritası oluşturmaları istenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin 11'i yukarıda verilen G:Ö;45 örneğinde olduğu gibi yaptıkları zihin haritalarında, hiç anahtar sözcük kullanmamışlardır.

Örnek: G:Ö;15

Yapılan çalışmada öğrencilerin; anahtar sözcükleri uygun şekilde zihin haritalarında kullandıkları görülürken, anahtar sözcüklerin yerine günlük hayatta kullandığı başka bir sözcüğü de kullandıkları görülmüştür. Yukarıda G:Ö;15' e ait verilen zihin haritasına bakıldığında hastalık, kanguru, Avustralya anahtar sözcüklerinin doğru anlamda kullanıldığı görülmüştür. Ancak aynı çalışmada anahtar sözcüğün yerine günlük hayatta kullanılan sözcükler de kullanılmıştır. Örneğin; hastalık anahtar sözcüğünün yerine şarbon sözcüğünü, ilaç anahtar sözcüğünün yerine aşı, kese anahtar sözcüğünün yerine poşet, sıçramak anahtar sözcüğünün yerine de zıplamak sözcüklerini kullandıkları görülmüştür.

Aşağıda verilen Tablo 17'de, 5. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek zihin haritası çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullanan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 17: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışması

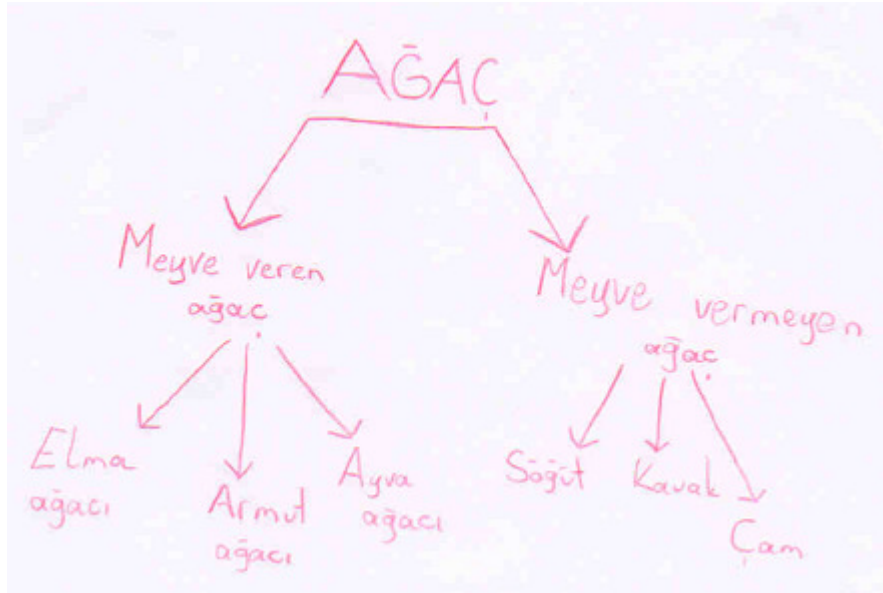
Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 59	6	G.Ö; 36	2
G.Ö; 60	6	G.Ö; 39	2
G.Ö; 1	5	G.Ö; 40	2
G.Ö; 68	5	G.Ö; 42	2
G.Ö; 14	4	G.Ö; 47	2
G.Ö; 24	4	G.Ö; 52	2
G.Ö; 34	4	G.Ö; 58	2
G.Ö; 40	4	G.Ö; 67	2
G.Ö; 46	4	G.Ö; 2	1
G.Ö; 49	4	G.Ö; 5	1
G.Ö; 50	4	G.Ö; 7	1
G.Ö; 53	4	G.Ö; 9	1
G.Ö; 57	4	G.Ö; 12	1
G.Ö; 63	4	G.Ö; 23	1
G.Ö; 11	3	G.Ö; 26	1
G.Ö; 15	3	G.Ö; 29	1
G.Ö; 16	3	G.Ö; 30	1
G.Ö; 17	3	G.Ö; 33	1
G.Ö; 22	3	G.Ö; 35	1
G.Ö; 25	3	G.Ö; 37	1
G.Ö; 41	3	G.Ö; 38	1
G.Ö; 44	3	G.Ö; 43	1
G.Ö; 48	3	G.Ö; 45	1
G.Ö; 51	3	G.Ö; 68	1
G.Ö; 55	3	G.Ö; 4	0
G.Ö; 56	3	G.Ö; 31	0
G.Ö; 62	3	G.Ö; 33	0
G.Ö; 64	3	G.Ö; 21	Katılmadı
G.Ö; 3	2	G.Ö; 54	Katılmadı
G.Ö; 6	2	G.Ö; 65	Katılmadı
G.Ö; 8	2	G.Ö; 61	Katılmadı
G.Ö; 10	2	G.Ö; 66	Katılmadı
G.Ö; 13	2	G.Ö; 70	Katılmadı
G.Ö; 18	2	G.Ö; 71	Katılmadı
G.Ö; 19	2	G.Ö; 72	Katılmadı
G.Ö; 20	2	G.Ö; 73	Katılmadı
G.Ö; 28	2	G.Ö; 7 4	Katılmadı

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 10 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 14 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 17 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 16 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 3 öğrenci olduğu görülmüştür.

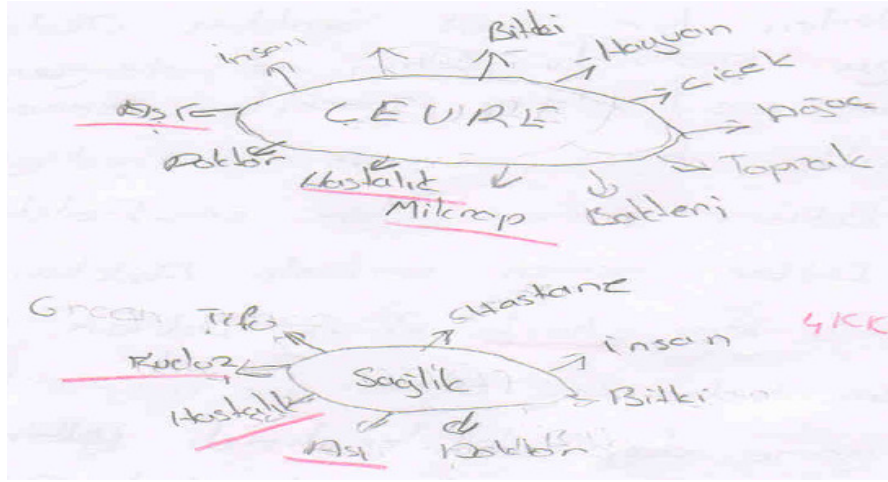
Çalışmada Tablo 17'ye bakıldığında en çok 6 anahtar sözcüğü kullanan 2 öğrenci, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 16 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 3 öğrenci olduğu görülmüştür.

Örnek: G:Ö;33

Yapılan çalışmada öğrencilerden 3 tanesi yukarıdaki örnekte olduğu gibi zihin haritalarında hiç anahtar sözcük kullanmamışlardır.

Örnek: G:Ö;24

“Sağlık ve Çevre” temasının ismi verilerek zihin haritası oluşturulması istendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu temanın ismine göre “sağlık” ve “çevre” diye iki zihin haritası oluşturmuşlar; bu zihin haritalarında da yukarıdaki örnekte olduğu gibi bazı anahtar sözcüklere ulaşmışlardır. Örneğin; aşı, hastalık, mikrop, kuduz gibi.

4.4.3. “Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili Sorular Sorularak Yaptıkları Zihin Haritalarının Görsel İfade Edilme Düzeyi Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu basamağında 4. sınıflardan 50, 5. sınıflardan 49 öğrenci ile çalışma yapılmıştır.

Çalışmada anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ve o anahtar sözcüğün yerine günlük hayatta kullandığı sözcüklere ilişkin örnekler öğrencilerin yaptıkları zihin haritalarından taranarak verilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 18’de, 4. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek zihin haritası çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullanan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 18: 4. Sınıflarda Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışması

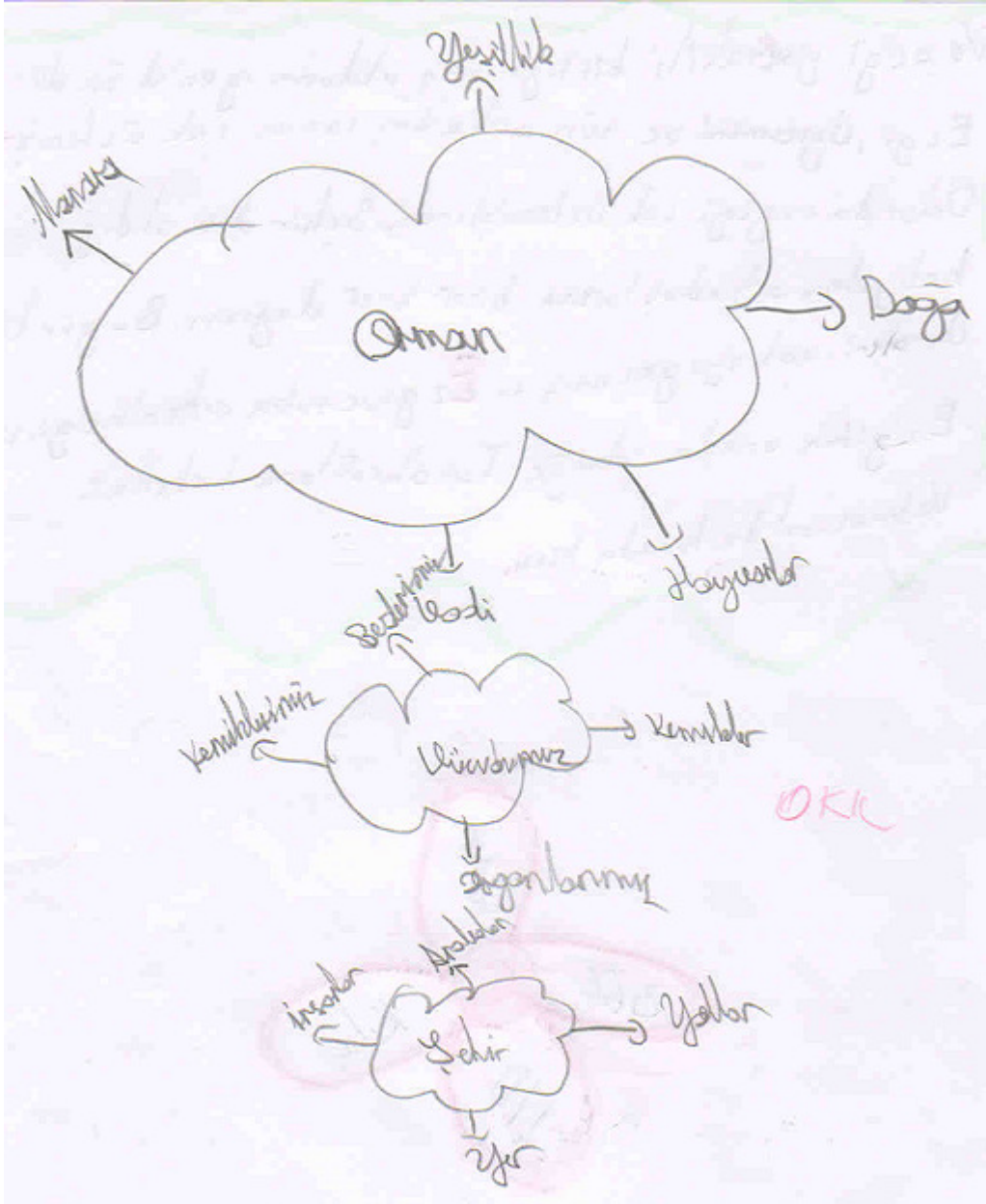
Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 37	10	G.Ö; 12	2
G.Ö; 44	7	G.Ö; 14	2
G.Ö; 34	6	G.Ö; 15	2
G.Ö; 17	5	G.Ö; 16	2
G.Ö; 40	5	G.Ö; 26	2
G.Ö; 51	5	G.Ö; 29	2
G.Ö; 2	4	G.Ö; 32	2
G.Ö; 7	4	G.Ö; 41	2
G.Ö; 10	4	G.Ö; 46	2
G.Ö; 23	4	G.Ö; 48	2
G.Ö; 25	4	G.Ö; 3	1
G.Ö; 47	4	G.Ö; 8	1
G.Ö; 4	3	G.Ö; 11	1
G.Ö; 6	3	G.Ö; 18	1
G.Ö; 9	3	G.Ö; 19	1
G.Ö; 13	3	G.Ö; 20	1
G.Ö; 28	3	G.Ö; 21	1
G.Ö; 30	3	G.Ö; 24	1
G.Ö; 31	3	G.Ö; 33	1
G.Ö; 35	3	G.Ö; 43	1
G.Ö; 39	3	G.Ö; 45	1
G.Ö; 42	3	G.Ö; 22	0
G.Ö; 49	3	G.Ö; 36	0
G.Ö; 50	3	G.Ö; 38	0
G.Ö; 1	2	G.Ö; 27	Katılmadı
G.Ö; 5	2		

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

10 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 4 anahtar sözcüğü kullanan 6 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 12 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 12 öğrenci; 1 anahtar sözcüğü kullanan 11 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 3 öğrenci olduğu görülmüştür.

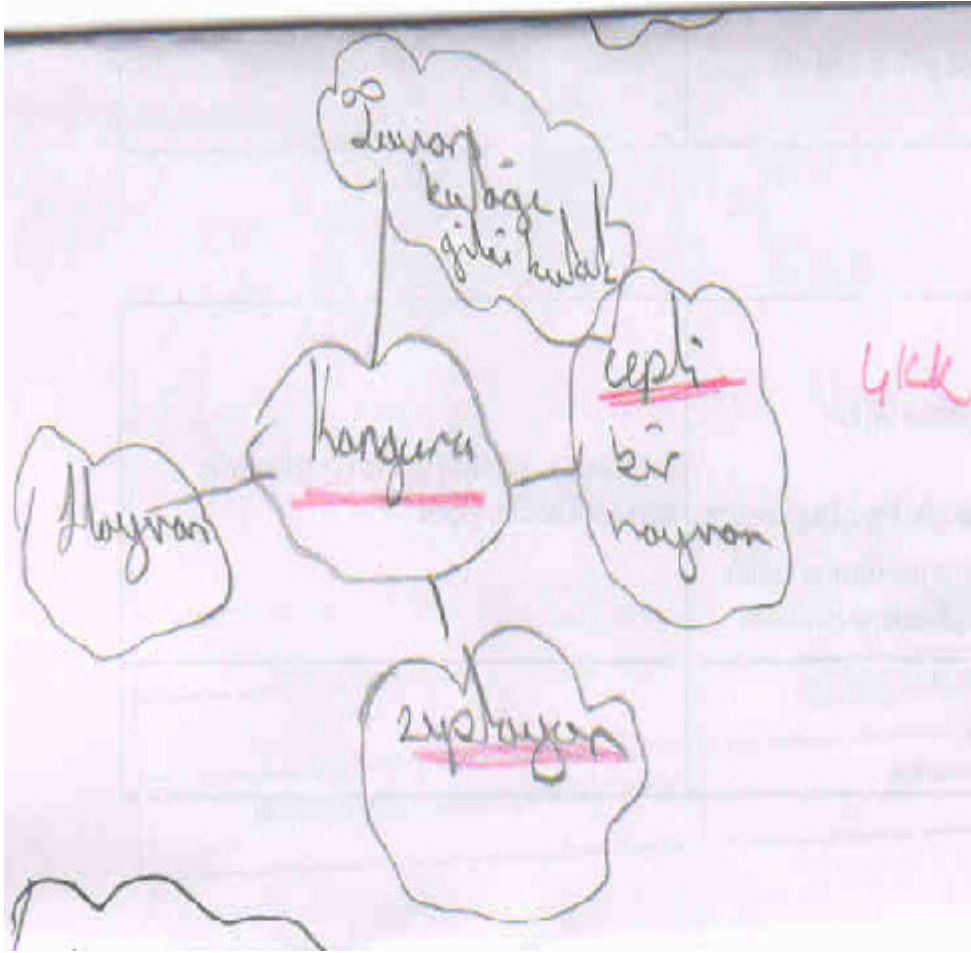
Çalışmada Tablo 18'e bakıldığında en çok 10 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci, en az 1 anahtar sözcüğü kullanan 11 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 3 öğrenci olduğu görülmüştür.

Örnek: G:Ö; 36

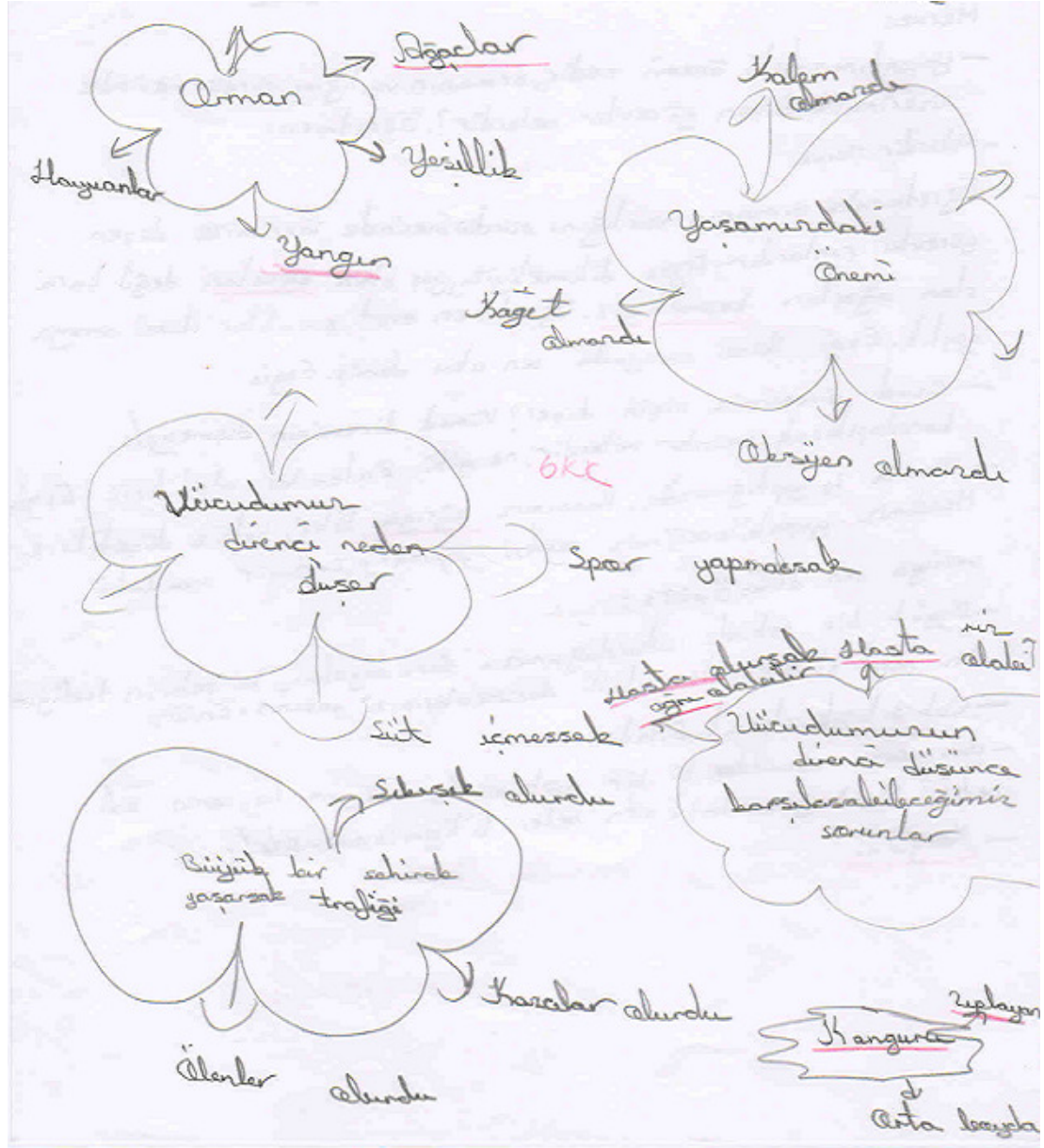
Sorular sorularak oluşturdukları zihin haritalarından elde edilen bulgulara göre; öğrencilerden 3 tanesi, yukarıdaki G:Ö;36'ya ait örnekte olduğu gibi, kendilerine yöneltilen sorularla hiçbir anahtar sözcüğe ulaşamamışlardır.

Örnek: G:Ö;47

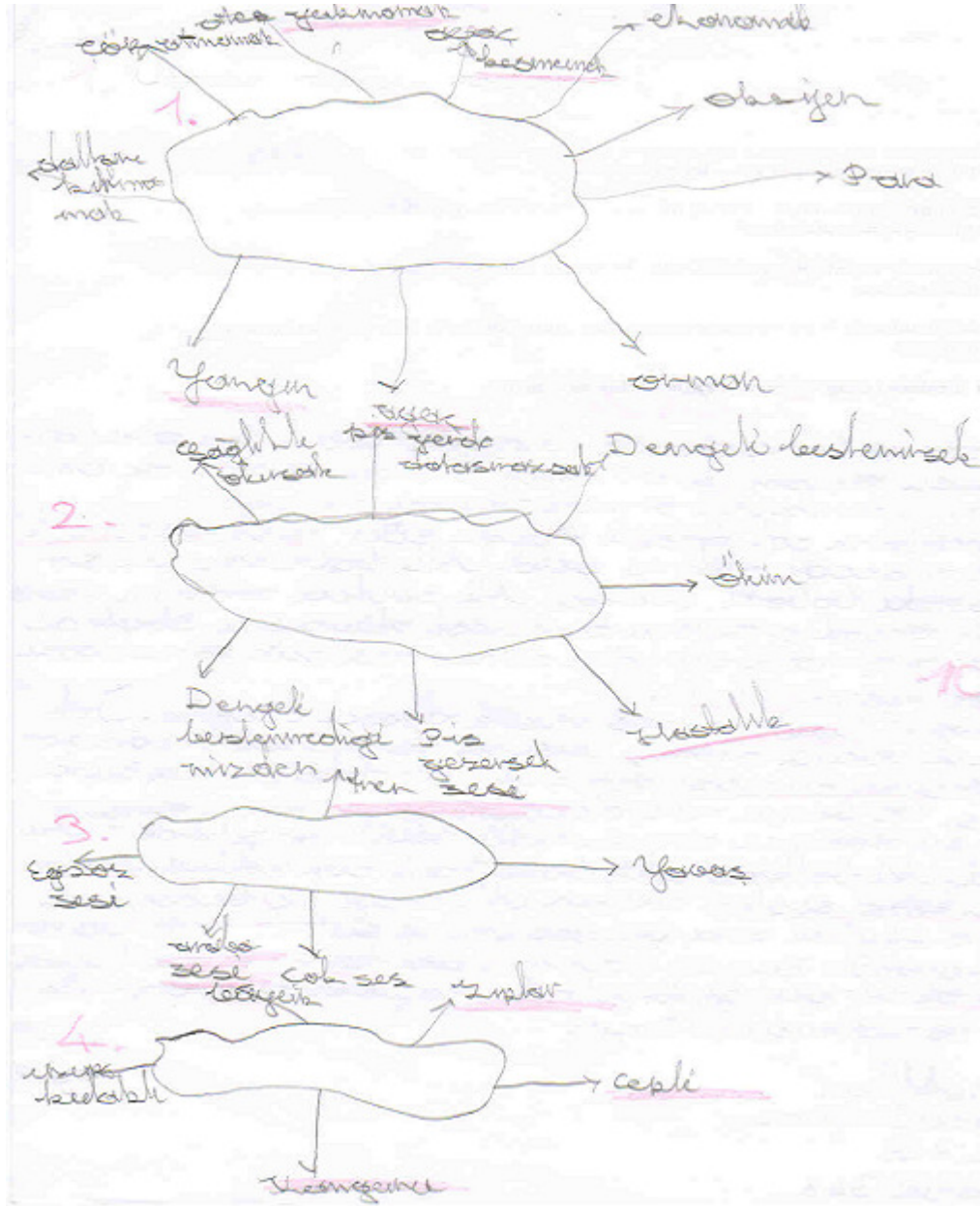
Yapılan çalışmada bazı öğrencilerin ulaşmaları beklenen anahtar sözcükleri değil de; bu anahtar sözcüklerin yerine günlük hayatta kullandığı sözcüklere, zihin haritalarında yer verdikleri görülmüştür. Örneğin; sıçramak anahtar sözcüğünün yerine zıplamak, kese anahtar sözcüğünün yerine cep sözcüğü kullanılmıştır.

Örnek: G:Ö;34

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi, öğrencilerin bir kısmı zihin haritalarında birbiri ile ilgili olan anahtar sözcükleri aynı zihin haritasında kullanırken (orman ile ilgili yaptığı zihin haritasında ağaçlar ve yangın sözcüklerini, vücudumuzun direnci ile ilgili yaptığı zihin haritasında hastalık sözcüğünü), aynı öğrencinin yaptığı zihin haritasında hiç anahtar sözcüğü kullanmadığı ve aynı zihin haritasında anahtar sözcüğün yerine günlük hayattaki kullanımlarına (sıçramak yerine zıplamak, sancılı yerine ağır sözcüklerine) rastlanmaktadır.

Örnek: G:Ö;37

Öğrencilerin bir kısmının da, yukarıda G:Ö;37'ye ait örnekte olduğu gibi, birbirleriyle alakalı anahtar sözcükleri bir arada kullandığı görülmüştür. Yani yakmak, kesmek, ağaç anahtar sözcükleri bir zihin haritasında; fren sesi, araba sesi anahtar sözcükleri bir zihin haritasında kullanılmıştır.

Aşağıda verilen Tablo 19’da, 5. sınıflarda anahtar sözcükler verilerek zihin haritası çalışmasında elde edilen bulgular, en çok anahtar sözcüğü kullanan en aza doğru sıralanmıştır.

Tablo 19: 5. Sınıflarda Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışması

Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı	Öğrenci	Kullandığı Anahtar Sözcük Sayısı
G.Ö; 35	9	G.Ö; 15	3
G.Ö; 30	7	G.Ö; 18	3
G.Ö; 39	7	G.Ö; 21	3
G.Ö; 48	7	G.Ö; 22	3
G.Ö; 17	6	G.Ö; 24	3
G.Ö; 19	6	G.Ö; 34	3
G.Ö; 51	6	G.Ö; 36	3
G.Ö; 3	5	G.Ö; 37	3
G.Ö; 4	5	G.Ö; 54	3
G.Ö; 8	5	G.Ö; 55	3
G.Ö; 16	5	G.Ö; 1	2
G.Ö; 25	5	G.Ö; 31	2
G.Ö; 26	5	G.Ö; 50	2
G.Ö; 32	5	G.Ö; 2	1
G.Ö; 44	5	G.Ö; 27	1
G.Ö; 45	5	G.Ö; 38	1
G.Ö; 13	4	G.Ö; 5	0
G.Ö; 20	4	G.Ö; 12	0
G.Ö; 23	4	G.Ö; 40	0
G.Ö; 29	4	G.Ö; 43	0
G.Ö; 33	4	G.Ö; 7	0
G.Ö; 41	4	G.Ö; 10	Katılmadı
G.Ö; 47	4	G.Ö; 28	Katılmadı
G.Ö; 52	4	G.Ö; 42	Katılmadı
G.Ö; 6	3	G.Ö; 46	Katılmadı
G.Ö; 9	3	G.Ö; 49	Katılmadı
G.Ö; 11	3	G.Ö; 53	Katılmadı
G.Ö; 14	3		

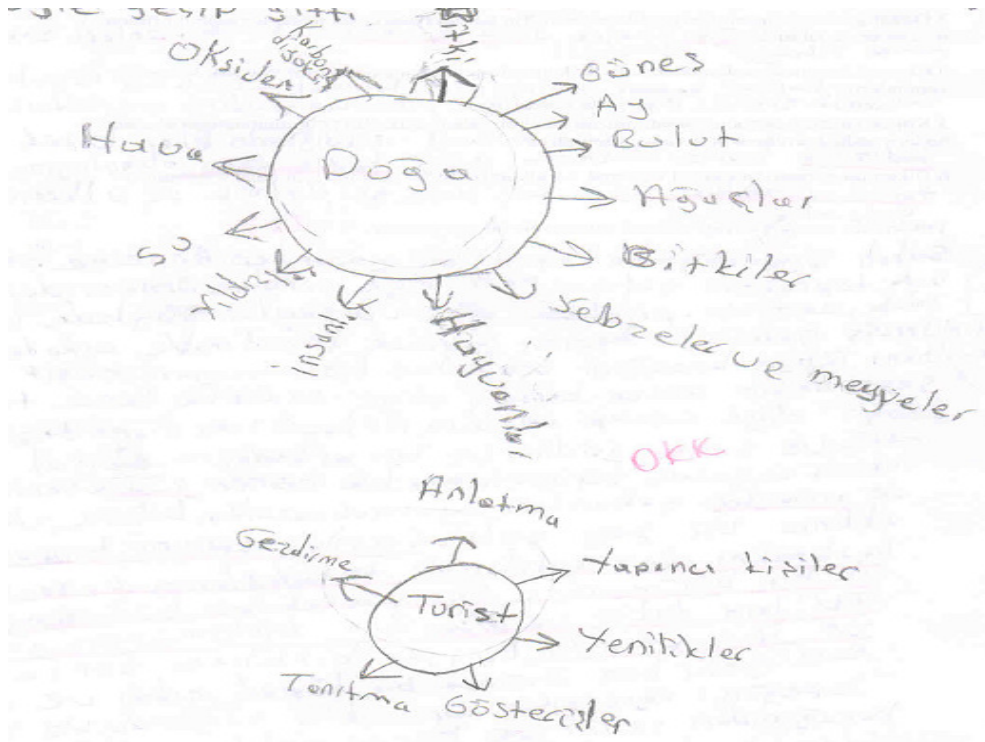
Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin kullandığı anahtar sözcükler ve anahtar sözcükleri kullanan öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir.

9 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci; 7 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 6 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci; 5 anahtar sözcüğü kullanan 9 öğrenci; 4

anahtar sözcüğü kullanan 8 öğrenci; 3 anahtar sözcüğü kullanan 14 öğrenci; 2 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 5 öğrenci olduğu görülmüştür.

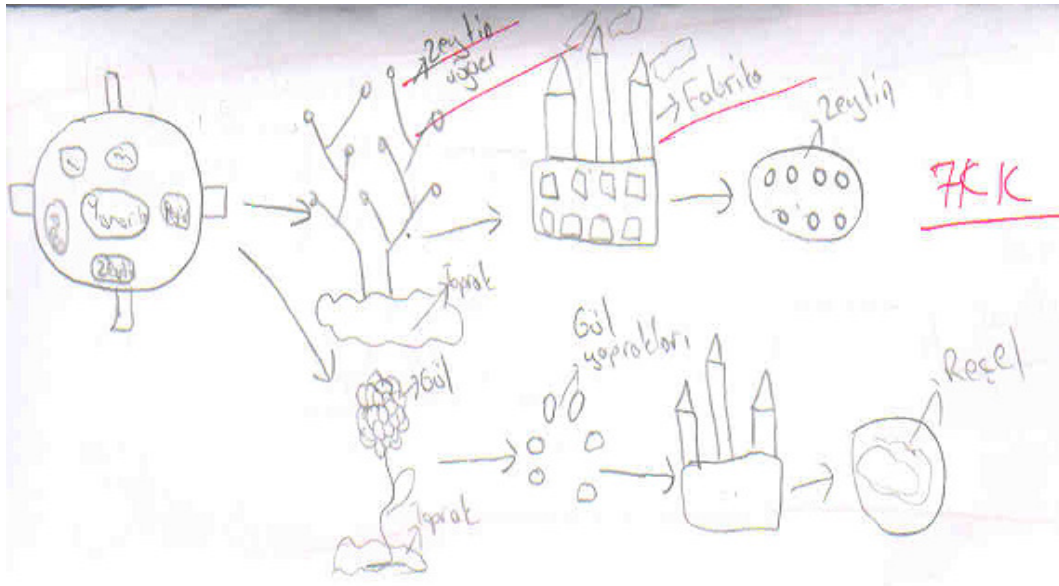
Çalışmada Tablo 19'a bakıldığında en çok 9 anahtar sözcüğü kullanan 1 öğrenci, en az 2 anahtar sözcüğü kullanan 3 öğrenci ve anahtar sözcük kullanmayan 5 öğrenci olduğu görülmüştür.

Örnek: G:Ö; 12

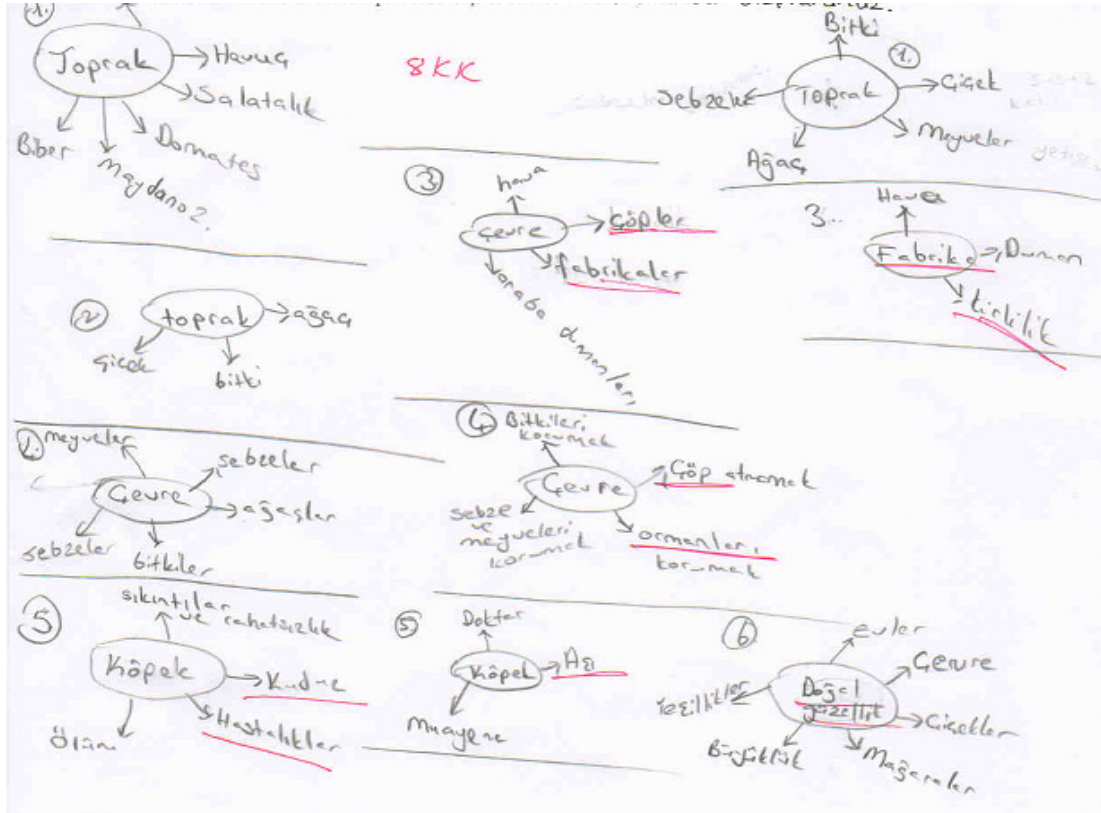

Sorular sorularak yapılan zihin haritası çalışmasında, öğrencilerden 5'inin (yukarıdaki gibi) kavram ilişkilerini oluşturduğu ama tema ile ilgili hiçbir anahtar sözcüğe ulaşamadığı görülmüştür.

Örnek 1: G:Ö; 48

Örnek 2: G:Ö; 35

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi öğrencilerin bir kısmının anahtar sözcükleri resimlerle ifade ettiği görülmüştür. İkinci örnekte olduğu gibi öğrencilerin bir kısmı da zihin haritalarında birbiri ile alakalı sözcükleri aynı haritada birleştirmiştir. Örneğin; fabrika ile kirlilik, kuduz ile hastalık gibi. Yine bu örnekte olduğu gibi öğrencilerin anahtar sözcük yerine günlük hayatta bu anahtar sözcüğün yerine kullandığı sözcüklere yer verdiği görülmüştür. Örneğin; atık yerine çöp, doğal zenginlik yerine doğal güzellik gibi.

4.5. Tartışma

Araştırma 4. ve 5. sınıflarda ayrı ayrı olmak üzere 7 aşamada yapılmıştır. Bunlar;

- 1) Anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma çalışması,
- 2) Anahtar sözcükler verilmeden hikaye yazma çalışması,
- 3) Sorular sorularak hikaye yazma çalışması,
- 4) Sorular sorularak öğrencilerin sözlü cevaplarının ses kaydına alındığı çalışma,
- 5) Anahtar sözcükler verilerek yapılan zihin haritası çalışması,
- 6) Anahtar sözcükler verilmeden yapılan zihin haritası çalışması,
- 7) Sorular sorularak yapılan zihin haritası çalışmasıdır.

Araştırmada anahtar sözcüklerin kullanımına ilişkin; anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına, anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta kullandıkları sözcüklere, bazı tasvirlerle anahtar sözcüklere ulaşmak için kullanmaya çalıştıkları cümlelere ve son olarak da temaya göre yanlış anlamda kullandıkları sözcüklere örnekler öğrenci hikayelerinden alınarak verilmiştir. Aynı aşamalar sorular sorularak öğrencilerin sözlü cevaplarının ses kaydına alındığı çalışmada da gerçekleştirilmiştir. Zihin haritası oluşturma çalışmalarında ise anahtar sözcüklerin doğru kullanımlarına ve anahtar sözcüklerin yerine geçebilecek günlük hayatta ki kullanımlarına örnekler öğrenci çalışmalarından verilmiştir.

Anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma çalışmasında öğrencilerin verilen anahtar sözcükleri genellikle doğru anlamda, bazı öğrencilerin ise temaya göre yanlış anlamda kullandığı görülmüştür. Anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma çalışmasında öğrencilerin diğer çalışmalara göre daha fazla anahtar sözcüğü kullandıkları saptanmıştır. Bu da öğrencilerin anahtar sözcükler verildiğinde verilen anahtar sözcükleri anlam bütünlüğü içinde kullanabildiklerini göstermiştir. Bu çalışmada 4. sınıf öğrencileri en fazla “ağaçlar” anahtar sözcüğünü kullanırken en az “durak” anahtar sözcüğünü, 5. sınıfların ise “orman” anahtar sözcüğünü en fazla kullanırken en az “endüstri” anahtar sözcüğünü kullandıkları görülmüştür. Ayrıca verilen anahtar sözcüklerin hepsi 4. sınıflar tarafından kullanılırken, “kuş cenneti” anahtar sözcüğü 5. sınıf öğrencileri tarafından hiç kullanılmamıştır. Öğrenciler tarafından daha fazla kullanılan anahtar sözcüklere bakıldığında bu anahtar sözcüklerin öğrencilerin günlük hayatlarında çok kullandığı ve öğrencilerin ilgisini daha çok çeken sözcükler olduğu görülmüştür. Araştırmanın yapıldığı ilköğretim okullarındaki öğrencilerin yaşadıkları yer göz önüne alındığında ağaçların bol olduğu, yeşillik bir yer olması sebebiyle 4. sınıf öğrencilerinin “ağaçlar”, 5. sınıf öğrencilerinin “orman” anahtar sözcüklerini çok kullanmaları beklenilebilecek bir şeydir. Bununla birlikte az kullanılan anahtar sözcüklerin öğrencilerin yakın çevrelerinde bulunmayan sözcükler olduğu görülmektedir. Çünkü araştırmanın yapıldığı yer küçük bir yerleşim yeridir. Burada durak ve herhangi bir endüstri kuruluşu bulunmamaktadır. Bu nedenle 4. sınıf öğrencileri tarafından “durak”, 5. sınıf öğrencileri tarafından da “endüstri” anahtar sözcüğü en az kullanılmıştır.

Anahtar sözcükler verilmeden sadece “Sağlık ve Çevre” temasının ismi verilerek hikaye yazma çalışmasında öğrencilerin ulaşmaları beklenen anahtar sözcüklere ulaşamadıkları, hikayelerinde anahtar sözcüklerin büyük bir kısmını kullanamadıkları, hatta bazı öğrencilerin hikayelerinde hiç anahtar sözcük kullanmadığı görülmüştür. Bu da sadece temanın ismi verilerek öğrencilerden hikaye yazmaları istendiğinde öğrencilerin kafasında soyut kaldığını, tam olarak anlaşılmadığı sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Anahtar sözcükler verilmeden yapılan çalışmaya bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin en fazla “hastalık” anahtar sözcüğünü kullanırken en az “kavşak” anahtar sözcüğünü kullandığı, “araç sesi,

sıçramak ve yararlı” anahtar sözcüklerini hiç kullanmadıkları saptanmıştır. 5. sınıf öğrencilerinin ise en fazla kullandığı anahtar sözcüğün “hastalık” en az kullandığı anahtar sözcüklerin ise “deney, doğal zenginlik ve eğitim” anahtar sözcükleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 5. sınıf öğrencilerinin “sanayileşmek, turizm, zeytin ağacı, bereketli, endüstri, kuş cenneti, kamuoyu eğitimi, toprak ana ve cömert” anahtar sözcüklerini ise hiç kullanmadıkları görülmüştür. Temanın ismine bağlı olarak “hastalık” anahtar sözcüğü öğrencilerde çağrışım yapmış, 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin “hastalık” anahtar sözcüğünü en fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. 4.ve 5. sınıf öğrencileri tarafından az kullanılan ya da hiç kullanılmayan anahtar sözcüklere bakıldığında bu sözcüklerin öğrenciler tarafından tema ile bağdaştırılamadığı için az kullanıldığı ya da kullanılmadığı saptanmıştır. Çünkü anahtar sözcükler verilerek yapılan çalışmada öğrencilerin anahtar sözcükler verilmeden yapılan çalışmaya göre daha fazla anahtar sözcüğü çalışmalarında kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler tarafından az kullanılan ya da hiç kullanılmayan anahtar sözcüklere bakıldığında öğrencilerin genellikle yakın çevrelerinde görmediği, yaşadığı yerde bulunmayan kavramlar olduğu görülmüştür. Çünkü 4. sınıf öğrencileri “kavşak, araç sesi, sıçramak, yararlı” anahtar sözcüklerini az ya da hiç kullanmamışlardır. Bu sözcüklere bakıldığında öğrencinin hayatına uzak kaldığı, günlük hayatta pek kullanmadığı sözcükler olduğu ortaya çıkmaktadır. 5. sınıf öğrencileri ise “deney, doğal zenginlik, eğitim, sanayileşmek, turizm, zeytin ağacı, bereketli, endüstri, kuş cenneti, kamu oyu eğitimi, toprak ana ve cömert” sözcüklerini az ya da hiç kullanmamışlardır. Bu sözcüklerinde öğrencinin yaşantısına uzak olduğu görülmektedir.

Sorular sorularak hikaye yazma çalışmasında öğrencilerin anahtar sözcükler verilerek hikaye yazma çalışmasına göre daha az, anahtar sözcükler verilmeden hikaye yazma çalışmasına göre daha fazla anahtar sözcüğü hikayelerinde kullandığı saptanmıştır. Çalışmalara bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin en fazla “kanguru” anahtar sözcüğünü, en az “sıçramak” anahtar sözcüğünü kullandığı, “durak, asfalt, araç sesi, kavşak, fren sesi, antibiyotik, mikrop ve kulak misafiri olmak” anahtar sözcüklerini ise çalışmalarında hiç kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada 4. sınıf öğrencilerinin; anahtar sözcükler verilerek ve anahtar sözcükler

verilmeden yapılan çalışmalara göre daha fazla anahtar sözcüğü hikayelerinde kullanmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu da öğrencilere sorulan soruların öğrencilerin anahtar sözcüklere ulaşmasında yeterli olmadığı ya da sorulan sorularla anahtar sözcüklerin bağdaştırılamamasından kaynaklanabileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Öğrenciler tarafından en fazla kullanılan “kanguru” anahtar sözcüğünün hayatları ile yakından-uzaga doğru bir ilişki kurulduğunda uzak bir sözcük olmasına rağmen çok kullanıldığı görülmüştür. Bunun nedeni ise; bu sözcüğün geçtiği okuma metninin öğrencilerin dikkatini çektiği ya da bu anahtar sözcüğü buldurmaya yönelik sorulan sorunun öğrenciler tarafından iyi anlaşıldığı sonucunu ortaya koymaktadır. 5. sınıf öğrencilerinin ise en fazla “kuduz” anahtar sözcüğünü, en az “cömert” anahtar sözcüğünü, “turizm, bereketli, zeytin ağacı, endüstri, doğal zenginlik, kuş cenneti, kamu oyu eğitimi ve kağıt” anahtar sözcüklerini ise hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Sorular sorularak hikaye yazma çalışmasında 5. sınıf öğrencilerinin; anahtar sözcükler verilerek yapılan çalışmaya göre daha az, anahtar sözcükler verilmeden yapılan çalışmaya göre ise eşit sayıda anahtar sözcüğü çalışmalarında kullanamadıkları saptanmıştır. “Kuduz” anahtar sözcüğünün öğrenciler tarafından en fazla kullanılması, anahtar sözcüğü buldurmaya yönelik sorulan sorunun öğrenciler tarafından iyi anlaşıldığını göstermektedir.

Sorular sorularak öğrencilerin sözlü cevaplarının ses kaydına alındığı çalışmada 4. ve 5. sınıf öğrencileri zaman konusunda kısıtlanmamıştır. Sorular sorularak görüşme esnasında öğrencilerin anlamadığı sorular her iki sınıfta da anlayacakları şekilde değiştirilmiş ve anlamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin görüşme esnasında kendilerini rahat hissetmelerine çalışılmış, acele ettirilmemiş, samimi bir ortam oluşturulmaya gayret edilmiştir. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ulaştıkları anahtar sözcük sayıları benzerlik göstermektedir. Çalışmaya bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin en çok “hastalık” en az “antibiyotik” anahtar sözcüklerini kullandığı, “yararlı, durak, kavşak, asfalt, kulak misafiri olmak” anahtar sözcüklerini hiç kullanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 5. sınıf öğrencilerinin ise en çok “atık ve kuduz” en az “beton yığını, turizm ve toprak ana” anahtar sözcüklerini kullandığı, “endüstri ve bereketli” anahtar sözcüklerini hiç kullanmadıkları görülmüştür. Öğrencilerin çok ve az kullandığı anahtar sözcüklere bakıldığında

yaşantısında sık karşılaştığı sözcükleri çok, nadiren karşılaştığı sözcükleri ise az kullandıkları ortaya çıkmıştır. Görüşülen zaman ile ulaşılan anahtar sözcük sayısı birbiri ile doğru orantılı değildir. Örneğin; bir öğrenci kısa bir sürede daha fazla anahtar sözcüğe ulaşırken başka bir öğrenci daha uzun sürede daha az anahtar sözcüğe ulaşabilmektedir. Bu da bize anahtar sözcüklerin kullanımında zamanın çok etkili olmadığını, öğrencilerin anahtar sözcükleri aktif söz varlığına katıp katmadığının daha etkili olduğunu göstermiştir. Çünkü insanların konuşmalarında kullandıkları sözcükler aktif söz varlığını, konuşmalarında kullanmadığı ama duyduğunda anladığı sözcükler ise pasif söz varlığını oluşturmaktadır. Görüşmede daha fazla anahtar sözcüğü cevaplarında kullanan öğrencilerin aktif söz varlıklarının daha geniş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler verilerek zihin haritası çalışmasında öğrenciler, zihin haritalarında verilen anahtar sözcüklerin büyük bir çoğunluğunu kullanmışlardır. Kavram ilişkileri yönü ile genelde uygun kullanımlarda bulundukları gibi hiç anahtar sözcüğü kullanmayan öğrencilerinde olduğu saptanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin verilen anahtar sözcüğün yerine günlük hayatta kullandıkları sözcükleri de zihin haritalarında kullanabildikleri görülmüştür. Araştırmada anahtar sözcükler verilerek yapılan hikaye çalışmasında olduğu gibi; öğrencilerin verilen anahtar sözcükleri uygun kullanımları, anahtar sözcükler verildiğinde öğrencilerin hikaye yazma ve zihin haritası oluşturma çalışmalarında uygun kullanımlarda bulunabildikleri sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Anahtar sözcükler verilerek yapılan zihin haritası çalışmasında; 4. sınıflarda en çok “ağaçlar” en az “kulak misafiri olmak” anahtar sözcüklerinin, 5. sınıflarda en çok “hastalık” en az “kamu oyu eğitimi” anahtar sözcüklerinin kullanıldığı saptanmıştır. Bu çalışmada da öğrencilerin yaşadıkları yerin ve hayata yakınlık ilkesinin kullanılan anahtar sözcüklerin az ya da çok kullanılmasında etkisi olmuştur. Çünkü 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin en çok kullandıkları anahtar sözcüklere bakıldığında yaşadıkları yerin yeşillik, kırsal bir yer olmasının etkisi vardır, en az kullandıkları anahtar sözcüklere bakıldığında ise bu yaş grubu çocukların hayatına uzak kalan sözcükler olduğu görülmektedir.

Anahtar sözcükler verilmeden yapılan zihin haritası çalışmasında, anahtar sözcükler verilerek yapılan zihin haritası çalışmasına göre öğrencilerin daha az anahtar sözcüğü zihin haritalarında kullandığı görülmüştür. Bu çalışmada öğrencilerden temanın ismi verilerek zihin haritası oluşturmaları istenmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu temanın ismine göre “Sağlık” ve “Çevre” diye iki zihin haritası oluşturmuş, bazı öğrenciler zihin haritalarında hiç anahtar sözcük kullanmamıştır. Anahtar sözcükler verilmeden yapılan zihin haritası çalışmasında 4. sınıf öğrencilerinin en çok “ağaçlar” en az “durak ve yakmak” anahtar sözcüklerini kullandıkları, “asfalt, yararlı, fren sesi, araç sesi, kavşak ve kulak misafiri olmak” anahtar sözcüklerini hiç kullanmadıkları saptanmıştır. 5. sınıf öğrencilerinin ise en çok “hastalık” en az “toprak ana, sanayileşmek, turizm, deney ve doğal zenginlik” anahtar sözcüklerini kullandıkları, “kuş cenneti, cömert, bereketli, beton yığını, kağıt, eğitim ve kamu oyu eğitimi” anahtar sözcüklerini hiç kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum anahtar sözcükler verilerek yapılan çalışmada ifade edilenleri destekler niteliktedir. Çünkü öğrenciler anahtar sözcükler verilerek yapılan hikaye yazma ve zihin haritası oluşturma çalışmalarında verilen anahtar sözcükleri kullanırken, anahtar sözcükler verilmeden yapılan hikaye yazma ve zihin haritası oluşturma çalışmalarında kullanmaları beklenen anahtar sözcükleri kullanamadıkları ya da daha azını kullandıkları görülmüştür. Sadece temanın ismi verilerek yapılan çalışmalar öğrencilerin kafasında soyut kaldığından, beklenen anahtar sözcüklere öğrenciler tarafından ulaşılamamıştır.

Sorular sorularak yapılan zihin haritası çalışmasında, anahtar sözcükler verilerek zihin haritasına göre daha az, anahtar sözcükler verilmeden zihin haritası çalışmasına göre ise daha fazla anahtar sözcüğü çalışmalarında kullandıkları görülmüştür. Bu çalışmada öğrencilerin çeşitli kavram ilişkilerini oluşturduğu ancak tema ile ilgili hiç anahtar sözcüğe ulaşamayan öğrencilerin de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 4. sınıflarda en çok “ağaçlar” en az “kesmek ve fren sesi” anahtar sözcüklerini kullandıkları, “durak, asfalt, kavşak, yararlı, antibiyotik, mikrop, ateşi çıkmak ve kulak misafiri olmak” anahtar sözcüklerini hiç kullanmadıkları saptanmıştır. 5. sınıf öğrencilerinin ise en çok “hastalık” en az “toprak ana” anahtar sözcüklerini kullandıkları, “deney, beton yığını, kuş cenneti, sanayileşmek, endüstri,

kağıt, bereketli, zeytin ağacı” anahtar sözcüklerini hiç kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın anahtar sözcükler verilerek yapılan çalışmaya göre öğrencilerin kafalarında soyut, anahtar sözcükler verilmeden yapılan çalışmaya göre ise daha somut olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çalışmalarında kullandıkları anahtar sözcük sayıları da bunu destekler niteliktedir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin az anahtar sözcük kullanmalarında ya da hiç anahtar sözcük kullanmamalarında sorulan soruları anlamamaları, sorularla uygun sözcük bağlantılarını kuramamaları, kendi hayatlarında bu kavramların yer almaması, yaşadıkları yerin coğrafi ve ekonomik yapısı da etkili olmuştur.

Anahtar sözcükler verilerek yapılan çalışma dışında, diğer çalışmalarda öğrencilerin en fazla anahtar sözcüğü temaya uygun soruların öğrencilere sorularak cevaplarının kayıt cihazına alındığı çalışmada kullandığı görülmüştür. Bu da öğrencilerin anahtar sözcükleri sözlü dilde daha çok, yazılı dilde ve zihin haritalarının görsellerle kullanımında daha az kullandığı sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Yapılan araştırmada 4. ve 5. sınıf Türkçe eğitim programında geçen “Sağlık ve Çevre” teması ile ilgili anahtar sözcüklerin söz varlığını geliştirmeye yönelik etkisi nedir?” problemine ilişkin elde edilen bulgulara yönelik sonuçlar aşağıda alt problemlere uygun olarak verilmiştir.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

5.1.1.1. Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikayelerle İlgili Sonuçlar

4. sınıflarda 21 tane anahtar sözcük ile ilgili uygulamada öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcükler aşağıdaki gibidir. Araştırma 71 tane 4. sınıf öğrencisi ile yapılmıştır. Ancak o gün hastalık, devamsızlık...vb. nedenle gelmeyen 6 öğrenci olduğu için 65 öğrenci ile bu çalışma yapılabilmektedir.

Bu çalışma ile ilgili elde edilen sonuçlar Ek 1’de verilmiştir. Tablo 20’ye bakıldığında;

Tablo 20: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Ağaçlar	57	Hastalık	38	Sıçramak	29
Avustralya	45	Antibiyotik	35	Sancı	28
Kanguru	48	Fren Sesi	34	Araç Sesi	28
İlaç	41	Asfalt	31	Kavşak	23
Kesmek	41	Yararlı	31	Ateşi Çıkmak	22
Yakmak	41	Mikrop	29	Kese	21
Korumak	40	Kulak Misafiri Olmak	29	Durak	17

Elde edilen sonuçlara göre en çok doğru anlamda kullanılan ağaçlar anahtar sözcüğünün 57 öğrenci tarafından, en az doğru anlamda kullanılan durak anahtar sözcüğünün ise 17 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür.

5. sınıflarda 22 anahtar sözcük ile yapılan hikaye yazma çalışmasına 71 öğrenci katılmıştır. Bu çalışma ile ilgili elde edilen sonuçlar Ek 2’de sunulmuştur.

Tablo 21: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Orman	64	Atık	49	Eğitim	28
Aşı	57	Kağıt	47	Turizm	19
Hastalık	57	Kuduz	46	Sanayileşmek	19
Kirlilik	56	Cömert	45	Kamu Oyu Eğitimi	8
Bereketli	56	Deney	40	Endüstri	7
Fabrika	54	Doğal Zenginlik	35	Kuş Cenneti	0
Zeytin Ağacı	53	Toprak Ana	35		
Mikrop	52	Beton Yığını	31		

Tablo 21’deki sonuçlara göre en çok doğru anlamda kullanılan orman anahtar sözcüğünün 64 öğrenci tarafından, en az doğru anlamda kullanılan endüstri anahtar sözcüğünün 7 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca, Kuş Cenneti anahtar sözcüğünün öğrenciler tarafından hikayelerinde hiç kullanılmadığı görülmüştür. Bu da öğrencilerin anahtar sözcükleri söz varlığına katma oranlarının sözcüğe göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada öğrencilerin verilen anahtar sözcükleri temaya uygun kullanmaları beklenmiştir. Sonuç olarak 4. ve 5. sınıf öğrencilerine “Sağlık ve Çevre” temasının anahtar sözcükleri verildiğinde anahtar sözcüklerin büyük bir kısmının öğrencilerin geneli tarafından doğru anlamda kullanıldığı görülmüştür.

5.1.1.2. Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerle İlgili Sonuçlar

4. sınıflarda bu çalışmaya 57 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 3’de sunulmuştur.

Tablo 22: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Hastalık	29	Ateşi Çıkmak	6	Durak	2
Ağaçlar	24	Sancı	6	Fren Sesi	2
İlaç	13	Avustralya	6	Kese	1
Kanguru	19	Kulak Misafiri Olmak	4	Kavşak	1
Mikrop	8	Korumak	3	Araç Sesi	0
Kesmek	8	Antibiyotik	3	Sıçramak	0
Yakmak	6	Asfalt	2	Yararlı	0

Tablo 22’deki sonuçlara göre en çok hastalık anahtar sözcüğünün 29 öğrenci tarafından, en az kavşak anahtar sözcüğünün ise 1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca araç sesi, sıçramak ve yararlı anahtar sözcüklerinin öğrenciler tarafından hikayelerde hiç kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. “Sağlık ve Çevre” temasının adı verilerek temaya uygun hikaye yazmaları istenildiğinde öğrencilerin kafasında soyut kaldığı ve temaya gerekli anlamı yükleyemediklerini göstermektedir. Çünkü öğrenciler bu anahtar sözcükleri önceki yıl “Sağlık ve Çevre” temasında

işlemişlerdir. Bu anahtar sözcükler öğrenilmiş olsa bile “Sağlık ve Çevre” temasıyla bütünleştirilerek öğrenilmemiştir.

5. sınıflarda bu çalışmaya 68 öğrenci katılmıştır. Bu çalışma ile ilgili elde edilen sonuçlar Ek 4’de sunulmuştur.

Tablo 23: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Hastalık	44	Beton Yığını	2	Sanayileşmek	0
Atık	27	Kuduz	2	Turizm	0
Kirlilik	21	Deney	1	Zeytin Ağacı	0
Mikrop	13	Doğal Zenginlik	1	Bereketli	0
Orman	13	Eğitim	1	Toprak Ana	0
Aşı	12	Endüstri	0	Cömert	0
Fabrika	6	Kuş Cenneti	0		
Kağıt	3	Kamu Oyu Eğitim	0		

Tablo 23’deki sonuçlara göre en çok hastalık anahtar sözcüğünün 44 öğrenci tarafından, en az eğitim anahtar sözcüğünün 1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Endüstri, kuş cenneti, kamu oyu eğitimi, sanayileşmek, turizm, zeytin ağacı, bereketli, toprak ana, cömert anahtar sözcüklerinin öğrenciler tarafından hikayelerinde hiç kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.

4. ve 5. sınıflarda yapılan bu çalışmada öğrencilerin kullandıkları anahtar sözcük sayısı oldukça azdır. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin anahtar sözcükleri öğrenirken “Sağlık ve Çevre” teması ile bütünleştirerek öğrenmedikleri ortaya çıkmıştır. Çünkü tema isminin bu anahtar sözcükleri öğrencilere hatırlatmadığı görülmüştür.

5.1.1.3. Anahtar Sözcüklerle Temaya Uygun Sorular Sorularak Yazdıkları Hikayelerle İlgili Sonuçlar

4. sınıflarda bu çalışmaya 51 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 5’de sunulmuştur.

Tablo 24: 4. Sınıflarda Temaya Uygun Sorular Sorularak Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Kanguru	40	Sancı	6	Asfalt	0
Ağaçlar	35	İlaç	5	Araç Sesi	0
Hastalık	27	Yakmak	5	Kavşak	0
Kesmek	18	Ateşi Çıkmak	3	Fren Sesi	0
Kese	15	Yararlı	2	Antibiyotik	0
Korumak	8	Sıçramak	1	Mikrop	0
Avustralya	6	Durak	0	Kulak Misafiri Olmak	0

Tablo 24'deki sonuçlara göre en çok kanguru anahtar sözcüğünü 40 öğrenci tarafından, en az sıçramak anahtar sözcüğünün 1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Durak, asfalt, araç sesi, kavşak, fren sesi, antibiyotik, mikrop, kulak misafiri olmak anahtar sözcüklerinin ise öğrenciler tarafından yazdıkları hikayelerde hiç kullanılmadığı görülmüştür.

5. sınıflarda bu çalışmaya 52 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 6'da sunulmuştur.

Tablo 25: 5. Sınıflarda Temaya Uygun Sorular Sorularak Yazdıkları Hikayelerde Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Kuduz	32	Deney	4	Beton Yığını	0
Aşı	30	Toprak Ana	2	Eğitim	0
Hastalık	30	Cömert	1	Sanayileşmek	0
Kirlilik	20	Turizm	0	Doğal Zenginlik	0
Orman	15	Bereketli	0	Kuş Cenneti	0
Mikrop	13	Zeytin Ağacı	0	Kamu Oyu	0
Fabrika	11	Endüstri	0		
Atık	8	Kağıt	0		

Tablo 25'deki sonuçlara göre en çok kuduz anahtar sözcüğünü 32 öğrenci tarafından, en az cömert anahtar sözcüğünün 1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Turizm, bereketli, zeytin ağacı, endüstri, kağıt, beton yığını, eğitim,

sanayileşmek, doğal zenginlik, kuş cenneti, kamu oyu eğitimi anahtar sözcüklerinin öğrenciler tarafından hikayelerinde hiç kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

5.1.2.1. Sorular Sorularak Cevapların Ses Kaydına Alındığı Çalışmayla İlgili Sonuçlar

4. sınıflarda bu çalışmaya 29 öğrenci katılmıştır. Çalışmayla ilgili sonuçlar Ek 7’de verilmiştir.

Tablo 26: 4. Sınıflarda Sorular Sorularak Görüşme Yapılan Çalışmada Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Hastalık	29	Yakmak	18	Fren Sesi	6
Ağaçlar	28	Mikrop	17	Antibiyotik	3
Kanguru	28	Sancı	14	Yararlı	0
Araç Sesi	26	Korumak	11	Durak	0
İlaç	24	Sıçramak	11	Kavşak	0
Kesmek	21	Ateşi Çıkmak	9	Asfalt	0
Kese	19	Avustralya	8	Kulak Misafiri Olmak	0

Tablo 26'daki sonuçlara göre en çok hastalık anahtar sözcüğünü 29 öğrencinin, en az antibiyotik anahtar sözcüğünün 3 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Yararlı, durak, kavşak, asfalt, kulak misafiri olmak anahtar sözcüklerinin ise öğrenciler tarafından bu çalışmada hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de yapılan çalışmada öğrencilerin anahtar sözcükleri kullarımlarında farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Anahtar sözcüklerin öğrencilerin cevaplarında kullanılma düzeyleri bize hangi anahtar sözcüğün öğrenciler tarafından daha çok söz varlığına kazandırılıp, kazandırılmadığını göstermektedir.

5. sınıf öğrencilerinden bu çalışmaya 21 öğrenci katılmıştır. Çalışma ile ilgili elde edilen sonuçlar Ek 8'de sunulmuştur.

Tablo 27. 5. Sınıflarda Sorular Sorularak Görüşme Yapılan Çalışmada Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Atık	20	Orman	14	Deney	2
Kuduz	20	Mikrop	14	Beton Yığını	1
Hastalık	19	Doğal Zenginlik	12	Turizm	1
Fabrika	19	Kuş Cenneti	9	Toprak Ana	1
Zeytin Ağacı	17	Sanayileşmek	6	Endüstri	0
Kirlilik	17	Kamu Oyu Eğitimi	6	Bereketli	0
Aşı	16	Eğitim	5		
Kağıt	15	Cömert	4		

Tablo 27’deki sonuçlara göre en çok atık anahtar sözcüğünün 20 öğrenci, en az toprak anahtar sözcüğünün 1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Endüstri ve bereketli anahtar sözcüklerinin ise öğrenciler tarafından hiç kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

5.1.3.1. Anahtar Sözcükler Verilerek Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasıyla İlgili Sonuçlar

4. sınıflarda da bu çalışmaya 64 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 9’da sunulmuştur.

Tablo 28: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Ağaçlar	59	Kesmek	34	Araç Sesi	26
Hastalık	52	Kanguru	33	Fren Sesi	26
İlaç	45	Sancı	33	Durak	25
Mikrop	40	Kese	30	Ateşi Çıkmak	25
Antibiyotik	36	Yakmak	28	Kavşak	23
Avustralya	36	Sıçramak	27	Yararlı	22
Korumak	35	Asfalt	26	Kulak	21
				Misafiri	
				Olmak	

Tablo 28'deki sonuçlara göre en çok ağaçlar anahtar sözcüğünün 59 öğrenci, en az kulak misafiri olmak anahtar sözcüğünün 21 öğrenci tarafından zihin haritalarında kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Öğrenciler tarafından çok kullanılan anahtar sözcüklere bakıldığında öğrencilerin hayatlarıyla daha iç içe olduğu, az kullanılan anahtar sözcüklerin ise hayatlarıyla daha uzak ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

5. sınıflardan bu çalışmaya 60 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 10'da sunulmuştur.

Tablo 29: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilerek Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Hastalık	55	Fabrika	29	Kuş Cenneti	10
Kirlilik	46	Zeytin Ağacı	25	Sanayileşmek	10
Mikrop	46	Bereketli	25	Eğitim	9
Aşı	38	Toprak Ana	23	Beton Yığımı	9
Orman	37	Turizm	21	Cömert	7
Kuduz	35	Kağıt	19	Kamu Oyu Eğitimi	2
Doğal Zenginlik	33	Endüstri	16		
Atık	31	Deney	11		

Tablo 29'daki sonuçlara göre en çok hastalık anahtar sözcüğünün 55 öğrenci, en az kamu oyu eğitimi anahtar sözcüğünün 2 öğrenci tarafından kullanıldığı ortaya

çıkıştır. Araştırmada daha çok öğrenci tarafından kullanılan anahtar sözcüklerin, daha az öğrenci tarafından kullanılan anahtar sözcüklere göre öğrencilerin hayatlarıyla daha iç içe olan sözcükler olduğu ortaya çıkmıştır.

5.1.3.2. Anahtar Sözcükler Verilmeden Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasıyla İlgili Sonuçlar

4. sınıflarda bu çalışmaya 56 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 11’de sunulmuştur.

Tablo 30: 4. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Ağaçlar	28	Avustralya	5	Durak	1
Hastalık	26	Kese	3	Asfalt	0
İlaç	20	Korumak	2	Yararlı	0
Mikrop	11	Sıçramak	2	Fren Sesi	0
Sancı	11	Antibiyotik	2	Araç Sesi	0
Kesmek	8	Ateşi Çıkmak	2	Kavşak	0
Kanguru	5	Yakmak	1	Kulak Misafiri Olmak	0

Tablo 30’daki sonuçlara göre en çok ağaçlar anahtar sözcüğünün 28 öğrenci, en az durak ve yakmak anahtar sözcüklerinin 1 öğrenci tarafından kullanıldığı

görülmüştür. Asfalt, yararlı, fren sesi, araç sesi, kavşak, kulak misafiri olmak anahtar sözcüklerinin ise öğrenciler tarafından çalışmalarında hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre öğrencilere tema ismi verilerek oluşturulan zihin haritalarında anahtar sözcüklerin görsel olarak söz varlığına katılamadığı ortaya çıkmıştır.

5. sınıf öğrencilerinden bu çalışmaya 64 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 12’de sunulmuştur.

Tablo 31: 5. Sınıflarda Anahtar Sözcükler Verilmeden Oluşturdukları Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Hastalık	46	Toprak Ana	1	Endüstri	0
Aşı	38	Sanayileşme k	1	Zeytin Ağacı	0
Mikrop	20	Turizm	1	Beton Yığımı	0
Orman	16	Deney	1	Kağıt	0
Kirlilik	13	Doğal Zenginlik	1	Eğitim	0
Atık	9	Kuş Cenneti	0	Kamu Oyu Eğitimi	0
Kuduz	4	Cömert	0		
Fabrika	2	Bereketli	0		

Tablo 31’deki sonuçlara göre en çok hastalık anahtar sözcüğünün 46 öğrenci, en az doğal zenginlik, toprak ana, sanayileşmek, turizm, deney anahtar sözcüklerinin

1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Kuş cenneti, cömert, bereketli, endüstri, zeytin ağacı, beton yığını, kağıt, eğitim, kamu oyu eğitimi anahtar sözcüklerinin ise öğrenciler tarafından zihin haritalarında kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaya bakıldığında öğrencilerin büyük bir kısmının iki anahtar sözcük dışında kalan anahtar sözcükleri çalışmalarında kullanmadığı, söz varlığında aktif kullanımda olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3.3. Sorular Sorularak Yaptıkları Zihin Haritası Çalışmasıyla İlgili Sonuçlar

4. sınıflarda bu çalışmaya 50 öğrenci katılmış, elde dilen sonuçlar Ek 13’de sunulmuştur.

Tablo 32: 4. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Ağaçlar	40	Yakmak	3	Asfalt	0
Kanguru	35	Korumak	2	Kavşak	0
Hastalık	18	İlaç	2	Yararlı	0
Kese	14	Araç Sesi	2	Antibiyotik	0
Sıçramak	9	Kesmek	1	Mikrop	0
Sancı	3	Fren Sesi	1	Ateşi Çıkmak	0
Avustralya	3	Durak	0	Kulak	0
				Misafiri	
				Olmak	

Tablo 32'deki sonuçlara göre en çok ağaçlar anahtar sözcüğünün 40 öğrenci, en az kesmek ve fren sesi anahtar sözcüklerinin 1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Durak, asfalt, kavşak, yararlı, antibiyotik, mikrop, ateşi çıkmak, kulak misafiri olmak anahtar sözcüklerinin öğrenciler tarafından hiç kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.

5. sınıf öğrencilerinde bu çalışmaya 49 öğrenci katılmış, elde edilen sonuçlar Ek 14'de sunulmuştur.

Tablo 33: 5. Sınıflarda Sorular Sorularak Yapılan Zihin Haritası Çalışmasında Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı

Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcüğü Kullanan Öğrenci Sayısı
Hastalık	34	Fabrika	6	Kuş Cenneti	0
Kuduz	33	Kamu Oyu Eğitim	5	Sanayileşmek	0
Aşı	25	Mikrop	4	Endüstri	0
Doğal Zenginlik	18	Cömert	2	Kağıt	0
Turizm	13	Eğitim	2	Bereketli	0
Atık	12	Toprak Ana	1	Zeytin Ağacı	0
Kirlilik	11	Deney	0		
Orman	7	Beton Yığını	0		

Tablo 33'deki sonuçlara göre en çok hastalık anahtar sözcüğünün 34 öğrenci, en az toprak ana anahtar sözcüğünün 1 öğrenci tarafından kullanıldığı görülmüştür. Deney, beton yığını, kuş cenneti, sanayileşmek, endüstri, kağıt, bereketli, zeytin

ağacı anahtar sözcüklerinin öğrenciler tarafından zihin haritalarında hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır.

Zihin haritaları kullanılarak anahtar sözcüklere ulaşılmaya çalışılan bu alt problemde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun verilen anahtar sözcükleri çalışmalarında kullanamadıkları görülmüştür. Aynı zamanda öğrencilerin zihin haritalarına bakıldığında anahtar sözcüklerin yerine gelebilecek günlük hayatta kullandığı sözcüklerde bulunmaktadır.

5.2. Öneriler

Öğrencilerin öğrendikleri sözcükleri aktif olarak kullanıp söz varlığına katabilmeleri için aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- 1- Okullarda ve sınıflarda öğrencilere; duygu, düşünce ve tasarılarını doğru ve etkili olarak anlatmaları ve yazmaları için ortamlar oluşturulmalıdır.
- 2- Ders kitapları öğrencilerin bilgiye en kısa yoldan ulaşmasını ve uygulayarak öğrenmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır. Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında öğrencilerin söz varlığı dikkate alınmalı, öğrencilerin söz varlığı gelişimine göre ders kitapları yapılandırılmalıdır.
- 3- Öğrencilerin söz varlığının geliştirilmesi için çeşitli etkinlikler yapılmalıdır. Kelime bulma oyunları, kelime avı... vb.
- 4- Türkçe öğretiminde başarının yakalanması için her seviyedeki öğrencilere hangi anahtar sözcüklerin öğretileceği belirlenmeli; kılavuz kitaplarında bulunan temalarda da belirlenen anahtar sözcüklere göre metinler oluşturulmalıdır.

- 5- Öğrencilerin söz varlığının geliştirilmesi için uzmanlar tarafından bilimsel metod ve teknikler geliştirilmelidir. Bu metod ve teknikler sınıflarda uygulayıcı konumunda olan öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle öğretilmeli ve öğrencilere sözcük öğretiminde kullanılmalıdır.
- 6- Her derste sözcük öğretimi yapılabilir. Öğretmen herhangi bir derste gerekli gördüğü kelime veya kelimeleri dersin akışını bozmadan öğretmelidir. Söz varlığının gelişimi sadece Türkçe dersiyle sınırlı değildir, diğer derslerde de bu gelişim devam ettirilmelidir.
- 7- Öğretilen anahtar sözcüklerin birden fazla anlamı olabileceği göz önünde bulundurulmalı, anahtar sözcükler mutlaka cümle içinde kullanılarak öğretilmelidir.
- 8- Öğrencilerin öğretilen anahtar sözcükleri unutmaması ve bu sözcüklerin kalıcı olabilmesi için her fırsatta tekrarlara yer verilmelidir.
- 9- Öğretmenler sadece ders kitaplarına bağımlı kalmamalıdır. Söz varlığının gelişebilmesi için diğer basılı materyallerden (gazete, dergi, broşür, hikaye, roman... vb.) yararlanmalıdır.
- 10- İlköğretim düzeyinde destekleyici materyallerin hazırlanmasında yaş düzeylerine göre öğrencilerin söz varlığı dikkate alınmalıdır. Özellikle çocuk edebiyatı ürünlerinin hazırlanmasında ilgili yaş düzeyindeki çocukların ortak kullandıkları kelimelerden yararlanmalıdır.

5.2.1. Araştırmacılara Öneriler

1- Bu araştırma Bolu iline bağlı bir ilçede bulunan ilköğretim okullarında ki 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Farklı il ve ilçeleri kapsayan benzer araştırmalar yapılabilir.

.

2- Bu araştırma ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Tüm ilköğretim öğrencilerini kapsayan benzer araştırmalar yapılabilir.

3- Sosyo-ekonomik yönden birbirinden farklı ilköğretim okullarında benzer araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, M.Sani. **Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Yeryüzü Yayınevi, 2004.

Ağca, Hüseyin. **Sözlü Anlatım**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 1999.

Akarsu, Bedia. **Wilhelm Von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1984.

Aksan, Doğan. **Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.

_____, “Anadili”, **Türk Dili Dergisi**, Sayı: 285, 1975. ss. 423-434.

Aksarı M.Fevzi ve Tayfur Köksal. “Kelimeler”, Veisbaden: **Der Hessische Kultur Minister**, 1988.

Akyol, Hayati. **Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Kök Yayıncılık, 2006.

_____, **Kelime Öğretimi**. Ankara: Millî Eğitim Yayınları, 1997.

_____, “Kelime Tanıma Ve Okumaya Etkisi” **VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildirileri**, Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları. Cilt:I, 1998, ss. 677-684.

Alperen, Nusret. “Okuma Yazma Öğretimi Metotları Ve Çözümleme Metodunun Türkçe Öğretimine Uygulanması” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi**, Ankara: 1994.

_____, **Türkçe Okuma Ve Yazma Eğitim Rehberi**. Ankara: Alperen Yayınları, 2001.

Arık, Alev. **Yaratıcılık**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınlar, 1987.

Aydın, Özlem ve Z.Fulya Temel. "Dil Eğitimi Programının 5-6 Yaşlarındaki Korunmaya Muhtaç Çocukların Dil Gelişimine Etkisi" **Türk Dili**, Sayı:560, 1998, ss.117-127.

Aygün, Mehmet. "Yabancı Dil Dersinde Sözcük Dağarcığını Geliştirme Teknikleri" **Dil Dergisi**, Sayı: 78, 1999, ss.5-16.

Aypay, İrfan. "Türkçenin Öğretimi," (Edit: Erdoğan Boz), **I.Türk Dili Etkinlikleri Konferans ve Panel Etkinlikleri**, Afyon.

Başkan, Özcan. **Bildirişim İnsan-Dili ve Ötesi**. İstanbul: Altın Kitaplar, 1988.

_____, "Dil Kullanımında Verimlilik Açısından Tikel Sözlükçe Türk Dili" **Dil Öğretimi Özel Sayısı** Sayı: 379-380 1983, ss. 136-145.

Baştürk, Mehmet. **Dil Edinim Kuramları ve Türkçenin Anadili Olarak Edinimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.

Bauman, John. "Vocabulary Resources for Material Writers" **The Materials Writers Newsletter**. Vol. IV, No:3, October 1996.

Baykoç, Necati ve Meziyet Arı. "12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kazanılması," Ankara: **Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dergisi**, 1998.

Bayraktaroğlu Serkan ve Diğerleri. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Sakarya: Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayını, 2000.

Bilgen, Nihat. "Kelime Hazinesi Konusunda Bir Araştırma," Ankara: Yayımlanmamış Araştırma Raporu, **Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı**, 1988.

Casson, Herbert N. **Söz Söyleme Sanatı**. (Çev. Vedat Yılmaz), İstanbul: Kariyer Yayıncılık, 2000.

Cemiloğlu, Mustafa. “İlköğretim Okullarının Türkçe Derslerinde Sözcük Öğretimi ve Türkçe Kitaplarındaki Söz Değerleri Üzerine Bir İnceleme,” Bursa: **Uludağ Üniversitesi I. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu**, 1994, ss.207-218.

Cesur, Oğuz. “Pansiyonlu İlköğretim Okulu Öğrencileri Üzerinde Kelime Serveti Araştırması,” Bolu: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.

Clifford, T.Morgan. **Psikolojiye Giriş**. (Yayın Sor, Sibel Karakaş) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, 1992.

Çaycı, Barış. “Kavram Değiştirme Metinlerinin Kavram Öğrenimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi,” Ankara: **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:27, Sayı:1, 2007, ss.87-102.

Çeçen, Mehmet Akif. “İlköğretim Öğrencilerinde Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi,” Malatya: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

Çelebi, Müberra. Doğa Eğitim Etkinliklerinin, Liderlik Becerilerinin Ortaya Çıkarılmasındaki Rolü, Bolu: Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

Çeliköz, Nadir. “Kavram Öğrenme ve Öğretme İlkeleri,” Ankara: **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, 1998, ss 69–76.

Çiftçi, Musa. “Türkçe Öğretiminde Temel İlkeler,” **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 6, 1998, ss.70.

- Çiftçi, Musa. “Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: **Gazi Üniversitesi**, , 1991.
- Davaslıgil, Ümit. “Farklı Soysa Ekonomik ve Kültürel Çevreden Gelen Birinci Sınıf Çocuklarının Dil Gelişimine Okulun Etkisi,” İstanbul: **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları**, 1985.
- Demircan, Ömer. **Yabancı Dil Öğretim ve Yöntemleri**. İstanbul: Ekin Eğitim-Yayıncılık ve Dağıtım 1990.
- Demirel, Özcan. **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1999.
- Dewey, John. “İnsan Dili ve Düşünce Eğitim Üzerine,” 1988 (Çev: A. Cemal Kaya), **Gügef Dergisi**, Cilt: 4, Sayı:1, ss. 197-211
- Dilaçar, Agop. **Dil, Diller ve Dilcilik**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı:2639, 1968.
- Doğanay, Ahmet. “Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi,” **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.
- Ergin, Muharrem. **Türk Dili**. İstanbul: Bayrak Yayınları, 1988.
- Fry, Edward. **1000 Instand Words, The Most Common Words For Teaching, Reading, Writing and Spelling**. Chicago.USA: Contemporary Publishing Group 1997.
- Göğüş, Beşir. **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazı Eğitimi**. Ankara: Gül Yayınevi, 1978.

Gülensoy, Tuncer. “Anlatım Ve Çeşitli Anlatım Bozuklukları”, Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Ankara: **Yargı Yayınevi**, 2003.

Gülyüz, Hasan. **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

_____, **Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2001.

Haris, Albert J. ve Edvard R. Sipay. **Haw to Increase Reading Ability, A Guide to Developmental & Remedial Methods**. New York and London: Longman (ninth edition) 1990.

Harit, Ömer. “Samsun ve Ankara İllerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması,” Ankara: **Milli Eğitim Bakanlığı Planlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Yayını**, 1971.

İpekçi, Ali. “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma,” Bolu: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.

Kantemir, Enise. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Engin Yayınevi, 1997.

Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekışık Wev Ofset Tesisleri, 1998.

Karakuş, İdris. **Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi**. Ankara: Can Yayınevi, 2005.

_____, “Çocukta Dil Gelişimi,” **Türk Dili Dergisi**, Sayı: 544, ss.372-379.

Karatay, Halit. “Kelime Öğretimi,” Ankara: **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 27, Sayı: 1, 2007, ss.141-153.

Kavcar, Cahit ve Ferhan Oğuzkan ve Sedat Sever. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Engin Yayınevi, 1998.

Kılıç, Ziya ve Diğerleri. **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu: Fen Bilgisi**. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım, 2001.

Kıran, Zeynel. **Dil Bilime Giriş**. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2001.

Korkmaz, Zeynep. **Gramer Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1992.

Kucera, Henry ve W. Nelson Francis. **Computental Analysis Of Present-Day American English**. Rhode Island: Brown University Pres 1967.

Kurudayıoğlu, Mehmet. “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma,” Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2005.

Kuş, Elif. **Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2003.

Mc Kee, Paul. İlkokulda Okuma Öğretimi. (Çev: M.Şükrü Koç), İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1956.

MEB, **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, 2005.

MEB, **Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Kılavuzu**, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1985.

Nuri, Madencioğlu. “Ana Dili Olarak Türkçenin İlkokulda Öğretilmesi,” **Tömer Ana Dili Dergisi**, Sayı: 1 Mayıs-1996.

Özbay, Murat. **Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi**. Ankara: Akçağ Yayınları, 2005.

Özçelik, Durmuş Ali. **3.-11. Sınıf (9.-17. Yaş) Öğrencilerinde Görülen Biçimiyle Kavram (Söz Dağarcığı) Gelişimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 1988.

Özdemir, Emin. **İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretim Kılavuzu**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1987.

Özkırımlı, Atilla. **Dil ve Anlatım**. Ankara: Ümit Yayıncılık, 1994.

Öztokat, Erdim. “Sözlüksel Sıklık ve Bildirinin Algılanışı” **Dilbilim III**, ss:129-133 1978.

Pars, Vedide Baha ve Cahit Pars. **Okuma Psikolojisi ve İlkokuma Öğrenimi**. İstanbul: Maarif Basımevi, 1954.

Pehlivan, Ahmet. “Türkçe Kitaplarında Sözcük Dağarcığını Geliştirme Sorunu ve Çözüm Yolları,” **Dil Dergisi**, Sayı: 122, 2003, ss:84-92

Porzig, Walter. **Dil Denen Mucize**. (Çev. V. Ülkü) Ankara: 1985.

Saussurre, Ferdinand. **Genel Dilbilim Dersleri**. (Çev. Berke Vardar) Ankara: 1976.

Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2004.

Şahin, Nail. “Çocuk Dili Araştırmaları ve Uygulamaları,” **Ulusal Kültür**, Sayı:6 1976, ss.173-181.

Taşdemir, Mehmet. “Çocuğun Dil Gelişimi ve Dili Kullanması,” **Çağdaş Eğitim**, Sayı: 213 Eylül-1995.

Thorndike, Edward ve Irving Lorge. **The Teacher's Word Book Of 30.000 Words.** New York: Teachers-College-Columbiya University, 1972.

Tosunoğlu, Mesiha. "İlköğretim Okullarına Başlayan Öğrencilerin Okuma Yazmayı Öğrenmeden Önceki Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma," Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1998.

Turan, Figen. "0-6 Yaş Döneminde Dil Gelişimi," **Çoluk Çocuk Aylık Anne Baba Eğitimci Dergisi**, Nurol Matbaacılık, Ankara 2001.

Turan, Ömeroğlu Esra. "Okul Öncesi Çocukta Dil Gelişimi ve Çocuk Edebiyatı," **Türk Dili** Sayı: 556 1998, ss. 302-306.

Türkçe Sözlük 1-2, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

Vardar, Berke. "Açıklamalı Dilbilim" İstanbul: **Terimler Sözlüğü**, 2002.

Vygotsky. **Düşünce ve Dil**. (Çev. S. Koray), İstanbul: 1985.

West, Michael. **A General Service List Of English Words**. London: Longmans 1959.

Yalçın, Alemdar ve G.Ü.Yalçın. **Türkçe Öğretim Yöntemlerine Yeni Bir Yaklaşım**. Ankara: Akçağ, 1997.

Yangın, Banu. **İlköğretimde Türkçe Öğretimi**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, 1999.

Yavuzer, Haluk. Bedensel, **Zihinsel ve Sosyal Gelişimi İle Çocuğunuzun İlk Altı Yılı**. İstanbul: Remzi Yayınevi, 1999.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2000.

Yıldız, Cemal ve Diğerleri. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2006.

<http://www.tdk.gov.tr> (15.01.2008).

www.sittonspelling.com (05.02.2008).

<http://www.ii.metu.edu.tr/~corpus/indextr.html> (05.02.2008).

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Melek SEVİNÇ
Sürekli Adresi : İzzet Baysal Mah. Çakmaklar Cad. No:71 BOLU
Doğum Yeri ve Yılı : Kıbrısık, 1981
Yabancı Dili : İngilizce

İlköğretim : 60. Yıl İlköğretim Okulu (1987-1990)
: Behiye Baysal İlköğretim Okulu (1990-1992)
: 50. Yıl İlköğretim Okulu (1992-1995)

Ortaöğretim : Bolu Atatürk Lisesi (1995-1998)

Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi (1999-2003)

Yüksek Lisans :

Çalışma Hayatı : Yenipınar İlköğretim Okulu Beşiri Batman(2003-2005)
: Seben İlköğretim Okulu (2005-.....)

EKLER

Ek 1: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 2: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 3: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 4: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 5: 4. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 6: 5. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 7: 4. Sınıflar Sorular Sorularak Ses Kaydı Alınan Öğrencilerin Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 8: 5. Sınıflar Sorular Sorularak Ses Kaydı Alınan Öğrencilerin Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 9: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 10: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 11: 4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 12: 5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 13: 4. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 14: 5.Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

Ek 15: 4. Sınıflarda Tüm Çalışmalara Katılan Öğrenci Sayıları

Ek 16: 5. Sınıflarda Tüm Çalışmalara Katılan Öğrenci Sayıları

Ek 17: Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili 4. Sınıf Öğrencilerine Ait Anahtar Sözcükler

Ek 18: Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili 5. Sınıf Öğrencilerine Ait Anahtar Sözcükler

Ek 19: 4. Sınıf Öğrencilerine Hikaye Yazma Çalışmasında Sorulan Sorular

Ek 20: 5. Sınıf Öğrencilerine Hikaye Yazma Çalışmasında Sorulan Sorular

Ek 21: 4. Sınıf Öğrencileri İle Yapılan Görüşme Soruları

Ek 22: 5. Sınıf Öğrencileri İle Yapılan Görüşme Soruları

Ek 1
Tablo: 1

4. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Ağaçlar	Korumak	Yakmak	Yararlı	Kesmek	İlaç	Kulak Misafiri Olmak	Sancı	Ateşi Çıkmak	Mikrop	Antibiyotik	Hastalık	Fren Sesi	Kavşak	Araç Sesi	Asfalt	Durak	Avustralya	Kanguru	Kese	Sıçramak
GÖ 1	X	-	-	-	-	X	-	X	X	-	-	-	X	X	X	X	-	X	X	-	X
GÖ 2	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	-	X	X	-	X	X	X	X
GÖ 3	X	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X
GÖ 4	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X	X	-	X
GÖ 5	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-	X	X	-	-	-	X	-	X	X	X	-
GÖ 6	X	X	X	X	X	-	-	X	X	-	-	X	X	-	X	-	X	-	X	-	X
GÖ 7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
GÖ 8	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	-	X	-	X	X	X	X	X	X	X
GÖ 9	X	-	X	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X	X	-
GÖ10	X	-	-	X	-	X	-	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-	X	-	-	-
GÖ 11	X	-	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-
GÖ 12	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 13	X	X	-	-	X	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-
GÖ 14	-	X	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-
GÖ 15	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	X	X	-	X	X	-	X	X	X	X
GÖ 16	X	-	X	X	X	X	-	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	X

GÖ 63	x	x	x	x	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-	x	-	-	x	x	x	x
GÖ 64	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 65	x	x	x	-	x	x	-	-	-	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-
GÖ 66	x	-	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 67	x	x	-	-	-	x	x	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x	x	-	-
GÖ 68	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 69	x	x	x	x	x	-	x	x	-	-	x	-	-	x	-	x	-	x	x	-	-
GÖ 70	x	x	-	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x	x	-	x	-	-	x	-	-
GÖ 71	x	x	x	x	-	x	-	-	x	x	-	-	x	-	x	x	-	-	x	-	x

Ek 2
Tablo: 2

5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilerek Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Zeytin Ağacı	Bereketli	Toprak Ana	Cömert	Orman	Beton Yığını	Atık	Kağıt	Endüstri	Fabrika	Kuduz	Aşı	Deney	Mikrop	Hastalık	Kirlilik	Turizm	Eğitim	Sanayileşmek	Doğal zenginlik	Kuş Cenneti	Kamu oyu Eğitimi
GÖ 1	X	X	-	X	X	-	-	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	-	-
GÖ 2	X	X	-	-	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	X	X	-	X	X	X	-	-
GÖ 3	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-
GÖ 4	X	X	-	X	X	X	X	-	-	X	X	X	-	X	X	X	-	X	-	-	-	-
GÖ 5	X	X	-	X	X	-	-	-	-	X	X	X	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-
GÖ 6	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 7	X	X	-	X	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	-	-	X	-	-
GÖ 8	-	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	X	X	X	X	-	X	-	X	-	-
GÖ 9	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	X	-	X	X	X	-	-	-	X	-	-
GÖ 10	-	X	X	X	X	-	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-
GÖ 11	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	X	X	-	X	X	-	X	X	-	-	-

GÖ 12	-	X	-	X	X	-	X	X	-	X	-	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-	-
GÖ 13	X	X	X	X	X	X	-	-	-	X	X	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 14	X	X	-	X	X	X	-	-	-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-
GÖ 15	X	X	-	-	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	-	-	X	-	-
GÖ 16	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	-	-
GÖ 17	X	X	-	-	X	-	-	-	-	X	X	X	-	X	X	X	X	-	X	X	-	-
GÖ 18	X	-	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	X	-	X	-	-	X	X	-	-
GÖ 19	-	X	X	-	X	X	X	X	-	X	-	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-
GÖ 20	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 21	X	X	-	X	-	-	X	X	-	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-
GÖ 22	X	-	-	-	X	-	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	-	-
GÖ 23	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 24	X	X	-	-	X	X	X	X	X	-	-	X	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-
GÖ 25	X	X	X	-	X	X	X	-	-	X	-	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 26	X	X	-	-	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	X
GÖ 27	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 28	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 29	X	X	X	X	X	-	-	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-

GÖ 30	x	x	-	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	-	x	-	-
GÖ 31	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	-	-
GÖ 32	x	x	x	x	x	-	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-
GÖ 33	x	x	x	x	x	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-
GÖ 34	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 35	x	x	x	-	x	x	x	x	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 36	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 37	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	x	x	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 38	x	x	-	x	x	-	x	x		x	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 39	x	x	-	-	x	-	x	x	x	x		x	x	x	x	x	-	-	x	-	-	-
GÖ 40	-	x	x	x	x	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
GÖ 41	x	x	-	x	x	-	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 42	x	x	-	x	x	-	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	-	-
GÖ 43	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 44	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	-	-
GÖ 45	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	-	x
GÖ 46	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	-	x	-	-
GÖ 47	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	-	-	x	-	-

GÖ 48	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	x	x	-	x
GÖ 49	-	-	x	x	x	-	x	x	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 50	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	-	-	-	x	-	-	-
GÖ 51	x	x	x	x	x	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	-	-
GÖ 52	x	x	x	x	x	-	x	x	-	x	-	x	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 53	x	x	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x	-	x	x	x	x	x	-	-	-	-
GÖ 54	x	x	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 55	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	-	-	-	x	x	x	-	x	x	-	-	x
GÖ 56	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 57	x	x	x	-	x	-	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 58	x	x	x	-	x	-	x	-	-	-	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 59	x	x	-	x	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	x	-	-	x	-	x
GÖ 60	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 61	-	x	-	x	x	-	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 62	x	x	-	x	x	-	-	-	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 63	x	x	x	x	x	x	-	x	-	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-
GÖ 64	x	x	x	-	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	x	-	x
GÖ 65	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x

GÖ 66	x	-	x	x	x	x	x	x	-	x	-	-	-	-	x	x	x	x	-	x	-	-
GÖ 67	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-
GÖ 68	x	x	x	-	x	x	x	x	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 69	x	x	-	x	x	-	x	x	-	x	x	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 70	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 71	x	x	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 72	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	-	-
GÖ 73	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 74	-	-	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-

[illegible]

Ek 4
Tablo: 4

5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Zeytin Ağacı	Bereketli	Toprak Ana	Cömert	Orman	Beton Yığını	Atık	Kağıt	Endüstri	Fabrika	Kuduz	Aşı	Deney	Mikrop	Hastalık	Kirlilik	Turizm	Eğitim	Sanayileşmek	Doğal zenginlik	Kuş Cenneti	Kamu oyu Eğitimi
GÖ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 2	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 6	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 8	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 10	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-

GÖ 12	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 13	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 14	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 15	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 23	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-
GÖ 25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 26	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-

GÖ 30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 32	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 33	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 34	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 35	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 38	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 40	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 41	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 42	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 45	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 46		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 47	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-

GÖ 48	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 49	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 52	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 53	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 54	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 57	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 58	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 59	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 60	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 61	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 62	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 63	-	-	-	-	X	X	-	-	-	X	-	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 64	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 65	-	-	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-

[illegible]

Ek 5
Tablo: 5

4. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Ağaçlar	Korumak	Yakmak	Yararlı	Kesmek	İlaç	Kulak Misafiri Olmak	Sancı	Ateşi Çıkmak	Mikrop	Antibiyotik	Hastalık	Fren Sesi	Kavşak	Araç Sesi	Asfalt	Durak	Avustralya	Kanguru	Kese	Sıçramak
GÖ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 2	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 4	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 5	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 6	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-
GÖ 7	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 9	X	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 10	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-
GÖ 11	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 12	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 13	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X
GÖ 15	X	X	-	-	X	-	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-
GÖ 16	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-

Ek 6
Tablo 6

5. Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Yazdıkları Hikaye Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Zeytin Ağacı	Bereketli	Toprak Ana	Cömert	Orman	Beton Yığını	Atık	Kağıt	Endüstri	Fabrika	Kuduz	Aşı	Deney	Mikrop	Hastalık	Kirlilik	Turizm	Eğitim	Sanayileşmek	Doğal zenginlik	Kuş Cenneti	Kamu oyu Eğitimi
GÖ 1	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 4	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 5	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 8	-	-	-	X	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 10	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-

GÖ 12	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 13	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 14	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 18	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	X	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 22	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 23	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 25	-	-	-	-	X	-	X	-	-	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 27	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 28	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-

GÖ 30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 32	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 33	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 36	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 39		-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 45	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 46	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-

GÖ 48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 49	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 51	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 53	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 54	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-

Ek 7
Tablo: 7

4. Sınıflar Sorular Sorularak Yapılan Görüşmede Öğrencilerin Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Ağaçlar	Korumak	Yakmak	Yararlı	Kesmek	İlaç	Kulak Misafiri Olmak	Sancı	Ateşi Çıkmak	Mikrop	Antibiyotik	Hastalık	Fren Sesi	Kavşak	Araç Sesi	Asfalt	Durak	Avustralya	Kanguru	Kese	Sıçramak
GÖ 1	x	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	x	-
GÖ 2	x	-	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x	-	x	-	-	x	x	x	-
GÖ 4	x	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	x	-	x	-	-	x	x	x	x
GÖ 5	x	x	x	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	-
GÖ 7	x	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 10	x	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x
GÖ 13	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 18	x	x	x	-	-	x	-	-	x	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 22	x	x	x	-	x	x	-	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	-	-
GÖ 25	x	-	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	-	-	x	-	-	x	x	x	x
GÖ 29	x	x	-	-	x	-	-	x	x	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 31	x	x	-	-	x	x	-	x	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 36	x	-	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 37	x	-	-	-	x	x	-	x	-	x	x	x	x	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 38	x	x	x	-	x	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x
GÖ 39	x	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-

GÖ 40	x	x	-	-	x	x	-	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	x
GÖ 41	x	x	x	-	x	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-
GÖ 42	x	x	x	-	x	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 43	x	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 44	x	-	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x
GÖ 45	-	x	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x
GÖ 46	x	-	x	-	x	x	-	x	x	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 47	x	-	x	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x
GÖ 55	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 57	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 59	x	-	x	-	x	x	-	x	x	x	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	x
GÖ 70	x	-	x	-	x	x	-	-	x	x	-	x	x	-	-	-	-	x	x	x	x
GÖ 71	x	-	x	-	x	x	-	-	x	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x

Ek 8
Tablo: 8

5.Sınıflar Sorular Sorularak Yapılan Görüşmede Öğrencilerin Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Zeytin Ağacı	Bereketli	Toprak Ana	Cömert	Orman	Beton Yığını	Atık	Kağıt	Endüstri	Fabrika	Kuduz	Aşı	Deney	Mikrop	Hastalık	Kirlilik	Turizm	Eğitim	Sanayileşmek	Doğal zenginlik	Kuş Cenneti	Kamu oyu Eğitimi
GÖ 8	X	-	-	X	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	X	-	X	X	-
GÖ 9	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	X	-	X	X	X
GÖ 11	X	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	X	-	-	-	X	-
GÖ 19	X	-	-	X	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	-	X	-	X	-
GÖ 25	X	-	-	-	X	-	X	X	-	X	X	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 26	X	-	-	-	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	X	-	-
GÖ 31	X	-	-	-	X	-	X	X	-	-	X	X	-	-	X	X	-	-	X	X	-	-
GÖ 36	X	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 45	X	-	-	-	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	-	X	X	-	X
GÖ 48	X	-	-	-	X	-	X	X	-	X	X	X	-	-	X	-	-	X	X	X	-	-
GÖ 49	X	-	-	-	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	X	-	X

GÖ 52	x	-	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x	-	x	-	x	-	-	x	x	x	-
GÖ 55	-	-	x	x	-	-	x	x	-	x	x	x	-	-	x	x	-	-	-	x	x	x
GÖ 56	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	x	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 57	x	-	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x	-	-	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 58	x	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-
GÖ 59	x	-	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x	-	x	x	x	-	-	-	-	-	x
GÖ 60	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 62	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-
GÖ 63	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	-	-	x	x	-	x	-	-	x	x
GÖ 64	-	-	-	-	x	-	x	-	-	x	x	x	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-

[illegible]

GÖ 63	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 64	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	-
GÖ 65	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-
GÖ 66	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 67	x	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-
GÖ 68	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 69	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	x	x	-	-
GÖ 70	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 71	x	x	x	-	x	x	-	-	-	x	x	x	x	-	x	x	-	x	x	x	x

GÖ 12	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
GÖ 13	x	-	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	-	x	-	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 14	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x	x	-	x	x	x	x	-	-	x	x	-
GÖ 15	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x	-	-	-	x	x	-
GÖ 16	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
GÖ 17	-	-	-	-	-	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	-	x	x	-	-
GÖ 18	x	x	x	-	x	-	x	-	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x
GÖ 19	-	x	-	-	x	x	-	-	x	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	-
GÖ 20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-
GÖ 21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 23	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 24	-	-	-	-	x	-	-	x	-	x	x	x	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 25	x	-	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 26	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-
GÖ 27	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 28	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-

GÖ 30	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-
GÖ 31	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 32	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-
GÖ 36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 37	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 40	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-
GÖ 41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 42	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	X	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 43	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 46	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	X	X	X	X	-	-	X	-	-
GÖ 47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-

GÖ 48	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 49	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 54	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 55	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 56	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 57	-	x	x	-	x	-	x	-	x	-	-	x	-	x	x	x	x	-	-	x	-	-
GÖ 58	-	x	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	-	x	x	x	x	-	-	x	-	-
GÖ 59	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 60	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 61	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-
GÖ 62	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 63	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 64	x	-	x	-	x	-	x	-	x	x	x	x	-	x	x	x	x	-	-	-	-	-
GÖ 65	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-

GÖ 66	x	-	x	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	x	-	-
GÖ 67	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 68	x	-	x	-	-	-	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	-	-	-	-	-
GÖ 69	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 70	x	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	x	-	-
GÖ 71	x	x	x	x	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-
GÖ 72	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	x	-	x	x	x	x	-	-	-	-	-
GÖ 73	-	x	-	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	-
GÖ 74	x	-	x	-	x	-	x	-	x	-	x	x	-	x	x	x	x	-	-	x	-	-

[illegible]

GÖ 63	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 64	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 65	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 66	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 67	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	
GÖ 69	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	
GÖ 70	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	
GÖ 71	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	

Ek 12
Tablo: 12

5. Sınıf Öğrencilerinin Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Zeytin Ağacı	Bereketli	Toprak Ana	Cömert	Orman	Beton Yığını	Atık	Kağıt	Endüstri	Fabrika	Kuduz	Aşı	Deney	Mikrop	Hastalık	Kirlilik	Turizm	Eğitim	Sanayileşmek	Doğal zenginlik	Kuş Cenneti	Kamu oyu Eğitimi
GÖ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 3	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 9	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 11	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-

GÖ 12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 13	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 14	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 15	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 16	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 19	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 21	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-

GÖ 30		-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
GÖ 33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 34	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 36	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 44	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 46	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-
GÖ 47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-

Ek 14
Tablo: 14

5.Sınıf Öğrencilerinin Sorular Sorularak Zihin Haritası Çalışmasında Kullandığı Anahtar Sözcükler

G.Ö. Kelimeler	Zeytin Ağacı	Bereketli	Toprak Ana	Cömert	Orman	Beton Yığını	Atık	Kağıt	Endüstri	Fabrika	Kuduz	Aşı	Deney	Mikrop	Hastalık	Kirlilik	Turizm	Eğitim	Sanayileşmek	Doğal zenginlik	Kuş Cenneti	Kamu oyu Eğitimi
GÖ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
GÖ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	X	-	-	X	-	-
GÖ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	X	X	-	-	X	-	-
GÖ 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	X	-	-	X	-	-
GÖ 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X
GÖ 10	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-

GÖ 29	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 30	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X	X	-	-	-	X	-	-
GÖ 31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 32	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 33	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-
GÖ 34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 35	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	X
GÖ 36	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
GÖ 37	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 39	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	X	X	-	X	-	X	-	-
GÖ 40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 41	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-
GÖ 42	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
GÖ 43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GÖ 44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X	-	X	-	-	X	-	-
GÖ 45	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X

Ek 15

Tablo: 15

4. Sınıflarda Tüm Çalışmalara Katılan Öğrenci Sayıları

Sembol	Anahtar Sözcükler Verilerek Hikaye	Anahtar Sözcükler Verilmeden Hikaye	Sorular Sorularak Hikaye	Sorular Sorularak Yapılan Görüşme	Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası	Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası	Sorular Sorularak Zihin Haritası
GÖ 1	12SK 11DA	2	2	8	2	3	2
GÖ 2	19SK 19DA	13	4	12	4	1	4
GÖ 3	12SK 6DA	1	2	*	*	2	1
GÖ 4	20SK 16DA	3	2	10	4	1	3
GÖ 5	14SK 13DA	12	3	8	1	3	2
GÖ 6	12SK 12DA	2	5	*	10	6	3
GÖ 7	21SK 18DA	6	4	8	8	3	4
GÖ 8	20SK 19DA	2	0	*	7	3	1
GÖ 9	13SK 9DA	6	5	*	5	5	4
GÖ 10	13SK 9DA	3	3	9	6	3	4
GÖ 11	7SK 6DA	2	2	*	7	3	1

GÖ 12	5SK 5DA	2	2	*	4	1	2
GÖ 13	9SK 7DA	4	3	6	2	3	3
GÖ 14	18SK 15DA	1	3	*	7	2	2
GÖ 15	16SK 15DA	6	7	*	8	6	2
GÖ 16	19SK 16DA	3	3	*	4	4	2
GÖ 17	5SK 5DA	4	6	*	5	5	5
GÖ 18	7SK 7DA	2	1	10	9	4	1
GÖ 19	21SK 10DA	2	4	*	21	2	1
GÖ 20	14SK 5DA	3	3	*	6	6	1
GÖ 21	9SK 8DA	4	3	*	9	1	1
GÖ 22	10SK 8DA	10	4	11	2	2	0
GÖ 23	6SK 6DA	*	2	*	21	*	4
GÖ 24	18SK 14DA	*	2	*	2	*	1
GÖ 25	21SK 19DA	4	5	12	9	4	4
GÖ 26	11SK 9DA	*	4	*	6	*	2
GÖ 27	*	*	0	*	5	*	*
GÖ 28	*	*	4	*	*	*	3
GÖ 29	18SK 13DA	0	5	7	20	0	2
GÖ 30	7SK 5DA	0	5	*	20	1	3

GÖ 31	21SK 14DA	1	3	10	21	1	3
GÖ 32	20SK 15DA	0	2	*	17	0	2
GÖ 33	10SK 7DA	0	0	*	20	2	1
GÖ 34	4SK 4DA	0	4	*	21	0	6
GÖ 35	19SK 16DA	*	5	*	*	*	3
GÖ 36	7SK 7DA	2	4	10	9	0	0
GÖ 37	20SK15DA	2	7	11	21	3	10
GÖ 38	13SK 9DA	3	3	11	12	1	0
GÖ 39	19SK 19DA	3	4	7	21	3	3
GÖ 40	21SK 15DA	2	4	9	21	1	5
GÖ 41	18SK 10DA	0	3	7	21	2	2
GÖ 42	21SK 17DA	1	6	11	21	3	3
GÖ 43	6SK 5DA	0	2	6	21	0	1
GÖ 44	19SK 5 DA	0	5	11	*	0	7
GÖ 45	20SK 17DA	0	1	8	11	0	1
GÖ 46	14SK 11DA	0	3	9	21	2	2
GÖ 47	21SK 21DA	1	5	12	21	4	4
GÖ 48	18SK 15DA	0	2	*	21	0	2
GÖ 49	17SK 15DA	1	3	*	20	0	3

GÖ 50	17SK 14DA	1	3	*	21	2	3
GÖ 51	19SK 17DA	0	6	*	21	2	5
GÖ 52	10SK 1DA	*	*	*	5	*	*
GÖ 53	8 SK 8DA	3	*	*	4	1	*
GÖ 54	7 SK 7DA	7	*	*	12	11	*
GÖ 55	10SK 10DA	3	*	7	4	3	*
GÖ 56	*	0	*	*	*	2	*
GÖ 57	16 SK 15DA	1	*	8	8	*	*
GÖ 58	17SK 15DA	1	*	*	11	0	*
GÖ 59	5SK 5DA	1	*	12	6	3	*
GÖ 60	0	2	*	*	3	0	*
GÖ 61	9SK 9DA	*	*	*	4	*	*
GÖ 62	*	*	*	*	5	*	*
GÖ 63	13SK 13DA	*	*	*	*	*	*
GÖ 64	*	*	*	*	6	*	*
GÖ 65	12 SK 10DA	*	*	*	5	*	*
GÖ 66	6SK 5DA	*	*	*	3	*	*
GÖ 67	13SK 12DA	*	*	*	5	*	*
GÖ 68	*	1	*	*	*	2	*

GÖ 69	13SK 12DA	3	*	*	7	2	*
GÖ 70	10SK 9DA	1	*	12	7	2	*
GÖ 71	13SK 12DA	1	*	11	16	1	*

Ek 16

Tablo: 16

5. Sınıflarda Tüm Çalışmalara Katılan Öğrenci Sayıları

Sembol	Anahtar Sözcükler Verilerek Hikaye	Anahtar Sözcükler Verilmeden Hikaye	Sorular Sorularak Hikaye	Sorular Sorularak Yapılan Görüşme	Anahtar Sözcükler Verilerek Zihin Haritası	Anahtar Sözcükler Verilmeden Zihin Haritası	Sorular Sorularak Zihin Haritası
GÖ 1	15 SK 13DA	1	4	*	14	5	2
GÖ 2	16 SK 13 DA	3	4	*	9	1	1
GÖ 3	17 SK 15 DA	3	2	*	13	2	4
GÖ 4	19 SK 12 DA	1	4	*	10	0	5
GÖ 5	10 SK 9 DA	1	2	*	8	1	0
GÖ 6	15 SK 6 DA	1	4	*	4	2	3
GÖ 7	21 SK 13 DA	1	1	*	9	1	0
GÖ 8	15 SK 14 DA	2	5	14	10	2	5
GÖ 9	17 SK 14 DA	0	6	11	10	1	3
GÖ 10	19 SK 17 DA	2	*	*	17	2	*
GÖ 11	17 SK 14 DA	2	4	11	18	3	3

GÖ 12	16 SK 10 DA	2	8	*	21	1	0
GÖ 13	18 SK 10 DA	3	5	*	9	2	4
GÖ 14	21 SK 17 DA	2	2	*	11	4	3
GÖ 15	21 SK12 DA	2	3	*	11	3	3
GÖ 16	21 SK 19 DA	1	2	*	21	3	3
GÖ 17	13 SK12 DA	3	1	*	10	3	5
GÖ 18	17 SK 13 DA	1	7	*	15	2	4
GÖ 19	17 SK 12 DA	1	5	13	9	2	6
GÖ 20	12SK 5 DA	1	2	*	4	2	4
GÖ 21	18 SK 14 DA	1	1	*	3	*	3
GÖ 22	17 SK13 DA	2	2	*	6	3	3
GÖ 23	*	2	5	*	*	1	4
GÖ 24	19 SK 1 DA	3	2	*	7	4	3
GÖ 25	15 SK 10 DA	2	8	9	9	3	5
GÖ 26	20 SK 17 DA	2	1	13	4	1	5
GÖ 27	*	0	4	*	*	2	1
GÖ 28	*	2	*	*	*	2	*
GÖ 29	21 SK 14 DA	3	3	*	2	1	4
GÖ 30	19 SK 16 DA	0	1	*	3	1	7

GÖ 31	22 SK 18 DA	1	5	10	2	0	2
GÖ 32	19 SK 16 DA	2	2	*	2	1	5
GÖ 33	21 SK 16 DA	1	6	*	1	0	4
GÖ 34	22 SK 5 DA	2	1	*	1	4	3
GÖ 35	12 SK 10 DA	3	0	*	2	1	9
GÖ 36	22 SK 2 DA	1	1	6	1	2	3
GÖ 37	13 SK 9 DA	0	1	*	5	1	3
GÖ 38	19 SK 11 DA	2	1	*	4	1	1
GÖ 39	17 SK 13 DA	1	4	*	1	2	7
GÖ 40	21 SK 17 DA	5	1	*	17	4	0
GÖ 41	22 SK 13 DA	5	3	*	2	3	4
GÖ 42	22 SK 16 DA	3	2	*	5	2	*
GÖ 43	11 SK 7 DA	1	4	*	*	1	0
GÖ 44	21 SK 17 DA	2	3	*	1	3	5
GÖ 45	21 SK 19 DA	2	5	13	1	1	5
GÖ 46	21 SK 18 DA	2	5	*	13	4	*
GÖ 47	20 SK 16 DA	3	5	*	1	2	4
GÖ 48	21 SK 17 DA	3	2	11	1	3	7
GÖ 49	19 SK 12 DA	5	1	13	1	4	*

GÖ 50	22 SK 15 DA	3	3	*	4	4	2
GÖ 51	21 SK 16 DA	1	5	*	2	3	6
GÖ 52	18 SK 12 DA	2	3	13	0	2	4
GÖ 53	17 SK 13 DA	2	*	*	3	4	*
GÖ 54	15 SK 9 DA	3	3	*	*	*	3
GÖ 55	21 SK 15 DA	2	3	12	5	3	3
GÖ 56	2 SK 2 DA	1	*	8	6	3	*
GÖ 57	21 SK 10 DA	4	*	10	11	4	*
GÖ 58	13 SK 9 DA	2	*	7	10	2	*
GÖ 59	17 SK 14 DA	5	*	11	9	6	*
GÖ 60	12 SK 10 DA	2	*	13	10	5	*
GÖ 61	15 SK 14 DA	1	*	*	8	*	*
GÖ 62	12 SK 7 DA	3	*	6	8	3	*
GÖ 63	17 SK 16 DA	7	*	10	10	4	*
GÖ 64	19 SK 16 DA	4	*	8	12	3	*
GÖ 65	18 SK 17 DA	4	*	*	4	*	*
GÖ 66	15 SK 13 DA	2	*	*	14	*	*
GÖ 67	6 SK 5 DA	0	*	*	11	2	*
GÖ 68	15 SK 14 DA	0	*	*	12	1	*

GÖ 69	16 SK 10 GA	6	*	*	9	5	*
GÖ 70	14 SK 7 GA	*	*	*	14	*	*
GÖ 71	14 SK 4 DA	*	*	*	15	*	*
GÖ 72	12 SK 5 DA	*	*	*	13	*	*
GÖ 73	10 SK 4 DA	*	*	*	7	*	*
GÖ 74	13 SK 10 DA	*	*	*	12	*	*

Ek 17**Tablo: 17****Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili 4. Sınıf Öğrencilerine Ait Anahtar Sözcükler**

Ağaçlar
Korumak
Yakmak
Yararlı
Kesmek
İlaç
Kulak Misafiri Olmak
Sancı
Ateşi Çıkmak
Mikrop
Antibiyotik
Hastalık
Fren Sesi
Kavşak
Araç Sesi
Asfalt
Durak
Avustralya
Kanguru
Kese
Sıçramak

Ek 18**Tablo:18****Sağlık ve Çevre Teması İle İlgili 5. Sınıf Öğrencilerine Ait Anahtar Sözcükler**

Zeytin Ağacı
Bereketli
Toprak ana
Cömert
orman
Beton yığını
Atık
Kağıt
Endüstri
Fabrika
Kuduz
Aşı
Deney
Mikrop
Hastalık
Kirlilik
Turizm
Eğitim
Sanayileşmek
Doğal zenginlik
Kuş cenneti
Kamu oyu eğitimi

Ek 19**4. Sınıf Öğrencilerine Hikaye Yazma Çalışmasında Sorulan Sorular**

- 1- Orman denince ne anlıyorsunuz? Yaşamımızdaki önemi nedir, ormanların varlığını sürdürmesinde üzerimize düşen görevler nelerdir?
- 2- Vücut direncimiz niçin düşer? Vücut direncinin düşmesi ile karşılaşılacak sorunlar nelerdir, ne gibi önlemler alabiliriz?
- 3- Büyük bir şehirde yaşadığımızı varsayarak, bu şehrin trafiğinin nasıl olabileceği ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.
- 4- Yavrusunu vücudundaki bir bölmede taşıyan hayvanın adı nedir? Bu hayvan hakkında neler biliyorsunuz?

Ek 20**5. Sınıf Öğrencilerine Hikaye Yazma Çalışmasında Sorulan Sorular**

- 1- a) Kahvaltı sofralarında tükettiğimiz yiyeceklerden hangileri ağaçta yetişir?
Tüm bitkilerin toprakta yetiştiğini düşündüğünüzde toprağın önemini yazınız.
- b) Bize kucağını açan, hiç kıskanmadan çeşitli besinler veren kimdir?
Özellikleri nelerdir?
- 2- a) Doğal çevremiz nasıl tahrip edilmektedir? Bu tahribi hazırlayan nedenler nelerdir, önlemek için neler yapabiliriz?
- b) Çevreyi korumak neden önemlidir? Ülkemizde çevre korumacılığını yaymak için neler yapmalıyız?
- 3- Köpek ısırması sonucu vücudumuzda nasıl bir rahatsızlık olur? Bu rahatsızlığın oluşma nedeni nedir? Kurtulmak için neler yapmalıyız?
- 4- Ülkemizi yabancılara güzel tanıtmak ve ülkemize turist çekmek için neler yapmalıyız?

Ek 21**4. Sınıf Öğrencileri İle Yapılan Görüşme Soruları**

- 1- a) Hastalık nedir?
b) Hastalıklardan korunmak için neler yapılmalıdır?
c) Hastalandığınızda hangi durumlarla karşılaşıyorsunuz?
d) Hastalandığınızda iyileşmek için neler yaparsınız?
- 2- a) Sağlık nedir?
b) Sağlıklı yaşamak için nelere dikkat etmeliyiz?
- 3- a) Orman deyince aklınıza ilk gelen şey nedir?
b) Ormanların bizim için önemi nedir?
c) Ormanların nasıl yok oluyor, yok olmaması için ne gibi önlemler almalıyız?
d) Ormanları korumazsak karşılaştığımız sorunlar nelerdir?
- 4- Trafiğin çok yoğun olduğu bir yerde oturduğunuz düşününüz;
a) Hangi sorunlarla karşılaşırsınız?
b) Hangi sesleri duyarsınız?
c) Burada gördüğünüz şeyler neler olabilir?
- 5- Yavrusunu vücudunda bir bölmede taşıyan hayvan nerede yaşıyor? Bize bu hayvan hakkında bilgi verir misiniz?

Ek 22**5. Sınıf Öğrencileri İle Yapılan Görüşme Soruları**

- 1- a) Doğal çevremiz nasıl tahrip edilmektedir, bu tahribi hazırlayan nedenler nelerdir, kurtulmak için neler yapmalıyız?
 b) Çevreyi korumak neden önemlidir?
 c) Ülkemizde çevre korumacılığını yaymak için neler yapmalıyız?
 d) Sanayileşmek ülkemizdeki doğal çevreyi nasıl etkilemektedir?
 e) Pikniği gittiniz, piknikte insanların eline geçini çevreye attığını gördünüz; böyle bir durumdan doğa nasıl etkilenir?

- 2- a) Çevre açısından ülkemizi yabancılara güzel tanıtmak ve ülkemize turist çekmek için neler yapmalıyız?
 b) Ülkemize gelen turistlerinde ilgisi çeken birçok kuşun birlikte yaşadığı, bu kuşlar için uygun ortamların oluşturulduğu;
 I) Bu yer neresidir?
 II) Bu yerin ülkemize ne gibi faydaları vardır?

- 3- Toprak deyince aklınıza neler geliyor? Toprak bize karşı nasıl davranır, faydaları nelerdir?

- 4- Kahvaltı sofralarında tüketilen besinlerden hangisi;
 a) Ağaçta yetişir?
 b) Hangi ağaçta yetişir?
 c) Ağaçları hiç düşünmeden kesmeye devam edersek bizi bekleyen olumsuz durumlar nelerdir?

5- Okunmuş gazete ve dergileri;

- a) Ne yapmalıyız?
- b) Tekrar nasıl kullanılabilir hale getirebiliriz?

6- Çok sevdiğiniz birisini köpek ısırды;

- a) Ne gibi sorunlarla karşılaştınız?
- b) Ona nasıl yardımcı olabilirsiniz?
- c) Gerekli önlemler alınmazsa hangi durumlarla karşılaşabiliriz?